

Maana dinə Jesu duwa di **Luk** **jangidi** **Maktubu di ka dwari**

Luk da, i woni girsə gwale ginə Jesu duwanə mwaj dii sir di gun day bədə me, anji i Juwib bədə me ca. Me anji basɪ paja ginə Jesu duwa gi Pol harbi gandiw mijəni duwa lə me, wawə àla gi giyə duwa lə me ca. I Luk di me jangɪ maktubu di nə 'wogidinɪn «Mani nə àla nənə paja nənə Jesu duwa day» me ca.

Anji kanja maana dinə Jesu duwa gindidi naa do me jangɪ nɪm dodə sɪŋ. Anji gɪl dara Jesu ba i Dole gi Māŕi biyəw gi Kris di, ba gira sɪna didə ka dara kidi gi nare nə gindəgi jiga jiga pad daa àcɲa lə. Anji way gwale naŋ dara Jesu ba i gun gaba dwani gaba yara nare ɲagini day ya woni mwom me nə bugir me namde me de.

Anji diy maktubu duwa di ka di gindidi kibi i gwale ginə yàa ginə Jā gaba àlagɪ nare batem duwa me, yàa ginə Jesu duwa me ca (Luk 1–2). Anji way ba, Jā ba àlɪw Jesu batem di i man mo, me Sidan ba girsə Jesu i man dara àsàw àla gi àcɲa lə me mo (3.1–4.13)? Anji way dara Jesu gɪlə duwa gi mani me giyə duwa gi àlāw me mana gi wama gi Galileyə (4.14–9.50). Anji way dara mijəni dinə Jesu duwa di anji swaa wama gi Galileyə biraa hára nɪm ciri di Jursalem. Jesu

hára duwa gi mijəniyə da, anji gilgi nare mani nan dirəw daa (9.51–19.27).

Maktubu 'yaṇa dira lə da, anji kibi mani nə əl Jesu mana gi ciri di Jursalemmə, ba gi bəngiw babiriw daa habda gi dagila siwə me, gi 'yəw nim. İri Māṛi diməw daa nare nə mare dwaregi lə, me anji so yá daa dama Abəw gi Māṛi tuliwə (Luk 19–24).

Luk way ba a jangi maktubu di ka di dana mo?

¹ Nə əlím labiya, jan maché Tiyopil! Nare nan janga maana dinə mani pad nə əlala mana gi dwarendi lə di.

² Cəndi jangi i mani nə nare woni yaragi gi dirəgi bigden diyə gi gininyə me wayndi gwale day me, kidi woni əsa berni di gwale ginə Māṛi duwa me ca.

³ Yənde da, indi kaw, nə kanja gwale gi ta di gindiw naa, mana gi diyə gi gininyə bá, me nə jangim nim dodə maktubu lə kirab kirab 'yám ijm Tiyopil gi nə yərim ba mə i gun dirənnə di me ca.

⁴ Nə jangim i dara kal mə 'wacnana ladi dara gilə gi gi giləm gəndiw di, ba i gwale siw 'yang.

Paja ginə Māṛi duwa giliw Jakari siw

⁵ Wala gi dole gi Erod lam gi dwāṛi mana gi wama gi Judeyə da, aba bwasa Māṛi min gi gi 'wogiw Jakari ilə. Nare woni bwasa Māṛi nə gi sabigi abe gi gi 'wogiw Abiya gindiwə di, anji i gun day. Jakari di dyaməw sumdi i Elisabet. Tandi i aba bwasa Māṛi gi pii gi gi 'wogiw Arō mwàw.

⁶ Cendi ca dayyø ca, i nare nə tība Mǎřĩ đirəwə, me yi bii gi 'woo giñə Aba ciri gi Mǎřĩ duwa pad gi birmə duwa kirab kirab me ca.

⁷ Iři, cendi yə dwe bədə, dara Elisabet di i madiri, me cendi ca dayyø ca halbi le đim.

⁸ Wála min, Jakari ilə mana gi kulu gaba bwasa Mǎřiyə dara ala gi giyə giñə Mǎřĩ duwa. I wála giñə Jakari day gi nə kwandaw nə gi sabigi Abiya gindiwə di me ha bwasa Mǎřĩ cendi.

⁹ Gi wála wála da, cendi gobi jagi dara 'ywaa gi gun gi ba dimnə kulə dara gwasə gi sawe ya woni bwasa Mǎřĩ ba gi əl nim de, me wála gi ta lə da, jagi di, yi i Jakari.

¹⁰ Dawa di idi gwasə di nem da, nare nə giře pad đibi day iche me amsi nim gi Mǎřĩ.

¹¹ Mana gi Jakari ilə kulə đim da, paja giñə Aba ciri gi Mǎřĩ duwa gi daa dimə gira đibi mana gaba gwasə lə di tuliw di isay gi abeyə me giliw siw.

¹² Mana gi Jakari yəriw đibə lə da, láña əliwe siw sadiw tag me ca.

¹³ Iři, paja gi daa di wayiw da:
«Jakari, kal ala láña đĩ!

Mǎřĩ doy amsə đima di le.

Dyam di Elisabet ha yəm dwe gi abe,
me mə ha 'wagáw sumiw já.

¹⁴ Sim ha 'ywalam nanə dara dwe gi ta di,
me nare nan ha aja pide dara yàa duwa di me ca.

¹⁵ Anji ha gidə i gun gi geche
mana gi Aba ciri gi Mǎřĩ đirəwə.

Anji ha chàa gani gi yabira yàa duwa bədə me,

gani gi maṇe kaw, aṇji ha bīlə biwə bədə
birin me ca.

Dúndi dinə Mǎrĩ duwa me ha 'wana dusiw daa
mana gi aṇji wor nim iw nudədi lə jang siṇ.

¹⁶ Aṇji ha cwaa nare nə Israyel naṇ hára nim
mana gi Aba ciri day gi Mǎrĩ gindiwə.

¹⁷ Aṇji ha hára pii Aba ciri dirəwə
dara ɗangraw birmə.

Aṇji ha àla giyə duwa

i gi dwana dinə *aba cimə Mǎrĩ biw gi Eli*
duwa,

me gi dusi di wun ya duwa de me ca.

Aṇji ha àla yande dara dáya dine day gi nə
abiragi daa min

dara gwale day ba bwarna,

me dara cwaa gi nare woni ginə Mǎrĩ biw bam,

ba cwana irmə day dara ba ùrnə

àla gi mani nə tība Mǎrĩ dirəwə me ca.

Yande da, aṇji ha ɗangra nare ba ɗibinə ib

dara yəə gi Aba ciri gi Mǎrĩ sidəgi lə.»

¹⁸ Jakari ùr paja gi daa di ba da: «Nə ha 'wacṇa
i man mo? Dara nin gi dyaman ca ninnə ca, nə
halbiniinne ɗim.»

¹⁹ Iri paja di cor wayiw da: «Indi, nə i
Gabiriyel. Nə ɗibi lə Mǎrĩ dirəwə ib dara àláv
gi giyə duwa. I aṇji me giyən dara ba nə hane
waynam nō di lade di ka di.

²⁰ Me yər, ijim, mə gin yəə gi gwale ni di bam.
Yande da, mə ha gidə i mim. Mə ha nyama waya
gwale bədə biraa ɗaṇ mani nə nə wayim gwale
day di, àlalna bá do. 'Yang, mani di ha àlala i gi
wála gi Mǎrĩ irmiw di bá.»

21 Mana gi ta læ da, nare woni dībə iche di, bedi Jakarī biraa biraa, me cendi irimdi gwale nañe dara anji dama kulə di tariw yē.

22 Mana gi anji dīmə iche dīm da, anji nem wayagi gi nare gwale bədə. Anji gidi i mīm, gilbigi i isaw mira. Mwom da, cendi 'wocñ com Māñi ba giləw i mani mana gi kulə.

23 Mana gi wála duwa gaba ala giyə mana gi kulu gaba bwasa Māñiyə di 'yeñ bam pad dīm da, anji cor ha ulay duwa læ.

24 Al wála fani da, dyaməw di Elisabet di u gudi me, tandi budibi sidi le nem ya duru jii de do. Tandi way da:

25 «Aba ciri gi Māñi yər ɲagini niye me 'yàn gudi gi ta di. Anji biyin jawe bam dinnə nare dirəgi læ.»

Paja ginə Māñi duwa gildi Mari siw

26 Mana gi Elisabet gudi dira nem duru kubi mwom da, Māñi giy paja duwa gi daa gi Gabiriyel mana gi ciri di gi 'wogidi Najaret, wama gi Galileyə.

27 Anji giyiw mana gi dwe di more di dii min 'wocñ abe bədə siñ sidə. Dwe di ta di, i abe min gi gi 'wogiw Josep me al mogini dira. Josep da, i *dole gi pii gi gi 'wogiw* Dabid mwàw. Dwe di more di, gi 'wogidi Mari.

28 Paja di dīm ha 'ywadi, me waydi ba da: «Labiya! Kal siy 'yoli, mindi di Māñi al gandi dwani. Aba ciri gi Māñi ilə gandi.»

29 Mana gi Mari doy gwale gi ta di da, dusidi cubidi le, me tandi way da: «Labiya di ta di da, gindidi i man yande mo?»

- 30 Paja gi daa di waydi da:
«Mari, kal àla lánà dī.
Mǎĩ siw 'yoliw diyyə,
anji yəri ba də i deme di lade dirəwə.
- 31 Yər, də ha 'woo gudi me,
də ha yàa dwe gi abe me,
də ha 'wagaw sumiw Jesu.
- 32 Anji ha 'ya i gun gi geche me,
gi ha 'wagaw Mǎĩ gaba dama mani pad
didəgi lə gorndiw,
me Aba ciri gi Mǎĩ ha chéw gage gi dwǎĩ
ginə mwáw gi Dabid duwa diwə me ca.
- 33 Anji ha lama dwǎĩ mana gi Jakob mwàgiraw
didəgi lə gi dirin birin.
'Yang, dwǎĩ duwa da, 'yana dira gi bam ha
'ya lə bədə birin.»

34 Iri Mari wayiw paja gi daa di ba da: «Mani
nə ta di, ha àlala i man mo? Dara nə 'wocn abe
dii min bədə sin.»

35 Paja di codi waydi ba da: «I dúndi dinə Mǎĩ
duwa me ha chéə diyyə, me Mǎĩ gaba dama
mani pad didəgi lə dwana duwa ha àla giyə siyyə
me ca. I dara yande me, dwe gi də ha yáw di, ha
'ya i gun ginə Mǎĩ duwa gi wun minaw jiga, me
gi ha 'wagaw Mǎĩ gorndiw me ca.

36 Yər, wiləy di Elisabet di gi way gwale dira ba
i madiri, di hal le dīm ta kaw, i gi gudi gaba duru
kubi. Dañ ha yàa i dwe gi abe.

37 Dara mani min nə bil Mǎĩ àla da, ilə bədə.»

38 Mari cor wayiw paja di ba da: «Indi, nə
i dwe dinə Aba ciri gi Mǎĩ duwa, kal mani di

àlalna ya ba mə wayin nim de.» İri paja gi daa di so yá kaldı.

Mari ha dara yara Elisabet

³⁹ Al wála ɓani mwom da, Mari so kaláng ha mana gi ciri di dam kuɗa didə, wama gi Judeyə.

⁴⁰ Tandi gıra ha dimə kirə nə Jakariyə me àldı Elisabet labiya.

⁴¹ Mana gi tandi doƴ Mari labiya dıra di mwom da, dwe gi nudədi lə di cogdi siw me, dúndi dinə Mǎĩ duwa gıra 'won dusidi daa me ca,

⁴² mwom da, Elisabet soji gwale daa pəng pəng me way ba da: «Mari, Mǎĩ àl gandi dwani naɗ doƴ kwanday namde bam pad me, àl dwani gi dwe gi nudəyyə di me ca.

⁴³ İndi da, nə i wi me mindi di Aba ciri ni iw, də hára dara yaran mo?

⁴⁴ Nə way yande dara mana gi nə doƴ labiya diya di mwom da, dwe gi nudənnə cogdi siw àl sii 'ywala naɗe me ca.

⁴⁵ Mani nə Aba ciri gi Mǎĩ wayay gwale day da, də kala dusi didəgi lə ba ha àlala le. Də dam i gi sii 'ywala!»

Diri dinə Mari dıra

⁴⁶ Me Mari way da:

«Nə tiɗ bin bow Aba ciri ni gi Mǎĩ jilay,
dara anji i gun gi geche,

⁴⁷ me sin 'yolin naɗe mana gi Mǎĩ ni diwə,
dara anji i aba bilən.

⁴⁸ Anji yər ɗagini ni indi di nə i kóy duwa
di nə nem mani bədə nare dirəgi lə di.

I sidi, so ka ha pii da, nare gi jwara day, jwara day

ha waya ba nə dam i gi sii 'ywala,

⁴⁹ dara Māṛī gaba dwana àlán mani nə
gechide me,

sumiw kaw, wun i minaw jiga me ca.

⁵⁰ *Dusi di lade dinə Māṛī duwa da,*

*dam i gi nare woni àláv horimbə gi jwara
day, jwara day.**

⁵¹ Māṛī àl mani gi isəw gaba dwana me,

cəgdi nare woni 'waga sidəgi daa pad me ca.

⁵² *Anji nongri dolgə nə gechide mana gi gagege
day nə dwāṛiyə bugdigi dodə me,*

lay nare nə ṇagini chigdigī lə diiyə.†

⁵³ Anji 'yagī nare woni cherni mani naṇ me,
nare woni 'ywaa mani da,

anji 'yorgi daa isiragi pəgin.

⁵⁴⁻⁵⁵ Anji yala wagi nare duwa nə Israyel nə i
woni àláv giyə lə.

*Anji nim dusi duwa di lade di bam bədə‡ gi dirin
birin,*

ya ba a biygi gi mwágirandi nə pii biw nə
Abiraham me mwàgiraw me ta de.»

Ta di me, i diri di Mari tudī di.

⁵⁶ Mari dam gi Elisabet nem ya duru subu de,
do me tandi so cor ha ulay dira lə sin.

Yàa ginə Jā Batis duwa

⁵⁷ Me Elisabet di, wála dira gaba yàa yala nem,
me tandi yè dwe gi abe.

* **1:50 1.50** Diri (Psaume) 103.17 † **1:52 1.52** Job 5.11

‡ **1:54-55 1.54-55** Diri (Psaume) 98.3

⁵⁸ Woni ciri dira bɪdɪ me wɑɾɑdɪ me, doy dara Aba ciri gi Mǎŕi ba yər ɲagɪni dira 'yàdí dwe mwom da, cendi gira àl sii 'ywala gandidi me ca.

⁵⁹ Mana gi gi yèw àl wála dunasir mwom da, nare di hára 'yogi kɪrə dara ba gi ha sawaw baɲa. Cendi ùr dee ba gi 'wogiɯ «Jakari», sumi ginə abəw duwa.

⁶⁰ Ɔri iw di waygi ba da: «Bədə. Gi ha 'wagaw Jǎ.»

⁶¹ Mwom da, cendi cor waydi ba da: «I wi waray dwaɾagi lə gi 'wogiɯ yande mo?»

⁶² Ɔri cendi gilbiɯ abəw di isiragi, ùriɯ gaa anju ba ha 'wagáw dwe di sumiɯ man mo?

⁶³ Jakari ùrgi ba unəw habda gi gi piliɯ dara janga gi maniyə di, cendi uw me, anji jangi lə ba da: «Sumiɯ i Jǎ.» Mwom da, nare di pad yibdi didəgi.

⁶⁴ Mana gi ta lə di dog, Jakari dilesiɯ awrar bam me tiɲ biɯ way gwale me, bow Mǎŕi jilay me ca.

⁶⁵ Mana gi ta lə da, woni ciri day bɪdɪ láɲa àlgi me, mani nə àlal ta di pad, gi way nǒ day mana gi ciri di damdi kura didə pad, wama gi Judeyə.

⁶⁶ Nare pad nə doy mani nə àlal ta di da, cendi irimdi gwale dusirəgi lə naɲe me ùrbi sidəgi ba da: «Dwe gi ta di, bag da, ha gidə i na mo?» Dara cendi yər dara Aba ciri gi Mǎŕi àsi isəw diwə.

Diri dinə Jakari duwa

⁶⁷ Jakari gi i dwe abəw di, dúndi dinə Mǎŕi duwa 'won dusiɯ daa me, nogi gindiɯ me, anji way ba da:

- 68 «Kal Aba ciri gi Māñĩ ginə nare nə Israyel day
sumiw 'wagina,
dara anji wandi læ nendi nə də 'yang i nare
duwa
me kidəndi daa me ca.
- 69 Anji giyəndi aba bilə nare gi i aba dwana.
Anji giyəw mana gi mage nənə dole gi Dabid
gi i aba àlāw giyə dwaɾagi læ.
- 70 Gwale gi ta di, i mani nə tanga pii biɣ anji 'woo
biw ba a ha àlagi læ,
me giyə nare duwa woni cimə biw ba
waynagi nare gwale day di.
- 71 Anji way ba a ha kidəndi daa woni maɾande
inda isiragi læ me,
woni iləndi isiragi læ me ca.
- 72 I ta di me anji yara mwágirandi nə pii biɣ
ɲagini day,
me dusiw guw daa mana gi milan di wun jiga
di anji yi gi mwágirandi di didə me ca.
- 73 I mani nə anji tanga sirgi gi siw wayiw
mwágirandi gi Abiraham
ba a ha àlagi di me anji àlndi.
- 74 Anji way ba wála gi ba a ha kidəndi daa woni
maɾande inda isiragi læ mwom da,
ba də àlnáw giyə diban dusi di lán̄a,
75 ba də damnang gi dusi di wuse her,
me ba də inang nare nə tɪba dirəwə
wála gi də warang dam nim siɲa didə ka siɲ
di.
- 76 Caga da, iɟim gi gorndin di,
gi ha 'wagam aba cimə Māñĩ gaba dama
mani pad didəgi læ biw,

dara mē ha hára pii Aba ciri dirəwə dara
dangraw gi birmə duwa.

⁷⁷ Me mē ha giləgi nare duwa ba 'wacṇana
anji ba ha kala dusiw hilala àcṇa day diwə
me ba ha 'yàgí bilə me ca.

⁷⁸ Dara Māṛī inda di, i aba yara nare ṇagini day
me,
i aba àla ladni me ca.

I ta di me anji ha giyəndi nim gi aba biləndi
ya dawa ba di dimə nim daa ta de.

⁷⁹ *Anji ha giyəndi gandiw*
dara ba ácṇanagi nare nə dam dilimmə mana
bam me,
nare nə dam made isədi lə kaw,
anji ha kədəgi daa me ca, §

dara kal ba də hanang nim mana gi birmə gi
hilale jwammə.»

Ta di me, i diri di Jakari tudi di.

⁸⁰ Iṛi, dwe di jor gidə gun me, 'wocṇ mani
gindəgi naa me ca. Anji so ha dama diṇ dwaṛi
lə biraa wála gi anji gira àsigi gi nare nə Israyel
berni daa pidenyə.

2

Yàa gīnə Jesu Kris duwa

¹ Wála gi ta lə da, dole gi geche gi Rom gi gi
'wogiw Ogis u biw waygi woni giyə duwa ba
hana āsinaw nare nə lew duwa lə pad.

² Asa gi nare gi ta di i gi diriŋ daa, àlal i wála gi Kirinus gi i gun gi Ogis 'wów hára chíw dole dara ba lamna dwâŋi mana gi wama gi Siriyə.

³ Gun gi we we kaw, so ha mana gi ciri duwa lə, ciri duwa lə me, gi ha jangaw gi sumiw di lə siŋ.

⁴ I dara ta di me, Josep kaw so mana gi ciri di Najaret, di i wama gi Galileyə, ba a nagi ha mana gi ciri di Betilehem, di i wama gi Judeyə. Ciri di ta di, i ciri dinə *dole gi pii gi gi 'wogiŋ* Dabid duwa me, Josep i Dabid di mwàw me ca.

⁵ Cendi ha day gi dyaməw di Mari ca, dara ba gi ha janga sumdəgi. Me Mari da, i gi gudi lə nudədi lə dīm.

⁶ Wála gi cendi wor dam lə Betilehem siŋ da, Mari wála dira gaba yàa yala nem.

⁷ Tandi yè gorndidi gi manjili me, tandi legiriw daa gi barge me àsiw mana gi mani nə gi dʒangrigi dara bwagi gi mani nə paga chími lə di dʒaragi lə. Dara mana gi kulu ginə mije dayyə da, mana gaba 'ya yengi daa.

⁸ Mana gi ciri di Betilehem tuldi lə ib ib da, nare woni gama bage dam lə bam, dara gama gi bage day gi changa.

⁹ Paja gi daa ginə Aba ciri gi Mǎŋi duwa mìn dimə jisgi didəgi lə 'yogi, me 'ywigda ginə Mǎŋi duwa ácnigi mana bam sidəgi lə dʒəŋ dʒəŋ. Iri láŋa cor àlgè naŋe.

¹⁰ Me paja gi daa di waygi da: «Kalna àla láŋa dī. Dwayna, nə hára wayang i nõ di lade di nare dan nə Israyel pad, sidəgi ha 'ywalagi naŋe.

¹¹ Changa di laba lə da, gi yàng aba bilə mana

min mana gi ciri dinə Dabid lə. I Aba ciri inda, anji i Dole gi Mǎĩ biyəw gi Kris di.

¹² Dwayna, anə ha 'wacɲaw i man mo? Anə yarna dwe gi maɲ gi gi legiriw daa gi barge me, gi əsiw mana gi mani nə gi ɖangrigi dara bwagi gi mani nə paga čimi lə dwaɲagi lə da, i anji.»

¹³ Mana gi ta lə dog da, paja nə daa nə ɖang nə giɾe naɲ dimə giɾa dayar gi paja gi pii di daa min. Cendi tu diri me bow gi Mǎĩ jilay ba da:

¹⁴ «Kal Mǎĩ gaba dama daa cog sumiw 'wagina me,

nare nə Mǎĩ ʉrgi siɲa didə ka da,
gi damna gi hilala jwam me ca.»

¹⁵ Mana gi paja di biɾiɲ yá daa kal woni gama bage di mwom da, cendi wajiɓi gwale bulə dayyə ba da: «Caga da, hanandi mana gi Betilehem bá. Də hárang yara mani nə əlal nə Aba ciri gi Mǎĩ wayndi gwale day ta di gi dirəndi.»

¹⁶ Cendi swaa kaláng hára me, giɾa 'yo nə Mari day gi Josep me dwe gi maɲ di gi əsiw ilə dodə mana gi mani nə gi ɖangrigi dara bwagi gi mani nə paga čimi lə di dwaɲagi lə.

¹⁷ Mana gi cendi hára giɾa yər dwe gi maɲ di mwom da, cendi biygɪ woni dama diwə gwale gi paja gi daa wayagi gandiɰ dara dwe di.

¹⁸ Nare pad nə doy gwale gi woni gama bage kibigi gandiɰ ta di da, 'yàgɪ ɪrmə naɲe.

¹⁹ Me Mari diɾa da, yi gwale gi ta di pad, gam dusidi lə me, dusidi gudi diwə daa daa me ca.

²⁰ ɪɾi woni gama bage di cor ha mana dayyə, me 'wogi Mǎĩ sumiw me tu diri bow gi jilay diɾəgi daa, dara mani nə cendi dwayagi me

yaragi di me ca. Mani nə ta di wun ya paja gi daa ginə Māñi duwa ba wayagi nim pii di de dige dige!

²¹ Mana gi dwe gi man di àl wála dunasir mwom da, gi sawiw baña bam me, gi 'wogiw sumiw Jesu me ca. Sumi gi ta di, i gi paja gi daa ginə Māñi duwa 'wogiw gandi wála gi iw wor 'woo gi gudi duwa sin di.

Josep day gi Mari hargi gi Jesu kulu gaba bwasa Māñiyə

²²⁻²⁴ Wála gi bii gi 'woo ginə Moyis duwa way dara sarga dinə namde woni yàa day di nem mwom da, Josep day gi Mari u dwe di me hargi nim mana gi *ciri di geche di* Jursalem. Cendi ha mana gi kulu gaba bwasa Māñiyə dara àla sarga di. Sarga di ta di, bii gi 'woo ginə Aba ciri gi Māñi duwa ur i kogəl di bare sir labaa di kergedede sir.* Dang kaw, cendi hára gi man di dara ba gi gilnəw daa Aba ciri gi Māñi dirəwə me ca, dara bii gi 'woo ginə Aba ciri gi Māñi duwa way ba da: «Dwe gi *abe gi manjili da*, mə ha 'yàw gandi w i Aba ciri gi Māñi»†.

* **2:22-24 2.22-24** sarga dinə namde woni yàa dayNima nə Juwib dayyə da, namde pad woni yàa dirway da, cendi yərgi ya sidəgi ba àcne de Māñi dirəwə de. Yande da, yàa ginə dwe gi abe tariwə àl wála giniñ wodi da, bii gi 'woo ginə Moyis duwa ur deme di ba àlna sarga mana gi kulu gaba bwasa Māñiyə dara sidi ba cwarna ladina Māñi dirəwə bi. (Yarna Lebitik 12.1-8). Ta di me Mari day gi Josep hargi àla nim gi sarga di. † **2:22-24 2.22-24** Dwe gi *abe gi manjili*Yarna gwale ginə dwe gi abe gi manjili di mana gi maktubu dinə Kirara gi daa (Exode) 13.2,11-13.

Diri dinə Simiyō duwa

²⁵ Wála gi ta lə da, abe min dam lə Jursalem, sumiw i Simiyō. Abe gi ta di, i gun gi tiba Māñi dirəwə me àlîw Māñi horimbə me ca. Anji dam ba a bedi aba hilalagi nare nə Israyel dusirəgi di bá me, dúndi dinə Māñi duwa ilə gandiw me ca.

²⁶ Abe gi ta di, dúndi dinə Māñi duwa wayaw pii, anji ba ha yara Dole gi Aba ciri gi Māñi biyəw gi Kris di gi dirəw bá, do me anju ba ha mara siñ.

²⁷ Wála gi nə Mari day gi tirədi girgi kulu gaba bwasa Māñiyə gi dwe gi mañ di dara ala mani nə bii gi 'woo ginə Māñi duwa ba way nim de da, dúndi dinə Māñi duwa nogi Simiyō gindiw daa dara ba hana mana gi kulu gaba bwasa Māñiyə di me ca.

²⁸ Simiyō gira da, u mañ di yiw siwə me, bow Māñi jilay ba da:

²⁹ «Aba ciri ni, caga da, indi gi kwaya dima nə marna le kaw, nə ha hára i gi hilala jwam. Mani nə mə biyən gi bim pii di, mə àlgi dîm.

³⁰ Dara dirən yər aba bilə nare gi mə giyəw di dîm.

³¹ Aba bilə nare gi ta di, i gi mə dāngriw chíw dara nare nə gindəgi jiga jiga siña didə pad di.

³² Anji wun ya mana gi áçne gaba giləgi nare woni 'wacnam bədə sim pidenyə ta de.

Me i dara anji me nare ha bwanin nim sidəninne, nenin nə nare dima nə Israyel di.»

³³ Gwale gi Simiyō wayiw dara dwe di da, 'yàgí nə abəw day gi iw irmə nañe.

³⁴ Anji piy biw didəgi lə me waydi Mari da: «Yər, gorndi gi ta di, nare nañ nə Israyel ha ginə gwale duwa bam me, ha bugdara bam me, woni urə gwale duwa da, anji ha yibəgi dībdi daa Mārī dirəwə me ca. Anji ha gidə gun gaba gilə Mārī siw, me nare nañ ha urīw bədə.

³⁵ Yande da, anji ha gilə irmə ginə nare day gi budiw dusirəgi di korginyə daa pidenyə. Mindi di Mari da, də ha jiba nañ me, dusi ha myanda bam ya gun ba 'woy i gi suginə de.»

Gwale ginə An dira

³⁶ Mana gi kulu gaba bwasa Mārīyə da, deme min di idi cimə Mārī biw kaw ilə, gi 'wogidi An. Tandī i gangle ginə Aser lə, me abadi, gi 'wogiw Panuwel. Tandī hal nañe. Mana gi tandī so gi dīnani dira da, u abe min tenene dam gandiw əl aliya wurgisubū me,

³⁷ tirədi di mar bam. Caga da, mana gi aliya dira nem giniñ dūnasir gi dii wodi kaw, tandī wor dam wambi com. Dii min yande, tandī jal hāra gi kulu gaba bwasa Mārīyə bədə. Tandī əl giyə ginə Mārī duwa gi dawa me gi changa me, u asiya amsiw nim me ca.

³⁸ Dawa di Simiyō wor ilə wayagi nə Jesu waraw gwaleyə siñ da, tandī gira yər dwe di me bow Mārī jilay. Me nare pad woni dama byada gun gaba kidə ciri di Jursalem daa da, tandī waygi dwe gi ta di gwale duwa.

Jesu waraw cor ha gandiw Najaret

³⁹ Mana gi Jesu waraw əl mani nə bii gi 'woo ginə Aba ciri gi Mārī duwa irmigi di bam pad

mwom da, cendi cor ha ulay dayyē Najaret wama gi Galileyā di bi.

⁴⁰ Iri dwe di jor gidē gun, dirēw kaw naa me, Māri āl gandiw dwani naṇ me ca.

Jesu i gi aliya mwaj dii sir

⁴¹ Gi aliya bá bá da, Jesu waṛaw ha i mana gi Jursalem dara āla gi sii 'ywala ginē kīrara gi daa kwaynaniyē ginē nare nē Juwib day.

⁴² Mana gi Jesu aliya duwa nem mwaj dii sir dīm da, waṛaw so ha gandiw ba gi ha āla sii 'ywala gi ta di, ya hada dayyē de.‡

⁴³ Mana gi sii 'ywala di 'yeṇ bam mwom da, cendi cor ba gi ha ulay. Iri gwarndagi gi Jesu di wor dodē Jursalem taragi lē me, waṛaw di 'wocṇ bēdē.

⁴⁴ Cendi irim dara anji ba ilē hāra lē kwandaw dwaṛagi lē. Mana gi cendi hargi biraa turgi mwom da, cendi kaṇjiw mana gi waṛagi dwaṛagi lē me, woni 'wacṇa day dwaṛagi lē me kaw,

⁴⁵ cendi 'yow bēdē. Mwom da, cendi kaṇjiw dirēgi daa cor ha nim Jursalem di bi.

⁴⁶ Al wāla subu mwom da, cendi 'yow mana gi kulu gaba bwasa Māriyē, dam lē mana gi woni gilēgi nare mani dwaṛagi lē. Anji dam doy gwale day me ūrgi gwale gi ūrē me ca.

⁴⁷ Nare pad woni dama dwaya gwale duwa da, yibdi didēgi dara 'wacṇa duwa gi mani gindēgi me gwale duwa gi anji cogi lē diiyē di me ca.

‡ **2:42 2.42** *aliya mwaj dii sir* Dwe gi abe gi aliya duwa nem mwaj dii sir da, nima nē Juwib dayyē da, yēriw ba i gun gi geche. Anji nem āla bii gi 'woo ginē Moyis duwa le dīm.

48 Mana gi waɾaw yəriw dama læ mwom da, cendi yibdi didəgi, me iw wayiw da: «Dwe ga, mə əlnin i na yande yag dım? Yər, nin gi abam ca, nə kanjamnin i kanja gi dusirənin saw nimi bırıŋ ta bədə mo?»

49 Anji cogi læ diiyə waygi da: «Anə jiba sidəng kanjin i dana mo? Ürin i dama gi kulu ginə Aban duwa læ da, anə 'wocŋ bədə mo?»

50 Waɾaw di, doy gwale duwa gi ta di me, cendi 'wocŋ gindiw bədə.

51 İri Jesu di swaa gandagi cwaragi hāra mana gi Najaret me, anji doy gwale bidəgi læ. Iw di Mari da, yi mani nə əlal ta di pad dusidi læ.

52 Jesu duwa da, jor gidə gun me, dirəw kaw naa ha pii pii me ca. Māŋi yəriw ba i gun gi lade dirəwə me, nare kaw yəriw ba i gun gi lade dirəgi læ me, ha nim pii pii.

3

Berni dinə Jā Batis duwa

(Matiyə 3.1-12; Marki 1.1-8; Jā 1.19-28)

1-2 Wāla min, Māŋi wayiw Jā ginə Jakari gorndiw gwale bam din dwarei læ. I aliya gi mwaj bii jii gi dole gi geche gi Röm gi gi 'wogiw Tiber lam gi dwāŋi duwa me, Pons Pilat lam duwa dwāŋi mana gi wama gi Judeyə, me Erod lam duwa dwāŋi mana gi wama gi Galileyə me, chendiw gi Pilip lam duwa dwāŋi mana gi wama gi Iture me Tirakoni me, Lisanas lam duwa dwāŋi mana gi wama gi Abilennə me ca. Aliya gi ta læ di da, i Han day gi Kayip me i woni bwasa Māŋi gechide day cendi.

³ Mana gi Mǎĩ wayiw Jǎ yande mwom da, anji kidibər mana gi kuray gi Jurde dugdiw di alə ta lə me, di ka lə me, anji waygi nare, cendi ba əlna batem dara ba gılne cendi ba kal i əcna day bam me ba ʔr ba gi 'yo i Mǎĩ. I yande do me Mǎĩ ba ha kala dusiw hilala əcna day diwə siŋ.

⁴ Mani nə Jǎ əlgı di da, i mani nə tanga aba cimə Mǎĩ biw gi Esayi jangi gwale day mana gi Maktubu diŋə Mǎĩ duwa lə biŋ di. Anji way ba da:

«Gun soy berni mana gi diŋ dware lə ba da:

“Aba ciri gi Mǎĩ hərə lə!

Dangrinaw birmə, kalıw a inə i tıba!”

⁵ Mana gi chıgıde dodə da, gi ha twagdaw daa me, gi hogde da, gi ha diŋsəw dodə me, birmə gi dogde da, gi ha jagdaw fıbbi tıba tıba me,

birmə gi əcne kurıjam kurıjam kaw,

gi ha ywagdaw dodə ledede ledede me ca.

⁶ Me nare pad ha yara Aba bilə mana gi swaa Mǎĩ siwə gi diŋəgi me ca.»*

⁷ Nare naŋ nə ciri didə hərə 'yo Jǎ dara ba əlnagı batem. İŋi Jǎ di waygi ba da: «Mıgay dındadi nə gá! Anə irim dara anə ba ha bilə sidəŋ daa sariya diŋə Mǎĩyə di le ɓa? I wi wayang yande mo?

⁸ Anə ʔrnə dara sariya ba yibinəŋ bədə da, əlna mani nə lade. Gılne dara anə banə kal əcna dan di bam diŋ. Yande da, anə ha wunə i ya habde nə ladibe ba gi bo gi yəa day de. Kalna irmə dusirəŋə anə banə 'yo i bilə diŋ dara

* 3:6 3.6 Esayi 40.3-5

anə banə i Abiraham mwàgiraw dī. Dwayna, nə wayang: Kuṛa dī bōlbōre dī ta dī, Mǎĩ nem cwadi Abiraham mwàgiraw.

⁹ Caga kaw, bigame ilə habde gindəgi lə ib ib dīm dara sabagi bam led led. Habda gi we we gi yàna ladina bədə da, gi ha sawaw bam dodə gindiwə led àsaw dùwa lə.»

¹⁰ Mana gi ta lə da, nare nə giṛe ùr Jǎ ba da: «Ina yande da, nə hanin àla i man mo?»

¹¹ Anji cogi lə diiyə waygi da: «Gun gi gumaj duwa ina sir da, a bīṛiṇə mīn 'yànáw jaw gi duwa ilə bədə. Gun gi manī duwa nə wama ina lə da, a unə hiṇe 'yànáw jaw gi duwa ilə bədə me ca.»

¹² Nare woni salaw dole gi geche gi Rom mani kaw, hára 'yo Jǎ ba àlnagí batem di me ca. Cendi kaw ùriw da: «Aba gīlənīn mani, nə ha àlanīn i man mo?»

¹³ Jǎ cogi waygi da: «Dawa di anə salna mani da, kalna sala dṛwaya irmə gi gi irməng di bam dī.»

¹⁴ Asingar kaw ùriw da: «Me nenin da, nə ha àlanīn i man mo?» Jǎ cogi waygi da: «Kalna chaba gi gun mani duwa dī me, sawnaw gun gwale diwə dara kudəw nim bədə me ca, me gamna gursi dan di gi 'ywagang duru lə mira.»

¹⁵ Nare woni dwaya gwale giṇə Jǎ di da, dam bedi mani nə geche ba hára lə, me cendi irimdi gwale dusirəgi lə, gaa Jǎ di, ba i Dole gi Mǎĩ biyəw gi Kris di som?

¹⁶ Jǎ cor waygi pad dayyə ba da: «Indi da, nə àlang batem i gi nimi mira. Me gun gi dṇ hára lə, dwana duwa dṛoy di ni bam. Gun gi ta di i

gi geche gi indi da, nə nem əsa digilan mana gi digilaw duwa di anji əsidi dodə didə bədə.[†] Anji duwa da, ha əlang batem gi dundi dinə Māñi duwa me, gi dūwa me ca.

¹⁷ Anji yəə ɖagina di idi huyə swagə di isəwə dara huyə gi chimi bam me kala gi swagə dirəgi. Anji ha laya swagə dirəgi di bwagi beche duwa lə, me ha ulə chimi bam mana gi dūwa di budə dira gi bam ilə bədə birinyə di me ca.»

¹⁸ İri, Jā gisi nare gi gwale gi ɖang naŋ me anji waygi Nō di lade me ca.

Erod day gi Jā Batis

(Matiyə 14.3-4; Marki 6.17-18)

¹⁹ Me dole gi Erod chəbi chendiw dyaməw di Erodiyad me, əl mani nə ɖang nə əcne naŋ me, mwom da, Jā wayiw anju ba əl mani nə ta di da, ba 'yoliw Māñi bədə.

²⁰ İri, mana gi Erod doy gwale gi ta di da, əl əcna gi geche lə diiyə ɖang bi: yi Jā əsiw dangeyə.

Batem dinə Jesu duwa

(Matiyə 3.13-17; Marki 1.9-11)

²¹ Wála gi gi wor yəə Jā dange siŋ da, nare naŋ gira əl batem me, Jesu kaw, Jā əliw batem me ca.

[†] **3:16 3.16** nə nem əsa digilan mana gi digilaw duwa di anji əsidi dodə didə bədə Mana gi maktubu dinə Māñi duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangi w i Gun gi ta di i gi geche gi indi da, nə nem niri bəw gi gibandə duwa bam gidawə bədə mana gi ka lə. Wála gi nare nə Juwib dayyə da, niri bəw gi gun gibandə bam gidawə da, i giyə ginə kwaya duwa.

Mana gi Jesu *wor nimi dwaregi læ sin me* amsi
Mārĩ me ca da, daa tiñər bam,

²² me dúndi dinə Mārĩ duwa chəə gi sidi dira
wun ya kogəl de, gira chí diwə. Mana gi ta læ
di dog da, gwale nimə daa siyaya dalawə ba da:
«İjim da, mə i gorndin. Dusin urim nañe, me sin
kaw, 'yolin dimmə me ca.»

Jesu mwágiraw sumdəgi
(*Matiyə 1.1-17*)

²³ Jesu di, mana gi diy giyə duwa gindiw da,
aliya duwa nem ya giniñ subu de. Anji, nare
irmiw ba i Josep gorndiw.

Josep di i Eli gorndiw,

²⁴ Eli i Matat gorndiw,

Matat Lebi gorndiw,

Lebi i Melki gorndiw,

Melki i Yanay gorndiw,

Yanay i Josep gorndiw,

²⁵ Josep i Matatıyas gorndiw,

Matatıyas i Amos gorndiw,

Amos i Nawum gorndiw,

Nawum i Esili gorndiw,

Esili i Nagay gorndiw,

²⁶ Nagay i Mat gorndiw,

Mat i Matatıyas gorndiw,

Matatıyas i Semeyin gorndiw,

Semeyin i Yosek gorndiw,

Yosek i Yoda gorndiw,

²⁷ Yoda i Yowanan gorndiw,

Yowanan i Resa gorndiw,

Resa i Jorobabel gorndiw,

Jorobabel i Salatıyel gorndiw,

Salatiyel i Neri gorndiŵ,
28 Neri i Melki gorndiŵ,
Melki i Adi gorndiŵ,
Adi i Kosam gorndiŵ,
Kosam i Elmadam gorndiŵ,
Elmadam i Er gorndiŵ,
29 Er i Jesu gorndiŵ,
Jesu‡ i Elijer gorndiŵ,
Elijer i Yorim gorndiŵ,
Yorim i Matat gorndiŵ,
Matat i Lebi gorndiŵ,
30 Lebi i Simiyõ gorndiŵ,
Simiyõ i Juda gorndiŵ,
Juda i Josep gorndiŵ,
Josep i Yonam gorndiŵ,
Yonam i Eliyakim gorndiŵ,
31 Eliyakim i Meleya gorndiŵ,
Meleya i Mena gorndiŵ,
Mena i Matata gorndiŵ,
Matata i Natam gorndiŵ,
Natam i Dabid gorndiŵ,
32 Dabid i Jese gorndiŵ,
Jese i Obed gorndiŵ,
Obed i Boos gorndiŵ,
Boos i Sala gorndiŵ,
Sala i Nason gorndiŵ,
33 Naso i Aminadab gorndiŵ,
Aminadab i Adimin gorndiŵ,
Adimin i Arni gorndiŵ,

‡ 3:29 3:29 *Jesu gi i Elijer gorndiŵ* Jesu gi i Elijer gorndiŵ di, i gi jiga. I Jesu Kris ginə Māṛī gorndiŵ bədə. Nare nə Juwib da, ʔr 'wagagi dindiragi nə abje Jesu naṇe. Sumi gi ta di 'yolgi naṇe. Gindiŵ di biyə da, i Māṛī bil nare.

Arni i Esirom gorndiw,
Esirom i Peres gorndiw,
Peres i Juda gorndiw,
³⁴ Juda i Jakob gorndiw,
Jakob i Isak gorndiw,
Isak i Abiraham gorndiw,
Abiraham i Tera gorndiw,
Tera i Nawor gorndiw,
³⁵ Nawor i Seruk gorndiw,
Seruk i Rewu gorndiw,
Rewu i Peleg gorndiw,
Peleg i Eber gorndiw,
Eber i Sala gorndiw,
³⁶ Sala i Kaynam gorndiw,
Kaynam i Arpasad gorndiw,
Arpasad i Sem gorndiw,
Sem i Nuwe gorndiw,
Nuwe i Lemek gorndiw,
³⁷ Lemek i Matusalem gorndiw,
Matusalem i Enok gorndiw,
Enok i Yered gorndiw,
Yered i Malalel gorndiw,
Malalel i Kaynam gorndiw,
³⁸ Kaynam i Enoch gorndiw,
Enoch i Set gorndiw,
Set i Adam gorndiw,
Adam i Māṛī gorndiw§ me ca.

§ 3:38 3.38 *Adam i Māṛī gorndiw* Gindiw di biyə way ba Adam i gun gi Māṛī àsaw dodə dirin nə piyə gi wunəw ya anju de dige dige di. Yarna mana gi maktubu di Diyə gi mani gindəgi (Genèse) 1.26-27 me 2.7 me.

4

*Sidan girsɪ Jesu**(Matiyə 4.1-11; Marki 1.12-13)*

¹ Dúndi dínə Mǎĩ duwa 'won Jesu dusiw daa, me anji so kal *kuray gi* Jurde di bam. Iri dúndi di woliw ha gandiw bam dín dwaĩ lə.

² Mana gi dín dwaĩ lə di, anji àl wála giniñ wodi me Sidan ilə girsəwə, gaa ba di ha nyama lamaw àsaw ala gi ácna lə mo? Wála gi giniñ wodi dalawə ta di, anji wom mani bədə. Me wála gi ta di 'yeñ bam mwom da, cherni àlìw.

³ Iri Sidan wayiw ba da: «Ijim, mə ina i Mǎĩ gorndiw 'yang da, waydi kuɾa di ta di, di cwarna gidinəm haye me mə wom.»

⁴ Me Jesu codi lə diiyə waydi ba da: «Gi jangi lə Maktubu dínə Mǎĩyə way ba da: “*I gi haye mira me gun gi gisage ha nyama bilə nim gi siw siɲa didə ka bədə.*”^{*}»

⁵ Dang da, Sidan ha gi Jesu daa kuɾa di hoy didə cog, me giliw ciri di siɲa gindidi lə ka bam pad gang yande,

⁶ me wayiw ba da: «Yər, nə ha 'yàm ciri di ta di dwana dɪra me mani dɪra nə woni sumi me isəmmə. Gi 'yàn i isənnə indi, me gun gi dirən ùrnəw da, nə ha 'yàwe.

⁷ Yande da, ijim mə piynə gubirəm dodə dirənnə milawdinan da, nə ha 'yàm mani nə pad ta di le.»

⁸ Jesu codi lə diiyə waydi ba da: «Gi jangi lə Maktubu dínə Mǎĩyə way ba da: “*I Aba ciri dima gi Mǎĩ min tenene me, mə ha piyə*

^{*} 4:4 4.4 Deteronom 8.3

gubirəm dodə dirəwə, me mə ha mīlawdaw anju min tenene me ca.”†»

⁹ Sidan ha gi Jesu dāng bi mana gi *ciri di*Jursalem, me gīra ha chēw daa kulu gaba bwasa Mārī mana duwa gi hoy cog diwə me wayiw ba da: «Mə ina i Mārī gorndiw 'yang da, par mana gi ka lə di indər dodə *me mə ha 'ywaa wamani bədə*,

¹⁰ dara gi jangi lə Maktubu dinə Mārīyə way ba da:

“Mārī ha wayagi paja duwa nə daa ba gam-namme.”‡

¹¹ Me gi jangi lə dāng bi ba da:

“Cendi ha yəm daa gi isiragi dara kal digilam ba ajarna kuṛa lə hiṇe bədə biṛiṇ.”§

¹² Jesu codi lə diiyə waydi ba da: «Gi jangi lə Maktubu dinə Mārīyə di me ba da: *“Mə ha girsə Aba ciri dīma gi Mārī bədə.”**»

¹³ Mana gi Sidan girsə Jesu gi mani nə jiga jiga di bam pad mwom da, tandi so yá kaliw, bedi wála gi dāngə dīm.

Jesu diy giyə duwa gīndiw mana gi wama gi Galileyə

(Matiyə 4.12-17; Marki 1.14-15)

¹⁴ Targiṇ dāng da, Jesu cwara hāra mana gi wama gi Galileyə gi dwana dinə dúndi dinə Mārī duwa dīra. Iṛi sumiw 'wogi mana gi wama gi ta lə di pad.

† 4:8 4.8 Deteronom 6.13 ‡ 4:10 4.10 Diri (Psaume) 91.11

§ 4:11 4.11 Diri (Psaume) 91.12 * 4:12 4.12 Deteronom 6.16

15 An̄ji gilgi nare mani mana gi kululi day woni amsa Mǎřiyə. Mwom da, nare pad bow gi jilay me ca.

Nare nə Najaret giñ Jesu bam

(Matiyə 13.53-58; Marki 6.1-6)

16 Iñi Jesu cwara hára mana gi ciri di Najaret lə. I ciri di ta di me an̄ji tanga jor lə di. An̄ji gira ha ðimə kulu gaba amsa Mǎřiyə gi wála gaba bwaa gwayniyə, ya to ba a àl nīm wála gaba bwaa gwayniyə bá bá de. An̄ji so ðibi daa dara āsa gi Maktubu ðinə Mǎřī duwa.

17 Gi u maktubu ðinə aba cimə Mǎřī biw gi Esayi duwa di gi legiridi daa 'yàw isəwə, mwom da, an̄ji awridi bam me 'yo i mana gi gi jangi lə ba da:

18 «Dúndi ðinə Aba ciri gi Mǎřī duwa ilə gandīn,
daraan̄ji biyəntidirin swani ðinnə
dara ba nə waynagi nare nə bugir nō di lade.
An̄ji giyən dara ba nə hane waynagi kòy nə gi
layagi sayyə
cendi ba ha kírara i daa ðīm me,
an̄ji giyən dara ba nə hane waynagi nare nə dirəgi
bu,
cendi ba ha yara mana me,
nare nə kwandagi gilgi dirəgi kaw,
ba nə ha kidəgi daa me ca.

19 Me an̄ji giyən dara ba nə waynagi nare
dara aliya gi an̄ju gi Aba ciri gi Mǎřī ba a
ha àla gandagi dwani lə di, ba yala nemme
ðīm.»†

20 Iñi Jesu legir maktubu di daa bi, me 'yàw aba àla giyə mana gi kulu gaba amsa Mǎřiyə di

† 4:19 4.19 Esayi 61.1-2

isəwə, mwom da, dam dodə. İri nare pad nə dam lə kulə ta di, bo dirəgi pad yəriw.

²¹ Mwom da, anji kal siw waygi ba da: «Gwale ginə Mārī duwa gi anə doyiw ka di, laba da, yala àlal dīm!»

²² Nare nə ta di pad bow siwə. Gwale gi lade gi ganda biwə di 'yàgí irmə nañe, me cendi ùrbi sidəgi ba da: «Dwe gi ta di, i Josep gorndiw di gaa bədə mo?»

²³ İri Jesu waygi ba da: «Nə 'wocn com dara anə ha wayan i gwale gi diri ba da: “Dogtər, so sim dīma daa ijm gang!” Me anə ha wayan: “Mani nə dāna nə mə àlagè mana gi Kapernom da, nə doynin gwale day. Yande da, àlgè mana gi ka, ulay dīma lə di me ca!”»

²⁴ Me Jesu cor waygi dang bi ba da: «Dwayna, nə wayang i gwale siw: Aba cimə Mārī biw gi we we kaw girnay mana gi ulay duwa lə da, nare gin yèw gi sidəgi lə i bam bag.

²⁵ Dang da, tanga wála ginə *aba cimə Mārī biw gi* Eliyə da, Mārī 'wō bədə nem aliya subu gi duru kubi. Badigara di geche gira indər mana gi siña di İsrayel lə di pad. Me dwayna, nə wayang i gwale siw: Wála gi ta lə di, namde nə wambi nañ ilə siña di İsrayel lə,

²⁶ İri Mārī giy Eli di mana gi deme di wambi di İsrayel min sidə bədə, me giyiw deme di wambi min di ciri dīra gi 'wogidi Sarpat di i wama gi Sidonnə[‡] sidə tandi. §

[‡] **4:26 4.26** *Sarpat di i wama gi Sidonnə* Sidon i wama gi nare nə İsrayel dam lə bədə. § **4:26 4.26** Yarna maana dinə Eli day gi deme di wambi di mana gi maktubu di 1 Dolgə 17.9.

27 Dang bi, tanga wála ginə aba cimə Māñi biw gi Elise duwa lə da, nare nan woni cagim ilə siŋa di Israyel lə. Me dwaɾagi lə ta di, Māñi siɾiw gun day min cagim gi siwə di bam bədə, cor anji siɾiw i Nama gi i gun gi Siri di cagim duwa bam anju.»*

28 Mana gi nare nə dam kulə pad ta di ba gi doy gwale duwa gi ta di mwom da, pad dayyə pad dusirəgi nagi naŋe.

29 Mwom da, cendi birin daa me nongriw dim nim bam iche. Ciri day di, gi piydi i daa kuɾa di hoy didə, me cendi ha gandiɯ daa didə cog dara ba gi nwangraw àsaw dodə.

30 Cor Jesu cwara hára jə gi dwaɾagi lə me u birmə indər yá.

*Jesu 'yoriw gun min dúndi di àcɛe bam siwə
(Marki 1.21-28)*

31 Iri Jesu so ha mana gi ciri di Kapernom di i wama gi Galileyə. Anji gira ha giləgi nare gwale ginə Māñi duwa wála gaba bwaa gwayniyə, *mana gi kulu gaba amsa Māñiyə.*

32 Me gilə duwa gi mani di 'yàgi nare irmə naŋe, dara i gi dwana.

33 Mana gi kulə di, gun min gi dúndi di àcɛe widibiɯ kaw ilə. Anji so soy maɾijaw daa nan ba da:

34 «Ay, Jesu gi Najaret, mə ùr i na sidəninno mo? Mə hára i dara myandanin bam mo? Nə 'wocɲim com, mə i Gun gi wun minaw jiga gi Māñi giyəm di.»

* 4:27 4.27 Yarna maana dinə Elise day gi Nama mana gi maktubu di 2 Dolgə 5.1-14.

³⁵ Ɔrɪ Jesu ɪrɪŋ dúndi di àcɛŋe gi dwana me waydi ba da: «Desi biy daa me gandi bam abe di siwə!» Mwom da, dúndi di àcɛŋe di u abe di indəw dodə nare dwaɾagi lə do me gandi bam siwə diban àlɔw gi wamani.

³⁶ Nare nə pad di, cor lána àlgɪ naŋe me, wajibi gwale bulə dayyə ba da: «Gwale gi ta di, i gwale na yande bara? Gun gi ta di i gun gi geche, ɪrɪŋ dúndi di àcɛŋe di me waydi gi dwana me, tandi dɪm bam abe di siwə!»

³⁷ Mwom da, Jesu sumiw 'wogi mana gi ciri di wama gi ta lə di pad.

*Jesu so woni mwom nan daa
(Matiyə 8.14-17; Marki 1.29-34)*

³⁸ Ɔrɪ Jesu so kal kulu gaba amsa Mǎrɪ di bam me, ha gir kirə nə Simō lə, me Simō dyaməw idi i mwom, sidi urɪ naŋe. Mwom da, *nare nə ilə kirə ta di* amsiw dara anju ba àlna mani daradi.

³⁹ Ɔrɪ Jesu di dɪmbil didə me ɪrɪŋ mwom gi sii ure di, me sidi di chí hɪlɪl dodə. Mana gi ta lə dog, tandi so daa àlgɪ mijəni.

⁴⁰ Mana gi dawa ba di dɔndi bam mwom da, gi háraw gi Jesu nare woni mwom gi dirəw jiga jiga bow gandagi dirəwə, me anji bo isaw didəgi lə min min pad me sogi nim daa.

⁴¹ Dúndi di àcɛŋe kaw, gandi bam nare nan sidəgi lə me bo gura ba da: «Ɔjim, mə i Mǎrɪ gorndiw!» Ɔrɪ, Jesu ɪrɪndi gi dwana, me imdi waya gi gwale bam, dara tandi 'wocɲ anji ba i Dole gi Mǎrɪ biyəw gi Kris di.

*Jesu so kal Kapernom bam
(Marki 1.35-39)*

⁴² Mana gi mana ba a wal bam mwom da, Jesu so ha bam din dwaɾi lə minaw. Me nare nə giɾe naɲ biɾiɲ kaɲjiw me giɾa ha 'ywaw. Mwom da, cendi ʊr ba gi iməw dodə dara anju ba hana kalnagi bam bədə.

⁴³ Me Jesu waygi da: «ʊrin i hára gi ciri di ɗangə ɗangə dara wayagi gi nare nŋ di lade di Mǎɾi lam gi dwǎɾi duwa di me ca. I dara ta di me Mǎɾi giyən nim.»

⁴⁴ Ƴri anji àsi berni mana gi kululi woni amsa Mǎɾiyə siɲa dinə nare nə Juwib dayyə pad.

5

Jesu 'wogi woni giɾsə gwale duwa nə diriɲ nə piyyə

(Matiyə 4.18-22; Marki 1.16-20)

¹ Wála min, Jesu giɾa ɗibi kuray gi bile gi Ginesaret* biwə waygi nare gwale ginə Mǎɾi duwa. Nare nə giɾe hára dara dwaya gwale duwa di, me cendi chibiw imiw mana gaba cwaa siw bam.

² Mana gi ta lə da, Jesu yər birwa sir ilə kuray biwə. Birwa gi sir gi ta di, woni ciri duwa chigdi dodə dara wuja gi law day bam.

³ Birwa gi min da, i ginə Simŋ duwa. Jesu nagi birwa gi ta di dalawə me, 'waga Simŋ ba hane 'waynaw chidinəw hana nim korgiɲ hiɲe. Mana gi cendi gir korgiɲ mwom da, Jesu dam dodə birwa dalawə me gilgi nare nə giɾe nə ɗibi kuray biwə di mani.

* **5:1 5.1** *kuray gi bile gi Ginesaret Sumiw gi min ɗang da, i kuray gi bile gi Galile me.*

⁴ Mana gi anji way gwale duwa 'yeñ bam pad mwom da, anji wayiw Simō: «'Woy bīrwa di ha gandiw donə me, ijim me kwandam di me, jàna law dan di ūrnə mindang dīm.»

⁵ Simō cow wayiw da: «Aba ciri nin, nə ūrnin mana walnin daa baj kaw, nə 'yonin mani min bədə. Yande kaw, mə wayin mwom da, nə ha jàa law di dodə.»†

⁶ Cendi jè law di me, law di lay gòche 'won dware daa àl dara chabara bam.

⁷ Iri cendi gilgi kwandagi nə bīrwa gi dangə di isiragi 'wagagi ba hane wanagi lə. Kwandagi di gira 'yogi me, cendi lay gòche di 'wonbi bīrwa di daa ca duwa lə àl dara dwanba dodə.

⁸ Mana gi Simō Piyer yər mani nə ta di mwom da, anji hāra gira piy gubirəw dodə Jesu dirəwə me wayiw da: «Aba ciri ni, chidi bam sinnə hiñe, dara indi da, nə i gun gi àcñe.»

⁹ Simō way yande dara lāña àlgì le pad day gi nə kwandaw nə dībigi min di, dara gòche nə law layagi àl lāña ta di.

¹⁰ Simō kwandaw woni ūrə gandiw nə Jak day gi Jā nə i Jebede dindaw di kaw, lāña àlgì me. Iri Jesu wayiw Simō da: «Kal lāña dī. Caga ka da, mə ha kanjan i nare, *mə ha ūrə gòche bədə dīm.*»

¹¹ Mana gi ta di lə da, cendi surə bīrwa di kaliw daa wayniyə me, kal mani day di bam pad me, borgi pam Jesu tariw.

† 5:5 5.5 Woni ūrə nə kuray gi Galileyə da, 'wocñ com dara ùrə gi changa da, ba mə ha yibə gòche nañ dɔy ūrə gi dawa bam. Yande kaw, Simō yəə gwale Jesu biwə me jè law di dodə.

Jesu sirɪw abe cagim bam siwə
(Matiyə 8.1-4; Marki 1.40-45)

¹² Wála min, mana gi Jesu ilə ciri di min di wama gi Galileyə da, yər, jisgi yande, gun gi cagim sabiw naɲ yəriw me gira indər dodə dirəwə me amsiw ba da: «Aba ciri ni, dirəm ũrnə da, mə nem sirin sin bam cwan gidən gun gi lade bi.»

¹³ Ɔri Jesu yəə isəw bil aba cagim di siw me wayiw da: «Nə ùre, kal sim di sirinə bam.» Mana gi ta lə di dog, aba cagim di siw sirɪ bam kivbap.

¹⁴ Jesu wayiw da, anju ba cimməw gun gwale gi ta di daa bədə, me anju ba hana gilnə siw aba bwasa Mǎrɪ dirəwə me, anju ba hana əlna sarga di cagim sirə nim bam siwə di, ya bii gi 'woo ginə Moyis duwa ba irim nim de. Ta di me nare pad ha 'wacɲa dara ba cagim di ba sirɪ i bam siwə me, anju ba cor gidi i gun gi lade Mǎrɪ dirəwə siɲ me ca.

¹⁵ Me mana gi ta lə da, Jesu nɔ duwa nim nare sumdəgi lə naɲ naɲ ɖoy di pii bam. Gi wála wála da, nare nə gɪrɛ naɲ hára dara dwaya gwale duwa me dara anju ba swanagi daa mwom dayyə me ca.

¹⁶ Me anji duwa da, biy siw yá bam dɪn dwaɣi lə me amsi gi Mǎrɪ me.

Jesu so gun gi regidu daa
(Matiyə 9.1-8; Marki 2.1-12)

¹⁷ Wála min, Jesu ilə giləgi nare maniyə. Tuliwə da, nare nə gi 'wogigi Parise me woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me dam ilə dwaya

gwale duwa lə. Nare nə ta di swaa i ciri di wama gi Galileyə me gi Judeyə me, ciri di Jursalem me ca. Aba ciri gi Mǎrĩ 'yǎw Jesu dwana di idi swaa gi nare daa mwom dayyə isəwə, me anji so gi nare nan daa mwom dayyə.

¹⁸ Jisgi yande, nare nə min dibala gun gi regidu gi jǎrĩ me gira kanji birmə ba gi dim gandi w kulə ba gi ha əsaw Jesu dirəwə di.

¹⁹ Me cendi 'yo birmə bədə, dara nare 'yarbar nanə. Mwom da, cendi nagi daa kulu gi dange diwə me, bolbi kulu diw bam me, 'woo aba mwom gi jǎrĩ duwa di, nwalaw əsiw dodə Jesu dirəwə nare nə giře dwaregi lə.

²⁰ Jesu di yər nare nə ta di kala day gi dusirəgi diwə di mwom da, anji wayiw aba mwom di ba da: «Jan maché, əcna dima biyər bam dīm.»

²¹ Nare nə Parise me woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa di dam irimdi gwale dusirəgi lə ba da: «Gun gi ta di i wi me, gagi siw gi Mǎrĩ əliw nim məng yande bara? Gun gaba biyəw gun əcna bam da, i Mǎrĩ min tenene mira bədə mo?»

²² Jesu 'wocn irmə day com me, cogi waygi da: «Dara na me anə irimdi gwale dusirəngə yande mo?»

²³ Wayaw gi gun “Acna dima biyər bam dīm”, labaa “So daa, me ha” da, i gwale gi we me wom nan mo?

²⁴ Ladi, nə ər dara anə ba 'wacnana dara indi gi Gun gorndiw ba nə i gi dwana di idi piyəgi nare əcna day bam mana gi siŋa didə ka. *Yande da, nə ha əla mani nə anə yərgi ba wom nanə di.*» Me anji wayiw abe gi regidu di ba da: «Nə

wayim: So daa, u jãrĩ dima di daa me, mə cor ha ulay dima lə dım.»

²⁵ Mana gi ta lə di dog, abe gi regidu di so daa nare dirəgi lə, u jãrĩ duwa di daa me, anji so indər ha ulay duwa lə, 'wogi Mãrĩ gi jilay dirəw daa.

²⁶ Nare pad yibdi didəgi me 'wogi Mãrĩ gi jilay me ca. Cendi, lán̄a àlgì me, way da: «Wála gi laba lə da, də yarang mani nə daña nə dii min də yərgi bədə sɪ̄n di!»

Jesu 'wogi Lebi

(Matiyə 9.9-13; Marki 2.13-17)

²⁷ Targiŋ d̄ang da, Jesu swaa dimə iche me gira ha 'ywaa abe min gaba salaw dole gi geche giRom mani. Abe di, gi 'wogiw Lebi, dam lə mana duwa gaba sala maniyə di. Jesu wayiw da: «Sway daa, hare, pam tarin!»

²⁸ Iri Lebi di so kal mani duwa bam pad me anji pam Jesu tariw.

²⁹ Bam da, Lebi d̄orbi mani nə wama naŋ me 'waga gi Jesu kirə duwa lə. Mana gi wama gi ta di biwə da, nare naŋ woni salaw dole gi geche gi Rom mani me, nare nə d̄ang kaw, ilə gandagi me ca.

³⁰ Nare nə gi 'wogigi Parise me, nare day nə min nə i woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me, ŋamdi gwale dodə me so waygi woni girsə gwale ginə Jesu duwaba da: «'Yeni da, anə wom mani me ch̄ə mani me gi nare woni salaw dole gi geche gi Rom mani me nare nə àc̄ne nə d̄ang me min, man man mo?»

³¹ Jesu cogi waygi da: «Nare nə sidəgi i labiya da, cendi kanji dogtər bədə. I nare nə sidəgi i mwom me kanji dogtər cendi.

³² Indi da, hára ni gi siŋa didə ka da, i dara 'waga gi nare nə 'wocŋ dusirəgi lə ba gi i nare nə àcne ba kalna àcna day di bam me ba hane 'ywana Mǎrĩ. Me nare nə *irim dusirəgi lə ba gi i nə* tiba Mǎrĩ dirəwə da, nə hára i dara 'wagagi cendi bədə.»

*Jesu me 'woo gi asiyam me
(Matiyə 9.14-17; Marki 2.18-22)*

³³ Nare di ùr Jesu da: «Woni girsə gwale ginə Jǎ Batis duwa me, woni girsə gwale nənə Parise day me, ugi asiyam me amsi gi Mǎrĩ jwab jwab me ca. Cor man me, nə dima wom day mani me chə me ca mo?»

³⁴ Jesu cogi waygi *gi gwale gi diri* ba da: «Gun nem wayagi aba àla dyamdirani kwandaw moso ba unə asiyam mana gi anji kaw ilə gandagi me mo? Bədə.

³⁵ Me wála gi dang min hára lə. Wála gi ta di, gi ha biyə aba àla dyamdirani di bam dwaregi lə hára gandiw do me cendi ha 'woo asiyam di siŋ.»

³⁶ Jesu cor waygi gwale gi diri dang ba da: «Gun min ha 'woo barge gi dirway biw dara àsa gi mabila mana gi barge gi maringeyə bədə. Dara gun di àlana yande da, anji mendi barge gi dirway di bam, me gi anji àsiw mabila di kaw, ha ladaw barge gi maringe di bədə, dara cendi wundər bədə.

³⁷ Gun min kaw ha bwaa gani gi dirway gi ilə sugdi lə mana gi dījili gi maṛingeyə bədə me ca, dara gani gi ilə sugdə lə di, ha jaa dījili gi maṛinge di bam bīṛiṇ. Me gani di ha chawa bwara bam me, dījili di kaw ha myandara bam me ca.

³⁸ Me ladni duwa da, gi bo gani gi ilə sugdə lə mana gi dījili gi dirwayyə.

³⁹ Nare woni chàa gani gi kàlang da, ùr gi dirway bədə. Cendi way ba i gi kàlang me, ba 'yol anju.»

6

*Jesu i wála gaba bwaa gwayni di aba ciri duwa
(Matiyə 12.1-8; Marki 2.23-28)*

¹ Wála min gi i wála gaba bwaa gwayni ginə Juwib day da, Jesu day gi nə woni girsə gwale duwa ilə jàgi gi dàge dwaṛagi lə. Woni girsə gwale duwa piy geme me gogiliw gi isiragi wom.

² Iṛi nare nə gi 'wogigi Parise nə yab yərgi wama lə me waygi da: «Anə àl mani nə bii inda gi 'woo im àla day bam gi wála gaba bwaa gwayniyə yande dana mo?»

³ Jesu cogi waygi da: «Anə āsi mani nə Dabid àlgì di mana gi Maktubu dinə Mǎṛiyə bədə mo? Dabid me woni bwaw me, wála min, cherni àlgì.

⁴ Anji dim ha kulu ginə Mǎṛiyə me, lay mapa gi gi chígdìw* Mǎṛi kulə di wom, me 'yàgì nare duwa di me ca.† Bag da, mapa gi ta di, i woni

* **6:4 6.4** mapa gi gi chígdìw Mǎṛi Yarna Lebitik 24.5-9. † **6:4 6.4** Yarna maana dinə Dabid me mapa di me mana gi 1 Samiyel 21.1-7 lə.

bwasa Mǎřĩ me nem wamaw cendi mĩra. *Me mani nə Dabid àlgĩ ta di, i àcņa Mǎřĩ dirəwə bədə.*»

⁵ Jesu waygi d̄ang bi ba da: «İndi gi Gun gorndiw di, nə i wála gaba bwaa gwayni di aba ciri duwa.»‡

*Jesu so abe daa wála gaba bwaa gwayniyə
(Matiyə 12.9-14; Marki 3.1-6)*

⁶ Wála gaba bwaa gwayni gi d̄angə da, Jesu dim ha kulu gaba amsa Mǎřĩ ginə Juwib dayyə me ilə giləgi nare maniyə. Nare di d̄waragi lə da, gun min gi isəw gi abe mar bam ilə me ca.

⁷ Woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me, nare nə Parise me, dam ilə əsa angal day yara, gaa Jesu ba ha swaa aba mwom di daa gi wála gaba bwaa gwayniyə di mo? İrmə dayyə bağ kaw, cendi kanji ba gi 'yo gwale gi əcņe biwə dara ba gi ha gandiw woni əla sariya dirəgi lə.

⁸ Me Jesu da, 'wocņ irmə day com. Anji wayiw abe gi isəw mar bam di ba da: «So d̄ibi daa nare dirəgi lə.» Me anji so d̄ibi daa.

⁹ İri Jesu waygi ba da: «Nə őrəng siņ: Bağ da, wála gaba bwaa gwayniyə da, bii inda gi 'woo kal birmə dara ba mə əlna i mani nə lade labaa, ba mə əlna i nə əcņe mo? Ūr dara ba mə bilnə gun daa labaa, ba mə kalnaw ba marna bam mo?»

¹⁰ Jesu co dirəw mana gi nare didəgi lə yərbigi min min pad, me wayiw abe di: «Yə isəm di

‡ 6:5 6.5 wála gaba bwaa gwayni aba ciri duwa Jesu őr ba way i dara anju me ba i gi dwana di idi irmə mani woni əla wála gaba bwaa gwayniyə labaa, imə əla day bam me ca.

dodə!» Anji yé isəw di dodə me, isəw di cor ladi mana duwa lə bi.

¹¹ Iri woni gilə bii gi 'woo me, nare nə Parise me, dusirəgi nagi naŋ Jesu diwə me, cendi gagi gwale diwə me irim mani nə ba gi ha àlāw nim me ca.

*Jesu anjir paja duwa nə mwaj dii sir
(Matiyə 10.1-4; Marki 3.13-19)*

¹² Wála min da, Jesu so nagi ha daa kuṛa didə dara amsa gi Mārī. Anji amsi Mārī di biraa mana waliw daa baj.

¹³ Gi jomni da, anji 'waga woni girsə gwale duwa siwə ib, me gira anjir nə yab dwaregi lə mwaj dii sir me 'wogigí sumdəgi dāng ba i paja duwa.

¹⁴ Nare nə ta di i nə Simō gi anji 'wagaw sumiw Piyer di, me chendiw gi Andire me, Jak me Jā me, Pilip me Barteleme me,

¹⁵ Matiyə me Toma me, Jak ginə Alpe gorndiw me, Simō gi gi 'wogiw «gun gi day gi nə kwandaw nə ùr nare nə Juwib ba damna gi didəgi day» me,

¹⁶ Judas ginə Jak gorndiw me, Judas Iskariyot gaba 'yāa Jesu woni maṛande duwa isiragi lə di me ca.

*Jesu so nare nə giṛe woni mwom daa
(Matiyə 4.23-25)*

¹⁷ Mana gi Jesu day gi nə paja duwa di, chégi daa kuṛa didə, gira dībigi dodə kuṛa mana dira gi dodə gi bileyə da, woni girsə gwale duwa nə giṛe me nare nə 'yarbar naŋ me ilə. Nare nə ta di, swaa i mana gi wama gi Judeyə me, ciri

di Jursalem me, ciri di dam kuray gi geche biwə wama gi Tirrə me gi Sidonnə me ca.

¹⁸ Cendi hára i dara dwaya gi gwale gi Jesu wayiw me, dara anju ba swanagi daa mwom dayyə me ca. Woni dúndi di àcne ilə sidəgi lə kaw, anji 'yorgi gandidi bam.

¹⁹ Nare nə pad ta di kanji birmə dara ba gi bilbi siw. Dara gun ba bilnə siw da, dwana duwa gandi 'yoriw mwom bam siwə.

Nare nə dam gi sii 'ywala me nə wamani ha 'ywagi me

(Matiyə 5.1-12)

²⁰ Iri Jesu co dirəw yər woni girsə gwale duwa me waygi ba da:

«'Yeni nare nə bugir da,
anə dam i gi sii 'ywala,
dara anə nem dimə hára ciri dinə Măĩyē
'yeni.

²¹ 'Yeni nə cherni àlang caga ka da,
anə dam i gi sii 'ywala,
dara anə ha wama mani ibdə le.
'Yeni nə anə ilə bwaa gura caga ka da,
anə dam i gi sii 'ywala,
dara anə ha piyē baya pəgin.

²² Mana gi nare ilnəng labaa, 'ywarnang bam
sidəgi lə labaa,
cadibinang labaa, myandinang sumdəng bam
dara indi gi Gun gorndiw da,
anə dam i gi sii 'ywala.

²³ Mani nə ya ta de di àlnana gandang da,
kalna sidəng 'ywalnange, me ajina pide me ca,
dara 'ywaga dan gi geche gamangə daa Măĩ

siwə. Yarna, woni giləng dirəng ta di mwágiragi nə pii kaw, gilgi woni cimə Mǎĩ biw nə pii di dirəgi yande me ca.

²⁴ Me 'yeni woni 'ywaa mani da, wamani ha 'ywange. Anə 'yo 'ywala dan bam dīm.

²⁵ 'Yeni woni wama mani ibdə caga ka da, wamani ha 'ywange. Cherni ha àlange.

'Yeni woni piyə baya caga ka kaw, wamani ha 'ywange. Anə ha dama nəginiyə me gura lə me ca.

²⁶ Wála gi nare pad wayna gwale dan gi lade da, wamani ha 'ywange.

Yarna, mwágiragi nə pii kaw, way gwale gi lade yande dara woni cwaa sidəgi ba gi i woni cimə Mǎĩ biw di me ca.»

Jesu way gwale ginə ùrə gi woni maṛande dima (Matiyə 5.38-48; 7.12)

²⁷ «Me 'yeni nə anə dam ilə dwaya gwale niyə da, dwayna, nə ilə wayangə: Ûrnə woni maṛande danne, me woni iləng kaw, cwarna àlnagí ladni com.

²⁸ Woni sirgəng da, piynə bidəng didəgi lə me, woni waya gwale dan gi àcne kaw, amsina Mǎĩ daragi me ca.

²⁹ Gun ajina gajam nə mīn da, cow nə dāng kaliw a aji lə me ca. Gun layna gumaj dima gi geche bam da, kaliw a lay gumaj dima gi jaw dalawə di lə me ca.

³⁰ Gun gi we we amsinam mani da, 'yàw, me gun unə mani dima da, ùriw dara ba cwanam daa bədə me ca.

³¹ Mani nə anə ùr nare ba àlnáng gandagi da, 'yeni kaw, àlnagí nare di yande me ca.

³² Anə ùrnə i nare woni ùrəng mira da, 'ywala duwa ilə na lə Mǎřĩ dirəwə mo? Nare nə àcne kaw ùr i woni ùrəgi me ca.

³³ Anə àlna ladni gi woni àlang ladni mira da, 'ywala duwa ilə na lə Mǎřĩ dirəwə mo? Nare nə àcne kaw àl yande me ca bədə mo?

³⁴ Anə 'wánagi i nare nə anə irim sanga ba ha cwang mani di daa bi mira da, 'ywala duwa ilə na lə Mǎřĩ dirəwə mo? Woni àla àcna kaw 'wogi kwandagi woni àla àcna di mani me, irim sanga ba gi ha 'ywaa i daa bi bədə mo?

³⁵ Īri 'yeni da, ùrnə woni maṛande danne me àlna gandagi ladni me ca. Anə 'wánaw gun mani da, irminə dara ba cwanang daa bá bədə. Anə àlna yande mwom da, Mǎřĩ ha 'ywagang gwayni dan naṇa le, me anə ha 'ya i Mǎřĩ gaba dama mani didəgi lə pad dindaw, dara anji kaw i aba àla ladni gi nare nə gun 'yàgi mani kaw nem àláv dóche bədə me, nə dusirəgi uriṇ me ca.

³⁶ Yarna nare ṇagini day, ya Abirang gi Mǎřĩ ba a yər gi nare ṇagini day de me ca.»

Gwale gi diri ginə sogilə me habda gi geche me (Matiyə 7.1-5)

³⁷ «Kalna yara gi kwandang àcna day dī. Anə yarna kwandang àcna day bədə da, Mǎřĩ kaw ha yara àcna dan bədə me ca. Kalna waya da, gun gi ta di, ba i gi àcne dī, me Mǎřĩ kaw ha waya anə banə i nə àcne bədə me ca. Kalna dusirəng

hılalna kwandang àcña day diwə, me 'yeni kaw, Mǎrĩ ha kala dusiw hılala àcña dan diwə me ca.

³⁸ 'Yàragí kwandang manĩ, me 'yeni di kaw, Mǎrĩ ha 'yàng me ca. Ha wunə ya anji ba u gi ðagina di sabira ðengsang gi mani 'won daa 'yàng nim ta de. Əw, i mani nə anə ırım gi mani 'yàgí gi kwandang ta di gang me, sanga Mǎrĩ ha irməng nim lə yande di dige dige me ca.»

³⁹ Jesu cor waygi gwale gi diri ðang ba da: «Gun gi ðirəw bu da, sur jaw gi ðirəw bu man man mo? Anji surnəw da, cendi ha bwara gubu lə ca dayyə ca bədə mo?

⁴⁰ Aba girsə gun gwale duwa da, ðoy aba gıləw gwale di bam mo? Bədə. Me gun gi girsinə mani ladina da, anji ha bwara i gi aba gıləw di.

⁴¹ Mə yər sogilə gi hiñe indər jam dudiwə me, ırı cor mə yər habda gi geche gi gırangar dudim dıma lə gang ta di bədə, dana mo?

⁴² Cor man me, mə wayiw chendim ba da: “Chendin, kal nə um sogilə bam dudimmə” me, ırı mə yər habda gi geche gi gırangar dudimmə di bədə mo? İjim gi gwale 'yol bimmə, me dusim di korgin i jiga gá! U habda gi geche gi gırangar dudimmə ta di bam kal mə yər mana ladi do me, mə uw chendim duwa di bam dudiwə sin.»

Habda me yàa duwa me

(Matiyə 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ «Habda gi lade da, ha yàa yàa gi àcñe man mo? Me, habda gi àcñe da, ha yàa yàa gi lade man mo?

⁴⁴ Habda gi we we kaw, gi 'wocniw i dara yàa duwa. Gun nem cəə dwaga yàa dıra mana gi

chele didə bədə, me gun nem cəə yabı̄ra yàa duwa mana gi garja diwə bədə me ca.

⁴⁵ Gun gi dusiw ladi da, way i gwale gi lade gi 'won dusiw di korgiṇ daa, me gun gi dusiw àcṇ da, way i gwale gi àcṇe gi 'won dusiw di korgiṇ daa me ca. Dara gun biw da, way i gwale gi 'wana dusiw daa.»

Jesu way gwale gi diri ginə nare nə sir nə woni awa kululi day

(Matiyə 7.24-27)

⁴⁶ «Anə 'wogin “Aba ciri nin, Aba ciri nin!” me, anə àl mani nə nə wayang gandagi di bədə, dana mo?

⁴⁷ Gun gi hane sinnə dwayna gwale ni me unəw àlna gi giyə da, nə ha giłəng gun gi anji wuniw di.

⁴⁸ Anji wun i ya gun gaba awa kulu gi pol kulu duwa di gindiw dungi dodə me àsi kulu di gindiw siṇa di woye didə ta de. Wála min, kuray biyara gi dwana hára dībə kulu di gindiwə kaw, nem jow bam bədə, dara gindiw di poləl yá dodə cog.

⁴⁹ Dim da, aba dwaya gwale gi nə wayiw di me unəw àlna gi giyə bədə da, wun i ya aba àsa kulu duwa daa siṇa didə pəgiṇ, diban pwala gi gindiw dodə ta de. Wála gi kuray biyara gira dībə gindiwə mwom da, kulu di jur bam kaláng bam, iṛi siṇa wor 'yara lə, tandi mıra.»

7

Asingar nə Rom geche day kal dusiw Jesu diwə (Matiyə 8.5-13; Jã 4.43-54)

¹ Mana gi Jesu way gwale duwa di 'yen bam pad nare nə giṛe diṛəgi lə mwom da, anji so ha mana gi ciri di Kapernom.

² Ciri di ta lə di, kwaya ginə asingar nə Rom geche day duwa min i mwom gi made. Kwaya gi ta di, aba ciri duwa uriw naṇe.

³ Mana gi geche ginə asingar day di doy gwale gi gi way dara Jesu mwom da, anji so kijiw gechide nənə Juwib day yab, ba hana mirginəw dara ba hane swanaw kwaya duwa di daa mwommə.

⁴ Mana gi cendi gira 'yo Jesu mwom da, cendi mirgiw ba da: «Geche ginə asingar day gi ta di, i gun gi lade naṇe. Yande da, sow kwaya duwa di daa de!

⁵ Dara anji ur nare inda nə Juwib naṇe. I anji me aw kulu gaba amsa Māṛi gi ka di anju.»

⁶ Jesu so ha gandagi min. Mana gi anji gira ib gi ciri dinə asingar geche day duwa lə di mwom da, asingar geche day di giyəw kwandaw moso ba hana waynaw da: «Aba ciri ni, kal hwaya sim naṇ dī, dara indi da, nə nem gun gi mə ha hára dimə kirə niyə bá bədə.

⁷ I dara ta di me, nə yər sin nə nem hára nim gi sin ni 'ywam bədə di. Me way gwale min gi bim mira, kal kwaya ni di swana daa.

⁸ Nə way yande dara indi kaw, gechide ni ilə dinnə, me indi, nə i geche ginə asingar day me ca. Nə waynaw gi min ba hana da, anji ha le. Me nə waynaw gi dang ba hane da, anji hára le me ca. Me nə waynaw kwaya ni ba alna mani nə ya ta de kaw, anji algi le.»

⁹ Mana gi Jesu doy gwale ginə geche ginə

asingar nə Rom day di mwom da, siw 'yoliw gwale duwa gi waya di diwə, me anji co dirəw yər nare nə gire nə woni pamaw di me waygi ba da: «Dwayna, nə wayang daa: Mana gi nare nə Israyel dwaregi lə da, gun gaba kala dusiw dinnə ya abe gi *Rom* gi ta di de da, dii min kaw, nə wor 'ywaa siŋ.»

¹⁰ Mana gi nare nə geche ginə asingar day kijəgi di cor ha ulay mwom da, cendi 'yo aba mwom di so daa labiya pəgin.

Jesu sodi deme di wambi gorndidi daa madeyə

¹¹ Targin dang da, Jesu so ha mana gi ciri di gi 'wogidi Nayin. Woni girsə gwale duwa me nare nə gire naŋ me ha gandi.

¹² Mana gi anji gira ciri bidə* ib mwom da, 'yo nare dibala gun gi mare dara hāra mōw bam. Gun gi ta di i deme di wambi gorndidi gi min tenene. Nare nə ciri dware lə naŋ pam gun gi mare di tariw me ca.

¹³ Mana gi Aba ciri gi Jesu yər aba mara di iw da, dirəw 'yəngiw me waydi ba da: «Kal nulə dī.»

¹⁴ Iri anji chidi gira gun gi mare di siwə ib me bil jārī di gi isəw, iri woni 'wów di dibi dodə. Anji way da: «Dwe gi maché, nə wayim, so daa!»

¹⁵ Aba mara di biw a daa, so dam daa me way gwale. Mwom da, Jesu wol dwe di ha 'yàdi iw.

¹⁶ Nare pad nə yər mani nə ta di, lāna àlgì nane me 'wogi Mārī gi jilay me way ba da: «Aba cimə

* **7:12 7.12** *ciri bidə* Mana gi siŋa di Israyel lə da, ciri di dine me di gechide me da, gi aw gər liwdi daa dara gamadi nim. Mōō gi nare mana gi gər di dalawə da, gi im bam.

Mãrĩ biw gi geche yala læ dwaṛandi læ!» me, «Mãrĩ yala dara yara nare duwa me wagĩ læ!» me cã.

¹⁷ Gwale ginə Jesu duwa gi ta di nõ duwa nim mana gi ciri di siṇa dinə nare nə Juwib dayyə me siṇa di tulbədi læ bá bá me ca.

*Jã Batis me Jesu me
(Matiyə 11.2-19)*

¹⁸ Woni girsə gwale ginə Jã duwa di kibiw mani nə àlal ta di pad, me anji 'waga nə sir kwandagi dwaṛagi læ,

¹⁹ me giygi ba hana ùrnə Aba ciri gi Jesu anju ba i gun gi woni cimə Mãrĩ biw nə pii ba way ba hára læ di† labaa, ba gi byadina i gun gi dʒang mo?

²⁰ Mana gi cendi ha gir Jesu siwə ib mwom da, wayiw da: «I Jã gaba àlagĩ nare batem me giyənin ba nə ùrnəmnin da, iḵim ba mə i gun gi woni cimə Mãrĩ biw nə pii way gwale duwa ba hára læ di, labaa nə byadinanin i gun gi dʒang mo?»

²¹ Mana gi ta læ da, Jesu ilə swaa nare naṇ daa mwom day gi dirəw jiga jiga læ me, majiganĩ dayyə me, nə dúndi di àcne ilə sidəgi læ kaw, anji 'yorgi gandidi bam me, nare naṇ nə dirəgi bu kaw, yər mana me ca.

²² Irĩ, anji cogi waygi nare nə Jã kijəgi di ba da: «Cwarna hana waynaw Jã di mani nə anə yərgi gi dirəng me, anə doygĩ gi sumdəng me di: *Nare nə dirəgi bu kaw, cor yər mana me, nə majigəndi*

† 7:19 7.19 gun gi woni cimə Mãrĩ biw nə pii ba way ba hára læ di Cendi ùr ba gi way i dara Dole gi Mãrĩ biyəw gi Kris di.

*kaw, ha daa tiba tiba me, nare nə cagim àlgi kaw, cagim siribi bam sidəgi lə me, nə sumdəgi dʊgir kaw, dɔy gwale me, nə mare kaw, bidəgi agdi daa me, nare nə bugir kaw, gi waygi*Nō di lademe ca.‡

²³ Me gun gi dusiw ina sir sir dinnə bədə da, anji dam i gi sii 'ywala.»

²⁴ Mana gi nare nə Jā kijəgi di cor ya ulay dīm da, Jesu waygi nare nə gire di gwale ginə Jā duwa ba da: «Anə 'wò dara yara i na mana gi dīn dware lə di mo? Anə 'wò dara yara i dirwa gi gale gigdiw cow ka me, ka me di mo? Bədə.

²⁵ Bag da, anə 'wò dara yara i na mo? Anə 'wò dara yara i gun gi hurə barge gi lade mo? To, nare woni hurba barge gi ladibe me dam 'ywala lə me ca da, dam i bidang dīnə dɔlgə lə gaa bədə mo?

²⁶ Bag da, anə 'wò dara yara i na mo? Aba cimə Mārī biw mo? I sidi, me nə wayang: Jā i aba cimə Mārī biw 'yang, me anji duwa da, dɔy aba cimə Mārī biw bam.

²⁷ Dara anji i paja gi Mārī way gwale duwa mana gi Maktubu duwa lə ba da: “Doy, nə giy paja ni ya lə dirəmmə dara ba dʌngriṇam birmə dīma bam ladi.”§

²⁸ Dwayna, nə wayang: Mana gi nare nə namde yəgi dodə siṇa didə ka dwaregi lə da, gun min gi geche gaba dʌwaya Jā bam da, ilə bədə. Me wála gi caga ka lə da, gun ina gi pəgiṇ me kalna Mārī lamna dwārī duwa diwə da, anji i gi geche

‡ 7:22 7.22 Gwale gi ta di, anə 'yow mana gi Esayi 35.5 me Esayi 61.1 me. Yarna berni di Jesu àsidi mana gi Najaret mana gi Luk 4.18 me ca. § 7:27 7.27 Malachi 3.1

doy Jã di bam.

²⁹ Nare nə pad di me, woni salaw dole gi geche gi Rom mani me ca nə doy gwale gi Jã waygi gandiŵ da, kal siðəgi anji àlgi batem. Cendi àl yande gil nim dara Mǎĩ gwale duwa, ba i gwale siw.

³⁰ Iri, nare nə Parise me, nare woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me ca da, giñ day àla gi mani nə Mǎĩ ùr ba a àl gandagi di bam. Ta di me, cendi giñ nim àla gi batem dinə Jã duwa bam di.

³¹ Nare nə caga ka di da, nə ha 'wogi irməgi i gi nare nə we mo? Cendi wun i ya nə wi de mo?

³² Cendi wun ya dine nə 'yəng nə woni dama wunji burəgi lə me, 'wogidi siðəgi ka me ka me ba ða:

“Nə tongnin mani nə too me,
anə ɲaɽi lə diiyə bədə me,
nə tongnin diri di made kaw,
anə nul lə diiyə bədə me ca.”

³³ Nə way yande dara, mana gi Jã gaba àlagi nare batem di gira duwa lə da, anji wom mani bədə me, chə gani bədə me mwom da, anə way bá, dúndi di àcɲe ba ilə diwə.

³⁴ Me mana gi indi gi Gun gorndiw, nə gira da, nə wom mani me, nə chə gani me ca da, cor anə way ba nə dam i dara wama me chàa gi gani me birɪñ ðim, ba nə yi milan i gi woni salaw dole gi geche gi Rom mani me, nare nə àcɲe nə ðang me ca.

³⁵ Me nə wayang da: Woni pama ðiriñ naa nənə Mǎĩ duwa gi birmə duwa da, gilgi nare dara cendi ba i mani nə lade.»

Acña dîma biyarna bam nan̄ da, mə ha ùrə aba biyəm di nan̄e

³⁶ Abe min̄ gi Parise 'wogi Jesu ba hana wamna mani nə wama gandiw. An̄ji dim̄ kirə duwa lə me damgi wama biwə.*

³⁷ Iri deme min̄ di nare pad 'woc̄n̄idi dara mani dira nə àla nə àc̄ne ilə c̄iri di ta lə di. Mana gi tandi dwaya dara Jesu ba dam lə wama biwə kirə nə abe gi Parise di lə da, jisgi yande tandi 'woo mirda gi lade† isədi lə me hāra nim. Mirda gi ta di, swani gi habda gi bii 'yol nan̄ 'won daa.

³⁸ Tandi gira d̄ibi Jesu tariwə me piy gubirədi dodə gidawə me, nul gura, dirədi nimi day di in̄ Jesu gidaw daa me tandi sariw bam gi wudin̄ nə didi, me chichim̄ gidaw me tidiriw swani gidawə me ca.

³⁹ Mana gi Parise gi 'waga Jesu ta di ba yərđi yande da, an̄ji irim̄ dusiwə ba da: «Dee gun gi ta di inam i aba cimə Māṛī biw 'yang da, an̄ji dee ha 'wac̄na dara deme d̄i idi b̄ilbə siw ta d̄i, ba i deme di àc̄ne.»

⁴⁰ Iri, Jesu cor wayiw da: «Simō, nə ùr ba nə wayim̄ gwale min̄.» Simō cow wayiw ba da: «Way, aba gilənin̄ mani.»

⁴¹ Jesu wayiw da: «Wāla min̄, gun min̄ 'yàgi nare sir gursi kwale. Gi min̄ dee ha 'ywagaw i

* **7:36 7.36** Wāla ginə Jesu lə da, nare nə Juwib ùrnə dara wama mani da, cendi damdi gindəgi dodə me jəgdi isiragi gi jele dengdər nim dodə me yərbi gi gidiragi taragi lə me wom gi mani.

† **7:37 7.37** mirda gi ladeMana gi maktubu dinə Māṛī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangiw i mirda gi albatir mana gi ka lə. Albatir i kuṛa di bure sumdi di nare nə Juwib d̄angri gi mirda gi lade gaba bwaa swani.

sag aru aru jii me, gi dang dee ha 'ywagaw sag gindiw jii me ca.

⁴² Mana gi nare nə ta di 'yo gursi di idi cwaw aba 'yàgí kwale di daa bədə mwom da, anji kalgi gursi di bam ca dayyə ca. İrmə dıma lə da, mana gi nare nə sir nə ta di dıwazagi lə da, i gi we me ha urə abe gi ta di nan mo?»

⁴³ Simō cow wayiw da: «İrmə niyə da, i gun gi gi kaliw gursi nan bam diwə ta di.» Jesu cor wayiw da: «Mə way i gwale siw.»

⁴⁴ İri, Jesu co dirəw iji deme di me wayiw Simō da: «Mə yər deme di ta di mo? Nə yala kirə dıma lə kaw, mə 'yàn nımı nə sabi gi gidan bam bədə. Me deme di ta di, sabın gidan bam gi nımı nə dirədi me, sarın bam gi wudin nə didi me ca.

⁴⁵ Mana gi nə yala nim kirə dıma lə da, mə chichim gajan bədə.‡ Me deme di ta di hoy chichimə gi gidan bədə.

⁴⁶ İjim da, mə tidirin swani dinnə bədə me, deme di ta di, tidirin dıra swani gi bii 'yol gidannə.

⁴⁷ I dara ta di me nə wayim da: I dara àcna dıra gi nan gi biyara bam didə ta di me dusidi urin nim nan ta di. Me gun gi àcna duwa gi biyara bam di ina i bani da, anji kaw ha urə aba biyəw àcna duwa bam di i bani me ca.»

⁴⁸ Jesu cor waydi deme da: «Àcna diya biyər bam diyyə dım.»

‡ **7:45 7.45** *mə chichim gajan bədə* Mana gi nare nə Juwib dayyə da, i àlaw gi jam maché labaa gun gi mə uriw nan labiya.

⁴⁹ Iri, nare nə dam gandiw wama biwə min di ùrbi sidəgi ba da: «Gun gi ta di i wi me way ba a biygi nare àcna day bam di mo?»

⁵⁰ Me Jesu waydi deme da: «Də kala dusi dinnə da, də 'yo bilə dīm. Ha labiya!»

8

Nare woni bwaa Jesu

¹ Al wála bani da, Jesu so ha ciri di gechideyə me di dineyə me àsigi nare berni me waygi Nō di lade di Māĩ lam gi dwāĩ duwa di. Woni girsə gwale duwa nə mwaj dii sir di ha gandiw me,

² namde nə min nə anji 'yorgi dúndi di àcne bam sidəgi lə me, nə anji sogi daa mwom day gi dirəw jiga jiga lə me, bow ha gandiw me ca. Namde nə ta di, i nə Mari di gi 'wogidi «Mari di Magdala», di anji 'yordi dúndi di àcne wurgisubu bam sidə me,

³ Jan dinə Kuja gi i geche gi kirə nə dole gi Erod lə dyaməw me, Susan me, namde nə dɛng me. Namde nə ta di, day mani day wagi nim gi nə Jesu day gi nə woni girsə gwale duwa lə giyə dayyə me ca.

Gwale gi diri ginə aba chǐgdə swagə (Matiyə 13.1-9; Marki 4.1-9)

⁴ Nare dayar Jesu siwə nan me nə swaa ciriyə jiga jiga kaw, hára dara dwaya gwale duwa me ca. Anji so waygi gwale gi diri ba da:

⁵ «Dwayna! Abe min so ba a ha chǐgdə swagə yiga lə. Mana gi anji ilə chǐgdə lə mwom da, swagə dirəgi nə yab wujabar bor mana gi birmə

lə me, nare d̄irbigi dodə gi gidiragi me dirbi nə daa kaw, gira tigigi chógdigi bam me ca.

⁶ Swagə dirəgi nə min da, wujabar day bor mana gi gindara lə. Cendi d̄im me gira woy bam, dara tubi ilə gindəgi lə nañ bədə.

⁷ Swagə dirəgi nə min d̄ang bi bor mana gi chemde woni jimdi d̄waragi lə, chemde di so yigi daa swamama imgi jwara bam.

⁸ Me swagə dirəgi nə min bor mana gi siña di ladeyə. Cendi d̄im jor ladi me naa dirəgi me ca. Swagə nə ta di didəgi min da, dirəgi 'yarbar nem ya aru de.»

İri Jesu way gi marıjaw daa nañ ba da: «Gun gi sumdəw woni d̄waya gwale ina lə da, kal a d̄wayna.»

Gwale gi diri ginə aba ch̄igdə swagə di gindiw (Matiyə 13.10-23; Marki 4.10-20)

⁹ Woni girsə gwale ginə Jesu duwa di ùriw gwale gi diri gi ta di gindiw.

¹⁰ Jesu waygi ba da: «'Yeni da, Mǎrĩ àl gandang ladni; anji giləng gwale siw gi budə lə dara lama duwa gi d̄wǎrĩ di d̄im. Me nare nə d̄ang da, nə waygi gandiw i gi gwale gi diri. Yande da, cendi un̄bi me yər bədə, doməndi me doy bədə me ca.*

¹¹ Me d̄wayna gwale gi diri gi ta di gindiw. Swagə da, i gwale ginə Mǎrĩ duwa.

¹² Swagə woni bwara birmə lə da, i nare nə doy gwale ginə Mǎrĩ duwa me Sidan biyiw bam dusirəgi lə imgi kala gi dusirəgi di idi 'ywaa gi bilə bam.

* **8:10 8.10** Yarna Esayi 6.9-10.

¹³ Swagə woni bwara gindara lə da, i nare nə doy gwale ginə Mǎĩ duwa gi sii 'ywala mɛndagi me, cendi kal gwale di bo sabiraw dusirəgi lə bədə. Cendi kal dusirəgi Mǎĩ diwə wála bani mira, me wála gi Sidan girsinəgi mwom da, cendi wà giŋ gwale ginə Mǎĩ di bam.

¹⁴ Swagə nə wujabar bor mana gi chemde woni jimdi dwaregi lə da, i nare nə doy gwale ginə Mǎĩ duwa ladi me cor ha mana dayyə. İrmə gi gwale me, mál me, 'ywala gi siŋa didə me yigi daa swamama imgi jwara me naa gi didəgi bam me ca.

¹⁵ Swagə nə bor mana gi siŋa di ladeyə da, i nare nə doy gwale ginə Mǎĩ duwa me yiw gi dusirəgi di wuse her, cendi yi gwale gi ta di gi isiragi sir me, dibi woy nim me, ha nim pii pii me bo gi dirəgi naŋ me ca.»

*Gwale gi diri ginə lamba dira
(Marki 4.21-25)*

¹⁶ Jesu waygi d'ang bi ba da: «Gun gir dùwa lamba lə me ibədi mani didə lə bədə me, udi chidi solbə gindəgi lə bədə me ca. Me bag da, gi udi chidi i daa mani didəgi lə daa dara ba ácnanagi nare woni dimə kulə mana.

¹⁷ I sidi, mani nə i budi lə caga ka da, d'ang gi ha yaragi daa pidənyə me, mani nə nare ur kwandagi ba 'wacnana bədə kaw, d'ang Mǎĩ ha giləgi daa pidənyə me ca.

¹⁸ Yande da, àsina angal dan mana gi gwale gi nə ilə wayawə di, dara gun gi mani duwa ina lə da, gi ha 'yàw lə diiyə bi me, gun gi mani duwa

ina lə bədə da, mani nə hiŋe nə anji ırım ba 'yogi ta di kaw, gi ha 'wógi i bam me ca.»

Jesu iw me chamraw me

(Matiyə 12.46-50; Marki 3.31-35)

¹⁹ Jesu iw me chamraw me hára ba gi 'yowe, me cendi 'yo birmə gaba chidə hára siwə ib bədə, dara nare 'yarbar naŋe.

²⁰ Gi gira wayiw da: «Im me chamram me dibi gi lə iche ur ba gi 'yomme.»

²¹ Iri Jesu cogi waygi da: «In me chamran me da, i nare woni dwaya gwale ginə Māñi duwa me uw al gi giyə me di.»

Jesu dwana duwa doy gale gi geche bam

(Matiyə 8.23-27; Marki 4.35-41)

²² Wala min, Jesu nagi dam birwa lə gi nə woni girsə gwale duwa min me, anji waygi da: «Cilanginandi kuray gi bile, hanandi dugdiw di alə ta lə!» Me cendi hargi.

²³ Mana gi cendi ilə 'waya birwa hára nimə da, Jesu i duwa nuni. Iri gale gi geche biyara gira u nimi bo birwa dalawə 'won daa al dara dɛwanda le.

²⁴ Woni girsə gwale duwa di chidibə siwə ib ib me, nuw daa, me wayiw da: «Aba ciri nin, aba ciri nin, də ilə marangə!»

Anji a daa me irin gale day gi nimi di me, cendi dibi dodə dɛg me mana cor hilal kajaj.

²⁵ Iri anji waygi da: «Ta di me dusi dan di kala di ilə we dɛra mo?» Cendi laŋa algi me, mani di 'yagi irmə naŋe me, wajibi gwale bulə dayyə ba da: «Gun gi ta di i wi bag mo? Anji irin gale me nimi me kaw, cendi doy gwale biwə!»

*Jesu dwana duwa ɔoy dúndi di àcɛe bam
(Matiyø 8.28-34; Marki 5.1-20)*

²⁶ Mana gi Jesu day gi nè woni girsø gwale duwa cilangi kuray gi ɓile di mwom da, cendi girgi siɲa di nare nè Gerasa day di i wama gi Galile dirəwə tɪba ta di.

²⁷ Mana gi Jesu chéə birwa lə bo gidaw dodə siɲa lə mwom da, gun min gi ciri di ta lə gi dúndi di àcɛe naɲ widibiɲw hára saw dirəw daa. Gun gi ta di àl aliya naɲ hurə barge siwə bədə me, dam ulay bədə me ca. Mana duwa gi dama da, i muniniyø.

²⁸⁻²⁹ Abe gi ta di, dúndi di àcɛe di giliw dirəw i ɓigden naɲe, gi bow sul isawə me kaya kaya gidawə me kaw, anɲi agdigi bam me, dúndi di àcɛe di uw ha nim bam din dwaɲi lə.

Mana gi anɲi yara Jesu hára lə mwom da, hára əbər dodə dirəwə soy gura me way gwale maɲijaw daa naɲ ba da: «Ɔjim, Jesu ginə Mǎɲi gaba dama mani pad didəgi lə gorndiw, mə ʊr i na sinnə mo? Nə amsim ɔe: Kal gilən dirən ɔi!»

Abe gi ta di way yande dara Jesu waydi dúndi di àcɛe di ba dimnə bam siwə.

³⁰ Ɔɲi Jesu ʊriw ba da: «Gi 'wogim man mo?» Anɲi wayiw da: «Gi 'wogin Girə.» Abe di way yande dara dúndi di àcɛe di giliw dirəw di, giɲi naɲe siwə.

³¹ Dúndi di àcɛe di amsi Jesu ba 'ywarnagi bwanaɲi bengə bədə.

³² Mana gi ta di tuliwə da, gochəng gimər ilə wama lə kuɲa didə me, gochəng di giɲi le.

Dúndi di àcñe di mĩrgiw Jesu ba kalnagi ba gi ha gochəng sɨdə me, aŋji kalgi ha.

³³ Dúndi di àcñe di ðimə bam gun di siwə ha bwara gochəng sɨdə me, gochəng di giɾe di ðiɾiŋ daa kuɾa ðidə wada bor kurayyə chə nimi marbi bam.

³⁴ Mana gi nare woni gama gochəng di ba gi yər mani nə àlal ta di da, cendi wà ha ciri di gechideyə me di dineyə me ciməgi nare mani nə àlal di gwale day.

³⁵ Nare di ðimə hára dara yara mani nə àlal ta di gi ðirəgi. Mana gi cendi gira Jesu tuliwə ib da, cendi yər abe gi dúndi di àcñe ðim bam siwə di dam lə dodə, ðirəw biyər dodə, hurə barge siwə, cor láña àlgì le.

³⁶ Nare woni yara mani nə àlal di gi ðirəgi da, kibigi kwandagi ba i man me aba widibə di ðirəw ba biyər dodə ðim mo.

³⁷ Mana gi ta lə di, nare nə siña di Gerasa lə pad amsi Jesu ba hana kalnagi siña day ði, dara cendi láña àlgì nañe. Iɾi Jesu so ba a ha ajila daa birwa lə dara ba a ha le.

³⁸ Mana gi Jesu ilə hára lə mwom da, abe gi dúndi di àcñe ðim bam siwə di amsiw ba kalnaw ba a ha gandiwi me, Jesu wayiw da: «Bədə,

³⁹ cor ha ulay dima lə me mə ha kibəgi nare mani nə Māɾi àl gandiwi ta di daa pad.» Iɾi abe gi ta di so ha cimdəgi nare mani nə Jesu àl gandiwi ta di mana gi ciriyə pad.

*Jesu dwana duwa d'oy mwom me made me bam
(Matiyə 9.18-26; Marki 5.21-43)*

⁴⁰ Mana gi Jesu cwara hára kuray dugdiw di ka læ bi da, nare næ giṛe saw dirəw daa dara cendi dee dam bēdiw læ dodə.

⁴¹ Mana gi ta læ da, abe min gi gi 'wogiw Jayrus gira. Abe gi ta di i geche ginə kulu gaba amsa Mārī ginə nare næ Juwib day. Anji hára gira piy gubirəw dodə Jesu dirəwə me amsiw ba hane kirə duwa læ,

⁴² dara durməw di min tenene di aliya dira nem i ya mwaj dii sir de di ba əl dara mara le. Jesu indər dara hára kirə næ abeyə di me, nare næ giṛe di dīndiw daa ka me, ka me.

⁴³ Nare di dwaṛagi læ da, deme min di bare ha sidə əl aliya mwaj dii sir ilə. Tandi mendi isədi bam nañ harba gi dogtər sidəgi læ kaw, mwom dira di hoydi bədə.

⁴⁴ Tandi kwanga Jesu tariwə gira bīl chire gi barge duwa biwə, me mana gi ta læ dog bare di ha sidə bədə dīm.

⁴⁵ Iṛi Jesu ʔr nare di da: «I wi me bīlin mo?» Cendi pad bīl bīdəgi sarni me, Piyer wayiw da: «Aba ciri ni, nare næ giṛe næ liwim daa dīndim ka me, ka me, ta me, mə ʔr aba bīləm dāng tugu mo?»

⁴⁶ Iṛi Jesu waygi da: «Gun bīlinne. Nə yər dwana ni di yab dīm bam.»

⁴⁷ Deme di ta di yər dara gindidi ba biyər i daa da, sidi sadidi tag tag me, hára gira piy gubirədi dodə Jesu dirəwə, kibiw gwale dira daa nare dirəgi læ pad dara na me ba di bīl barge duwa biw me i man me ba di 'yo gi labiya di dog me mo.

⁴⁸ Jesu waydi da: «Chidin, dē kala dusi dinnē da, dē 'yo labiya dīm. Ha le labiya!»

⁴⁹ Mana gi Jesu ilē wayadi deme gwale di lē jang sīn da, gun swaa kīrē nē Jayrus lē gira wayiw Jayrus di ba da: «Durmēm di mare dīm. Hoy aba gilēndi mani hāra lē dāng bēdē dīm.»

⁵⁰ Īri Jesu doy gwale gi ta di me wayiw Jayrus ba da: «Kal àla lāna dī, kal dusim min dinnē, me durmēm di ha swaa daa pēgin.»

⁵¹ Mana gi Jesu gira kīrē nē Jayrus lē mwom da, anji imgi nare dīmē gandi w kulē bam, anji kal i Piyer me Jā me Jak me dwe di abadi me idi me mira ha gandi w.

⁵² Nare pad bo gura me àl nāgini me dara dwe di, ĩri Jesu waygi da: «Kalna nulē dī, tandi mare bēdē me, i i nuni.»

⁵³ Īri nare di àliw mēng, dara cendi 'wocn dara tandi ba mare 'yang.

⁵⁴ Īri Jesu yi dwe di isēdi me waydi gi marījaw daa nan ba da: «Durmēm, so daa!»

⁵⁵ Tandi bīdi a daa me so daa dog. Jesu waygi waradi di cendi ba 'yānadī mani nē wama.

⁵⁶ Waradi di, yibdi didēgi me, dībi yēr kēmē duwa. Īri Jesu yēgdi sumdēgi cendi ba cimnēw gun mani nē àlal ta di daa bēdē.

9

*Jesu kiji paja duwa nē mwaj dii sir
(Matiyē 10.5-15; Marki 6.7-13)*

¹ Targin dāng da, Jesu 'waga paja duwa nē mwaj dii sir siwē me, 'yāgī dwana me gasinani

di idi 'ywara dúndi di àcne bam nare sidəgi lə me, swaa gi nare daa mwom dayyə me ca.

² Iri anji kijigi ba hana àsinagi nare berni dinə dwārī dinə Mārī duwa me, ba swana nare daa mwom dayyə me ca.

³ Me anji waygi da: «Anə ilə hára lə da, unə mani min isirangə bədə: cilang bədə me, magila bədə me, sadi bədə, me gursi bədə, me layna gumaj sir sir bədə me ca.

⁴ Ciri di anə dimnə lə me, *gun 'waginang hana nim kirə duwa lə* da, damna lə kirə ta di jang, biraa swaa dan gaba hára ciri di dāngə bá.

⁵ Mana gi ciri di anə dimnə lə me nare dira yinəng sidəgi lə bədə da, bīriṇinə hana pii me, bwabinagi usisi gi gidirangə kálnagi dodə. Ta di ha giləgi dara Mārī dusiw ba nawe didəgi lə.»

⁶ I yande me paja nənə Jesu duwa sogi ha nim ciriye bá bá. Ciri di we we di cendi dimnə lə da, way Nō di lade dinə Mārī duwa me, so nare daa mwom dayyə me ca.

*Erod dusiw cubiw dara Jesu
(Matiyē 14.1-12; Marki 6.14-29)*

⁷ Wála gi ta di lə da, Erod Antipas gi i dole gi wama gi Galileyə doy gwale gi gi way dara mani nə Jesu əlgə pad ta di me, dusiw cubiw naṇe. Dara nare nə yab way da, *Jesu di*, ba i Jā Batis me ba dimə daa nare nə mare dwaregi lə me,

⁸ nare nə min way day ba i aba cimə Mārī biw gi pii gi gi 'wogiw Eli me ba cwara yala anju, nə min dāng way day ba i woni cimə Mārī biw nə pii gun day gi min dāng me ba dimə daa nare nə mare dwaregi lə anju.

⁹ Erod way da: «Jã di, nə 'wocɲ dara anji mar bam, dara i indi sɪn ni me tanga nə waygi nare yiw saw diw bam ka me, gun gi gi way gwale duwa ta di, i wi dɛang tugu mo?»

Me anji kanji birmə ʊr ba yər Jesu di.

*Jesu 'yàgí nare nə dubu jii mani nə wama
(Matiyə 14.13-21; Marki 6.30-44; Jã 6.1-14)*

¹⁰ Wála gi paja nənə Jesu duwa nə anji kijigi di cwara gira da, kibiw mani nə cendi ba gi àlagi pad di daa me, anji wolgi ha nim bam mindagi ciri di gi 'wogidi Besada tuldi lə ib.

¹¹ Iri nare nə gire doy gwale duwa me pamiw tariwə. Anji yigi siwə waygi gwale ginə dwãrĩ dinə Mãrĩ duwa me, nare woni ʊrə labiya da, anji sogi daa mwom dayyə me ca.

¹² Mana gi dawa àl dara dɛwanda mwom da, paja nənə Jesu duwa nə mwaj dii sir di gira 'yow me wayiw da: «Cəgdi nare di daa dɪm, kalgi gi hana ciri di gechideyə me di dineyə me di i tulbəndi lə ta di, gi hana kanja mana gi 'ya me mani nə wama me, dara ka di, də 'yang i bam din dɛwari lə.»

¹³ Me Jesu cogi waygi da: «'Yànagí mani nə wama di 'yeni gang.» Cendi cor wayiw da: «Ɔsiraninnə ka da, i mapa jii me gòche sir me mira. Mə ʊr dara ba nə hananin kilnəgi nare nə gire nə ta di mani nə wama wunəgi mo?»

¹⁴ Nare nə ta di dɛwargi lə da, nare nə abje nem ya dubu jii de.

Iri Jesu waygi woni girsə gwale duwa ba da: «Kálnagi gi damna dodə sabarna ya nare ginin jii jii de.»

15 Woni girsə gwale duwa di doy gwale biwə me kalgi dam dodə pad dayyə.

16 Jesu lay mapa gi jii di me gòche nə sir di me isəwə, me u dirəw daa àlɔw Mǎrĩ dóche dara mani nə wama nə ta di. Anji bɔlbi mapa di me gòche di me dodə me 'yàgí woni girsə gwale duwa isigi nare nə gire nə ta di.

17 Nare di pad wom ibdə me, gindiw wor dodə, gi lay 'wonbi kirangé mwaj dii sir daa.

*Jesu i dole gi Mǎrĩ biyəw gi Kris di
(Matiyə 16.13-21; Marki 8.27-31)*

18 Wála min, Jesu ilə amsa Mǎrĩyə bam hiñe me, woni girsə gwale duwa ilə gandiw me ca. Anji ùrgi ba da: «Caga da, nare nə gire di way ba nə i wi bag mo?»

19 Cendi cow wayiw da: «Nare nə min da, way ba mə i Jǎ gaba àlagí nare batem, nə min way day ba mə i *aba cimə Mǎrĩ biw* gi Eli me, nə min dang way day ba mə i woni cimə Mǎrĩ biw nə pii gun day gi min dang me ba dimə daa nare nə mare dwaregi lə.»

20 Iri Jesu cor ùrgi da: «Me 'yeni da, anə irim dan ba nə i wi mo?» Piyer cow wayiw da: «Ijim, mə i dole gi Mǎrĩ biyəw gi Kris di.»

21 Me Jesu yəgdi sumdəgi dara cendi ba cimməw gun min kaw gwale gi ta di daa bədə me,

22 anji cor waygi dang: «Indi gi Gun gorndiw di, ha ùrən i gilə gi dirin nañe. Gechide nənə nare nə Juwib day me, woni bwasa Mǎrĩ gechide day me, woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa

me, ha giñen bam. Gi ha 'yán bam me, wála gi subu lə* da, nə ha dimə daa muni lə.»

Pama gi Jesu tariw

(Matiyə 16.24-28; Marki 8.34-9.1)

²³ Iri Jesu waygi nare nə pad di ba da: «Gun gi ùrnə ba a pamna tarin da, kal a irminə diw duwa lə anju gang bədə, a unə habda duwa gi dagila diwə gi wála bá bá me pamnan nim.†

²⁴ Dara gun gi ùrnə bilə gi siw duwa dodə siña didə ka da, anji ha nwala bilə duwa gaba dama gi dirəw birin di bam, me gun gi giñinə bilə duwa gi siña didə ka di bam dara daran da, anji ha 'ywaa bilə gaba dama gi dirəw birin di le.

²⁵ Gun da, dee 'ywana mani nə siña didə ka pad le, me 'ywana bilə gaba dama gi dirəw birin di bədə labaa myandina dúndiw bam da, ladni duwa ilə na lə mo?

²⁶ Gun gi lánina waya ba a i gun ni me ba a kal dusiw gwale niyə me da, indi gi Gun gorndiw di kaw, sanga wála gi nə cwarnay gi 'ywagda ni me 'ywagda ginə Aban duwa me gi nə paja duwa nə daa day me ca da, nə ha waya anju ba i gun ni bədə me ca.

²⁷ Dwayna, nə wayang i gwale siw: Nare nə yab nə ilə dwarangə caga ka di, cendi ha yara

* **9:22 9.22** *wála gi subu lə* Nare nə Juwib āsi wála da, āsi i dawa. Dawa di mani əlalna lə da, cendi āsi i wála min dīm. I ta di me Jesu mar gi bandiradi me dīm daa muni lə gi dimas gi jomni da, cendi āsi ba i wála subu dīm. † **9:23 9.23** *unə habda duwa gi dagila diwə* Habda gi dagila da, i habda gi gi bəngi gun fəbiriw nim lə dara 'yáw nim. Yande me, Jesu way nim gun ba unə habda duwa gi dagila da, ùr ba way ba gun gi ta di, ba ha ùrə i gilə gi dirin me made me dara kibəw nim.

dwãrĩ dinə Mãrĩ duwa gi dirəgi do me cendi ha mara siŋ.»

Jesu siw kilarangar bam

(Matiyø 17.1-8; Marki 9.2-8)

²⁸ Mana gi Jesu way gwale gi ta di nem ya wála dunasir de da, anji wol Piyer me Jã me Jak me, cendi nagigi ha daa kuṛa didə dara amsa gi Mãrĩ.

²⁹ Mana gi anji ilə amsa Mãrĩyø da, dirəw cor kilarangar wun jiga me, barge duwa gidi burage kəng me 'yogdi naŋ me ca.

³⁰ Mana gi ta lə jisgi yande da, nare sir dibi ilə waya gwaleyø gandiṵ. Nare nə ta di i *woni cimə Mãrĩ biw nə pii* nə Moyis day gi Eli.

³¹ Cendi dimə gi 'ywagda ginə Mãrĩ sidəgi lə me, way gwale gi Jesu dara made di đan anju ba ha maradi mana gi Jursalem dara 'yaṇa gi giyø duwa di.

³² Mana gi ta lə da, Piyer day gi nə kwandaw nə sir di bor igi i nuni me, mana gi dirəgi a daa mwom da, cendi yər 'ywagda ginə Jesu duwa me, nare nə sir nə dibi gandiṵ di me ca.

³³ Mana gi nare nə sir di ilə hára lə mwom da, Piyer wayiṵ Jesu da: «Aba ciri nin, dama inda gi ka di da, ladi naṇe. Kalnin nə đangrɪnin kundi subu; min dima me, min Moyis duwa me, min Eli duwa me ca.» Me anji 'wocɪ gwale gi wayiṵ ta di gindiṵ bədə.

³⁴ Mana gi anji ilə waya gwaleyø mwom da, siyaya swaa mugɪ daa gwam, me mana gi cendi dibi siyaya dalawə da, woni girsə gwale duwa di, lána àlgɪ le.

³⁵ Gun min maɾijaw nimə daa siyaya lə ba da: «Ta di me i gorndin, i anji me nə biyəw. Dwayna gwale biwə!»

³⁶ Mana gi gun maɾijaw di nim bam mwom da, gun min kaw, ilə bədə, wor i Jesu minaw min tenene. Woni girsə gwale duwa di, dam bidəgi migimi wála gi ta lə di me, cimiw gun min mani nə cendi yərgi di daa bədə.

*Jesu 'yor dúndi di àcɲe bam dwe siwə
(Matiyə 17.14-18; Marki 9.14-27)*

³⁷ Sanga dira da, Jesu day gi nə woni girsə gwale duwa swagi daa kuɾa didə. Mana gi cendi ilə chəgdə dodə da, nare nə giɾe naɲ hára gira 'yow.

³⁸ Mana gi nare nə giɾe di dwaɾagi lə da, gun min soy maɾijaw daa naɲ ba da: «Aba gilənin mani, nə amsim, yər gorndin de! I anji min tenene duwa lə.

³⁹ Me dúndi di àcɲe àlbiwe. Wála gi swanaw mwom da, anji soy gura me, dúndi di uw indəw dodə me, habdi dodə, me biw sugdi le me, kaliw kaláng bədə me ca. Aliw kaliw i made bidə bá.

⁴⁰ Nə amsi woni girsə gwale dima ba 'ywarnaw dúndi di bam kaw, cendi nem 'ywaradi bədə.»

⁴¹ Jesu waygi da: «Hay! 'Yeni nare nə àcɲe nə kal dusirəng dinnə bədə me nə gá! Nə ha dama gandang àla wála indi na mo? Nə ha 'wóng din bam biraa mindi na mo?» Iɾi anji wayiw abe di ba hane gi gorndiw di kwa.

⁴² Mana gi dwe di ilə hára dara 'ywaa Jesu da, dúndi di àcɲe di uw indəw dodə siɲa lə me habdi me ca. Jesu iɾiɲ dúndi di àcɲe di gi dwana ba

dinnə bam dwe di siwə. Anji so dwe di daa me yiw 'yàw gandiw abəw.

⁴³ Nare pad nə yər mani nə ta di, yibdi didəgi dara Mārī ba i gun gi geche.

*Jesu way bi dara made duwa me dara swaa
duwa gi daa nare nə mare dwaregi lə me
(Matiyə 17.22-23; Marki 9.30-32)*

Mana gi nare worgi lə yibə didəgi lə dara mani nə Jesu əlgə di siŋ da, anji waygi woni girsə gwale duwa ba da:

⁴⁴ «Kalna sumdəng ladina dwayna gwale gi nə ilə wayangə: İndi gi Gun gorndiw da, gi ha yən 'yàgi nare isiragi lə.»

⁴⁵ Me woni girsə gwale duwa di 'wocŋ gwale gi ta di gindiw bədə. Gi budigi gandiw dodə dara cendi ba 'wacŋana gindiw daa bədə me, cendi lán ūrə gi Jesu gwale gi ta di gindiw me ca.

*I wi me i geche mo?
(Matiyə 18.1-5; Marki 9.33-37)*

⁴⁶ İri woni girsə gwale ginə Jesu duwaso ilə gaga gwaleyə bá, dwaregi lə ka da, i wi me ba i geche mo?

⁴⁷ Jesu 'wocŋ gwale gi cendi ilə irmə lə dusirəgi lə com mwom da, anji 'woo dwe gi 'yəng gira chíw tuliwə

⁴⁸ me, waygi da: «Gun gi yinə dwe gi 'yəng gi ta di gi dwani gi sumin da, yin i indi gi dwani me, gun gi yinən indi gi dwani da, yi i aba giyən di me ca. Dwayna, gun gi əsina diw dodə 'yeni nə pad ka di dwarengə da, i gun gi geche anju.»

*Aba iləng bədə da, i gun dan
(Marki 9.38-40)*

⁴⁹ Mana gi ta lə da, Jǎ u gwale way ba da: «Aba ciri nin, dee nə yaranin gun min 'ywara dúndi di àcne bam nare sidəgi lə gi sumim me, nə kanjanin ba nə iməwnin bam, dara anji ilə pamammə gandanin min bədə.»

⁵⁰ Jesu cow wayiw da: «İmnəw bam bədə, dara gun gi ilnəng bədə da, anji i gun dan.»

Nare nə ciri di Samariyə giñ Jesu bam

⁵¹ Wála ginə Jesu duwa gi ba gi ha biyəw hára nim daa di wor ib dım da, anji way ba, wamna sii ya man de kaw, ba a ha i mana gi ciri di Jursalem bá.

⁵² Anji kiji nare ba hana dirəwə pii. Cendi ha me girgi mana gi ciri min di wama gi Samariyə ba gi ha dāngraw mana dirəwə pii.

⁵³ İri nare nə Samari di giñ yəw sidəgi lə bam, dara anji ur ba a ha i Jursalem.

⁵⁴ Mana gi woni girsə gwale duwa nə Jǎ day gi Jak doy gwale gi ta di mwom da, cendi way da: «Aba ciri nin, mə ur ba nə waynanin dara dūwa di daa ba hane ulnəgi bam gidinəgi dibiriñ mo?»

⁵⁵ Jesu co dirəw didəgi lə me əlgi gwale nañe.‡

⁵⁶ İri cendi cimgi hargi ciri di dāngə.

‡ 9:55 9.55 Mana gi Maktubu dinə Mǎrǐ duwa gi gi jangiwi pii gi bii gi girek janga dira gi yab lə, gi āsi gwale lə mana gi ka lə ba da: me waygi da: «Bag 'yeni da, anə 'wocñ dara i dúndi di àcne me hurang irmə gi ta di dusirəngə tandi da bədə mo? İndi gi Gun gorndiw di, hára ni i dara myanda gi nare bam bədə, me i dara 'yǎgi gi nare bilə.»

*Woni ùrə ba gi pam Jesu tariw
(Matiyə 8.19-22)*

⁵⁷ Mana gi cendi ilə hára læ birmə læ da, gun min wayiw Jesu ba da: «Mana gi we we gi mə hana læ kaw, nə ha pama i tarim.»

⁵⁸ Jesu cow wayiw da: «Babasa kaw, gubdiŕi day gaba 'ya ilə me, dirbi nə daa kaw, ciri day ilə me ca. Dım da, indi gi Gun gorndiw da, mana ni gi sin gaba hura dın ilə bədə.»

⁵⁹ Jesu wayiw gun min ɗang: «Pam tarin!» Gun di wayiw da: «Aba ciri ni, kalın birmə nə ha mōō aban bam do.»

⁶⁰ Jesu cow wayiw ba da: «Kal nare nə mareŝ munə made day cendi, me ijim da, ha àsagi nare berni dınə dwāŕi dınə Māŕi duwa.»

⁶¹ Gun gi min ɗang wayiw da: «Aba ciri ni, nə ha pamamme. Dım da, kalın nə ha ciməgi nare nə kirə niyə daa do.»

⁶² Jesu cow wayiw da: «Gun gi bwana isaw yinə cheri ilə yiga nim læ me byalna tariw da, anji nem àla giyə dara dwāŕi dınə Māŕi duwa bədə.»

10

*Jesu kiji woni girsə gwale duwa nə ginin
wurgisubu gi dii sir*

¹ Targin ɗang da, Aba ciri gi Jesu anjir woni girsə gwale duwa nə ɗang ginin wurgisubu gi

§ 9:60 9.60 nare nə mare I gwale gi diri. Ur ba way i dara nare nə gin Māŕi ba lamna dwāŕi duwa didəgi læ bam.

dii sir* me kijigi sir sir dirəwə pii mana gi ciri di anji ha hára lə bá bá.

² Anji waygi gi gwale gi diri ba da: «Swagə woni urə nilə ilə nanə, dīm da, woni nilə swagə di giři nan bədə. Yande da, amsina Mārī gi i aba swagə di dara kal a kijine nare woni nilə swagə duwa nə dang lə bi.

³ Hana! Yarna, nə kijəng ya dīmənje nə dine de mana gi rīgim dalawə.

⁴ Anə ilə hára lə da, unə gursi isirangə bədə, magila bədə me, layna gibande bədə me, dībdinə dodə birmə lə dara əlagi gi nare labiya bədə me ca.

⁵ Anə dara dīmə gun ciri duwa dware lə da, əlnaw labiya waynaw ba kal hılala jwam damna gandiw.

⁶ Gun gi dusiw ladi gaba yəng siwə ina lə ciri dware lə da, labiya dan di ha əla giyə ciri duwa di dware lə. Dīm da, gun gi ya ta de di ina lə bədə da, labiya dan di ha əla giyə ciri di ta di dware lə bədə me ca.

⁷ Ciri di gun yinəng lə da, damna lə jang. Kalna cimdə daa daa dī. Mani nə ina lə ciri di ta di dware lə da, wamna me çana me ca. Dara gun gaba əlām giyə da, ur i 'ywagaw gi gwayni duwa le.

⁸ Ciri di we we di anə gandina lə me nare yinəng sidəgi lə da, wamna mani pad nə gi 'yàng gandagi di le.

* **10:1 10.1** *giniṇ wurgisubu gi dii sir* Mana gi maktubu dinə Mārī duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek janga dira gi yab lə da, gi jangi ba i giniṇ wurgisubu.

⁹ Swana nare woni mwom nə ciri di ta lə di daa me, waynagi nare da: “Wála gi Mǎřĩ ha lama dwǎřĩ duwa di, chidi yalang ib đĩm!”

¹⁰ Đĩm da, ciri di we we di anə gandina lə me nare giñinə yəng sidəgi lə bam da, hana mana gi burəgi lə me waynagi da:

¹¹ “Usisi gi ciri dan didə gi lagdi gidiraninnə kaw, nə bʷabangnin kaláng dodə. Me dwayna ladina: Wála gi Mǎřĩ ha lama dwǎřĩ duwa di, yala ib đĩm.”

¹² Nə wayang daa wang: Wála gi Mǎřĩ dara àla sariya di da, ha wama gandang nañe đwaya nare nə ciri di Sodomə bam.»

*Wamani ha 'ywaa nare nə giñ kala gi irmə day
gi àcñe bam di le
(Matiyə 11.20-24)*

¹³ «'Yeni nare nə ciri di Korasin, wamani ha 'ywange! 'Yeni nare nə ciri di Besada kaw, wamani ha 'ywang me ca! Dara mani nə daña nə nə àlagi mana gi dwařangə 'yeni da, dee nə àlnagi i mana gi ciri di Tirrə me ciri di Sidonnə me da, nare day dee kal àcña day di bam b̥ig đĩm me cendi dee ha hára 'ywaa Mǎřĩ. Cendi dee hurbə barge gi gi busiw gi suwal sidəgi lə me cubi dibiriñ basa didəgi lə dama nim ñaginiyə di me ca.

¹⁴ I ta di me wála gi Mǎřĩ dara àla sariya di da, ha wama gandang nañe đwaya nare nə ciri di Tirrə bam me, nə ciri di Sidonnə bam me ca.

¹⁵ Me mindi ciri di Kapernom da, də irim diya Mǎřĩ ba ha 'wóy hára nim i daa ɓa? Bədə. Anji ha chéy i mana gi bengə.»

¹⁶ Jesu cor waygi woni girsə gwale duwa d̄ang ba da: «Gun gi dwayna gwale dan da, doy i gwale ni indi. Me gun gi giñinə gwale dan bam da, giñ i gwale ni indi bam me, gun gi giñinə gwale ni bam da, giñ i aba giyən di gwale duwa bam me ca.»

Woni girsə gwale ginə Jesu duwa nə ginin wurgisubu gi dii sir di cwaragi bi

¹⁷ Iri woni girsə gwale ginə Jesu duwanə ginin wurgisubu gi dii sir di cwaragi hára 'yo Jesu gi sii 'ywala me, cendi gira wayiw da: «Aba ciri nin, nə 'wònin gi sumim ijim da, dúndi di àcne kaw doy gwale bidəninne!»

¹⁸ Jesu cor waygi da: «Nə yara Sidan indara lə daa kaláng ya Mǎĩ wurinə duwa de.

¹⁹ Dwayna: Nə 'yàng dwana di idi d̄irbə kwalàle me dorni me dodə gi gidirang, me di idi d̄waya idi marande di Sidan dwana dira bam me, mani nə àcne min kaw, ha àlang bədə me ca.

²⁰ D̄im da, kalna aja pide dara dúndi di àcne dwaya dira gi doy gwale bidəngə di d̄i. Ladni duwa da, ajina pide dara sumdəng gi Mǎĩ jangiw ilə alə daa di.»

Jesu siw 'yoliw

(Matiyə 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Mana gi ta lə di dog, dúndi dinə Mǎĩ duwa hurəw Jesu sii 'ywala siwə me, anji way da: «Ay, Aban, aba ciri gi mani nə daa me nə dodə me i isəwə, nə àlīm dóche, dara nare woni dirin naa me, nə woni 'wacna mani me da, mə budigi mani nə ta di dodə, me cor mə gilgi gandagi i dine nə

'yøng daa cendi. Əw, Aban, ta di me i mani nə lade nə dirəm ùrgi di.»

²² *Iri Jesu waygi nare ba da:* «Aban gi Mǎřĩ bon manı pad isənnə. Gun min kaw, 'wocnı̄n indi gi Gorndiw di bədə, i Aban min tenene me 'wocnı̄n anju. Gun min kaw 'wocnı̄ Aban di bədə, me i indi gi Gorndiw me nə 'wocnı̄w indi, me i nare nə nə ùr dara ba nə gilgi Aban di le do me cendi ha 'wacnı̄w sı̄n.»

²³ *Iri Jesu co dirəw woni girsə gwale duwa didəgi lə me waygi cendi mira ba da:* «Nare nə yər mani nə anə yərgi gi dirəng ta di da, dam i gi sii 'ywala.

²⁴ *Nə wayang yande dara woni cimə Mǎřĩ biw nə bığ nañ me, dolgə nə pii me, tanga ùr ba gi yər mani nə anə yərgi caga ka di me, 'yogi yərgi bədə, cendi ùr ba gi doy gwale gi anə doyiw caga ka di me, doyiw bədə me ca.»*

Gwale gi diri ginə abe gi Samari gi dusiw ladi duwa

²⁵ *Wála min, aba gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa ùr ba a girsı̄ Jesu me ùriw ba da:* «Aba gilənin mani, nə ha ala i man me nə ha 'ywaa gi bilə gaba dama gi diriñ biriñ di mo?»

²⁶ *Jesu wayiw da:* «Gi jangi i gwale na mana gi bii inda gi 'woo lə mo? Mə āsi gwale di yər gindiw i man man mo?»

²⁷ *Abe di cow wayiw da:* «Ba mə ha ùrə Aba ciri dıma gi Mǎřĩ gi dusim min tenene me, gi dúndim pad me, gi dıwana dıma pad me, gi ırmə dıma pad

me ca.† Dang da, ba *mə ha ùrə jam gun ya sim dima de me ca.‡*»

²⁸ Jesu cow wayiw dang ba da: «Gwale gi mə wayiw ta di i sidi 'yang. Ha àla yande me, mə ha 'ywaa bilə gaba dama gi dirin birin di sin.»

²⁹ Iri aba gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa di ùr ba a gil dara ùrə duwa di, ba i gi birmə duwa da, anji ùr Jesu ba da: «Jan gun da, i wi mo?»

³⁰ Jesu cow wayiw *gwale gi diri* ba da: «Wála min, abe *gi Juwib* min swaa ciri di Jursalem chéə ba a ha mana gi ciri di Jeriko, iri anji gira indər mana gi miidi isiragi lə. Cendi yiw niriw mani bam siwə me lay mani duwa bam pad me gobiw kaliw made bidi lə me kal sidəgi yá yala day.

³¹ Iri aba bwasa *Māřigi Juwib* min swaa mana gi Jursalem ba a hára mana gi Jeriko me, 'woo birmə gi ta di me, digilaw gira ajiw abe di diwə, anji yəriw 'ya lə birmə dugdiwə me 'woy bam birmə dugdiw di alə ta lə ha kaliw bam.

³² Gun gi Lebi§ min dang *gaba wagi nare woni bwasa Māři lə giyə dayyə* swaa 'woo birmə gi ta di me, digilaw gira ajiw abe di diwə kaw, anji yəriw 'ya lə me 'woy bam birmə dugdiw di alə ta lə ha kaliw bam me ca.

³³ Iri abe min gi Samari* swaa ba a ha mana gi Jeriko me digilaw gira ajiw diwə. Me mana gi anji yəriw 'ya lə da, dirəw 'yängiw diwə.

† 10:27 10:27 Deteronom 6.5 ‡ 10:27 10:27 Lebitik 19.18

§ 10:32 10:32 *gun gi Lebi* Nare nə Lebi, i Lebi ginə Jakob gorndiw mwəgiraw. Cendi i nare nə Juwib. Giyə day da, i wagi gi woni bwasa Māři lə giyə dayyə mana gi kulu gaba bwasa Māřiyə.

* 10:33 10:33 Bag da, nare nə Samari me nare nə Juwib me da, ùr sidəgi bədə. Cendi iləl le.

³⁴ An̄ji chidi siwə ib me, tidiriw swani me gani ginə yabira yàa duwa me diyabe duwa di dirəgi lə. İri maw daa gi barge me, uw chiw daa kura duwa didə me, ha gandiw mana gi kululi nə miye dayyə me, dam gamiw lə.

³⁵ Sanga dira da, an̄ji biy chile di deniye† sir 'yàw aba kulu di me wayiw da: “Gamin abe gi ta di ladi le. Mani na nə mə myandinagi tarinnə dang kaw, cwara niyə da, nə gira ha 'ywegam daa pad.”»

³⁶ *Mana gi ta lə da, Jesu ur aba gilə bii gi 'woo di ba da:* «İrmə dima lə da, mana gi nare nə subu nə ta di dwaregi lə da, i gi we me yər abe gi miidi gobiw di ba i jaw gun di mo?»

³⁷ Aba gilə bii gi 'woo di cow wayiw da: «I aba yara nagini duwa ta di.» Jesu wayiw da: «*Ladi*. Ha, mə ha ala yande dige dige me ca.»

Jesu kirə nə Marti day gi Mariyə

³⁸ Mana gi Jesu day gi nə woni girsə gwale duwa worgi lə hāra lə birmə lə *dara hāra Jursalem* siŋ da, an̄ji gira dim ciri di minnə me, deme min di gi 'wogidi Marti ilə. Tandi yiw alıw mijəni kirə dira lə.

³⁹ Marti di, chididi min di gi 'wogidi Mari ilə. Tandi gira dam dodə Aba ciri gi Jesu gidawə ilə dwaya gwale gi an̄ji ilə wayawə.

⁴⁰ Marti dira da, dam kidibər dara ala gi giyə ginə miye day, ixi tandi gira wayiw Jesu ba da:

† **10:35** **10:35** *deniye* Deniye min da, i gursi di idi 'ywegaw gun min giyə duwa gi ala wala min dalawə. I gi gursi di deniye di ta di me nare nə Juwib 'yogiw gi dole gi Rom lombo me ca.

«Aba ciri ni, mə yər kidibara gi nə kidibə minan ta dımm, mə kal chidin di Mari dam dodə da, ladi mo? Waydi kaldi di swana wanannə!»

⁴¹ Aba ciri di codi waydi da: «Martı, Martı, də jiba sii me di sadi me dara əla gi mani nə gire.

⁴² Dım da, mani min tenene me i nə lade nan cendi. Mari birə dıra i mani nə lade di, me gun ha chabagi bam isədi lə bədə.»

11

*Jesu gilgi woni girsə gwale duwa amsa gi Mārī
(Matiyə 6.9-15; 7.7-11)*

¹ Wala min, Jesu dam ilə amsa Mārī mana gi minnə. Mana gi amsa duwa di 'yeŋ bam da, aba girsə gwale duwa min gira urıw ba da: «Aba ciri nin, gılın amsa gi Mārī di, ya Jā Batis ba gilgi gi woni girsə gwale duwa de me.»

² Jesu waygi da: «Mana gi anə dara amsa da, wayna da:

“Abıranin gi Mārī, kal nare 'wacnana dara sumım ba wun i minaw jıga.

Kal wala dıma gaba lama dwārī di hane dım.

³ 'yānin haye nə womnin gi wala wala.

⁴ Kal dusım hılal əcna nin gi nə əlwnin di diwə, dara nenin kaw, nə kalnin dusırənin hılal woni əla gandanin mani nə əcne didəgi lə me ca.

Me kal mani min lamnanin bwananin əla gi əcna lə bədə.”»

⁵ Jesu waygi dang ba da: «Yarna, ya dwaŋə da, gun min jaw maché ina lə me anji hane 'ywanaw gi changa dwaŋi me waynaw da: “Jan maché, 'wán mapa subu,

⁶ dara jan maché swaa mijəniyə yala ilə sinnə me mani min nə woni 'yàw ilə bədə.”

⁷ İri jaw maché di cwanaw gi gindi w kulə lə diiyə ba da: “Kal jiban dī! Kulu biw desər daa me, nin gi nə dindan kaw, nə inin i nuni dīm me ca, nə nem gaba swaa hāra 'yām mapa di bədə dīm.”

⁸ I sidi, nə wayang: Dee anji swana wunəw dara ba i jaw maché bədə kaw, anji ha swaa 'yàw mani pad nə anji ūrgi di dara ajimara gi anji ajimar gandi w di.

⁹ Yande da, indi, nə wayang: Amsina mani, Mārī ha 'yàngə. Kanjina mani, anə ha 'ywaa le. Gwabina kulu biw, gi ha tiŋənge me ca.

¹⁰ Dara gun gi amsina mani da, Mārī ha 'yàwe. Gun gi kanjina mani kaw, anji ha 'ywaa le me, gun gi gwabina bii kaw, gi ha tiŋəwe me ca.

¹¹ I wi dwaŋəngə me dwe duwa ūrnəw dōche da, anji ha yəə kwalà 'yàw isəwə mo? [Dwe di amsinaw mapa da, anji ha 'woo gila 'yàw isəwə mo?]

¹² Labaa, dwe di ūrnəw gasa da, anji ha yəə dorni 'yàw isəwə mo?

¹³ 'Yeni nə dusirəng àcŋ ta kaw, anə 'wocŋ 'yàgī gi dindirang mani nə lade me, Abirang gi Mārī gaba dama daa da, ha 'yàgī woni ūri w dúndi duwa di cendi amsi w di bədə man man mo?»

Jesu àl giyə i gi dwana dinə wi mo?

(Matiyə 12.22-30; Marki 3.20-27)

¹⁴ Wála min, Jesu 'yor dúndi di àcŋe di imi w abe waya gi gwale bam siwə. Mana gi dúndi di

àcne di òim bam siwə mwom da, gun di so way gwale me, nare nə gire di yibdi didəgi.

¹⁵ Me nare nə yab way day da: «I Sidan* di i dúndi di àcne geche day me ba 'yàw dwana di idi 'ywara gi dúndi di àcne bam tandi.»

¹⁶ Nare nə dāng ùr ba gi girsīwe, me cendi ùriw anju ba àla mani nə dāna min nə ba gīlnəgi dara anju ba i gun gi Māĩ ba giyəw anju di.

¹⁷ Iri Jesu 'wocñ irmə day com me waygi da: «Nare nə wama gi minnə jarna say gi sidəgi day da, wama gi ta di ha myandara i bam me, kululi duwa kaw, ha cubara bam bwara kwandagi didəgi lə ka me, ka me.

¹⁸ Cor anə way dan ba i Sidan me ba 'yàn dwana tandi me ba nə 'yor gi dúndi di àcne di. Me ina i Sidan me jarna say gi sidi dira gang da, dwāĩ dira ha wara lə man dāng mo?

¹⁹ Dang da, indi, nə 'ywarna dúndi di àcne di bam i gi dwana dinə Sidan dira da, woni girsə gwale dan da, i wi me 'yàgí dwana me 'yor nim gi dúndi di àcne bam di mo? Yarna, i nare dan di gang me ha waya dara gwale dan gi anə wayiw ta di ba ha lə bədə.

²⁰ Me ina i gi dwana dinə Māĩ duwa me nə 'ywarna gi dúndi di àcne bam mwom da, *ta di gil dara dwāĩ dinə Māĩ duwa kaw*, yala 'ywang ðim.

* **11:15 11.15** *Sidan* Mana gi maktubu dinə Māĩ duwa di gi jangidi pii gi bii gi girek da, gi jangiwi i «Belsebil» mana gi ka lə (me mana gi berse 18 me 19 me). Nare nə Juwib 'wogi Sidan gi bii day dāng «Belsebil». Gindiwi di biyə da, i «Dúndi di àcne geche day».

²¹ Gun gaba dwana gi mani duwa woni jara say ina lə me an̄ji gamna ciri duwa dwaṛi ladina me da, mani duwa nə 'ywaa dam i labiya, mani min àlgi bədə.

²² Dim da, gun gi dwana duwa dʒwaynaw bam me jarna gandiṛ da, an̄ji ha laya mani duwa nə say nə an̄ji kal dusiṛ didəgi lə di bam me, ha laya mani duwa nə 'ywaa bam pad isəgi nare bam me ca.

²³ Gun gi ina i gun ni bədə da, an̄ji i aba ilən me, gun gi wanannə dáyá gi swagə daa lə bədə kaw, an̄ji i aba lyasiragi bam jiga jiga me ca.»

Gwale ginə dúndi di àcne cwara dira gi gun siwə bi

(Matiyə 12.43-45)

²⁴ «Mana gi dúndi di àcne dimnə bam gun siwə mwom da, tandi ha kíḍibara bam kudimi dalawə kan̄ja mana gaba dama bwaa gwayni. Tandi 'ywaa mana min bədə me way dusidi lə ba da: “Ladni duwa da, nə cwara hára mana ni gi nə dama lə pii me nə kalaw di bi.”

²⁵ Dúndi di àcne di cwara me 'yo mana di tojər bam kwa dirədi lə me, mani kaw dāngṛar ladi me ca.

²⁶ Iṛi tandi ha laya dúndi di àcne wurgisubu dāng di gwale dira wom dɔy dira bam, bamara gandidi min háragi gíra mana gi ta lə di me damgi lə. Iṛi widibə ginə gun gi ta di, cor àlìw naṇ dɔy gi pii bam bi.»

²⁷ Mana gi Jesu ilə waya gwale gi ta di lə siṇ da, deme min mana gi nare dwaṛagi lə so wayiṛ gwale maṛijadi daa ba da: «Deme di idi yàm me 'yàm nāy me ca da, dam i gi sii 'ywala!»

²⁸ Iri Jesu codi waydi da: «I nare woni dwaya gwale ginə Mǎĩ duwa me 'wów àla gi giyə me, dam i gi sii 'ywala cendi.»

*Nare ùr Jesu ba àlnagí mani nə daña
(Matiyə 12.38-42; Marki 8.12)*

²⁹ Mana gi nare dayar giri nañ Jesu tuliwə da, anji so way da: «Nare nə caga ka i nare nə àcne! Cendi ùr ba nə àlnagí mani nə daña me, nə ha àlagí bədə. Cendi ha yara i mani nə daña nə wun ya nə pii àlal gi aba cimə Mǎĩ biw gi Jonas ta di de mira dīm.

³⁰ Mani nə daña nə àl Jonas† da, gilgi nare nə ciri di Ninib dara i Mǎĩ me ba giyəw anju. I yande me mani nə ha àlan indi gi Gun gorndiw di kaw, ha giləng 'yeni nare nə caga ka dara ba i Mǎĩ me ba giyəw anju.

³¹ Wála gi Mǎĩ dara àla sariya di da, doli di geche di wama gi tulī di isay gi abeyə di ha swaa dībə daa nare nə caga ka dirəgi lə me ha waya cendi ba i nare nə àcne. Dara tandi tanga swaa i siña di yēyə hən hára dara dwaya dirīn naa nənə dole gi Salmō duwa.‡ Iri caga ka da, gun gi dōy Salmō bam ilə.

³² Wála gi Mǎĩ dara àla sariya di da, nare nə ciri di Ninib lə ha swaa daa nare nə caga ka dirəgi lə me ha waya cendi ba i nare nə àcne. Dara nare nə Ninib di tuni pii doy berni dīnə

† **11:30 11.30** Yarna mani nə daña nə àl Jonas di mana gi maktubu dīnə Jonas duwa lə (Jonas 2). ‡ **11:31 11.31** doli di geche di wama gi tulī di isay gi abeyə Wama gi tulī di isay gi abeyə gi ta di, gi 'wogi sumiw gi dāng «Cheba». Yarna maana dīnə Salmō day gi doli di wama gi Cheba lə mana gi 1 Dolgə 10.1-10 lə.

Jonas duwa me kala ácña day di bam me yala 'yo Mǎřĩ. İřĩ, caga ka da, gun gi đoy Jonas bam ilə.»

Jesu way gwale ġinə điriŋ me mana ácña duwa me

(Matiyə 5.15; 6.22-23)

³³ «Gun min ġir dũa lamba lə me chídi budə lə bədə me, ibdi mani didə bədə me ca. Ladni duwa da, ġi udi chídi i daa mani didəgi lə dara nare woni dimə kirə da, ba yarna ġi mana.»

³⁴ «Dirəm da, i ya lamba dinə sim duwa de. Dirəm ina labiya da, sim pad kaw, i ya ba dam i mana ġi ácña lə de me ca. Me dirəm ina labiya bədə da, sim di kaw, i ya ba dam i dilimmə de me ca.

³⁵ Asi angal dima ladi le, kal dũa di ácñ simmə ta di cwarna gidinə dilim bədə.

³⁶ Sim pad damna mana ġi ácneyə me tuliw hiŋe kaw, warna dilimmə bədə da, anji ha dama mana ġi ácneyə pad. Ha wunə ya lamba ba di ácñim nim ġi mana ta de me ca.»

Jesu piy woni ġiləgi nare gwale ġinə Mǎřĩ duwa ġindəgi daa

(Matiyə 23.1-36; Marki 12.38-40; Luk 20.45-47)

³⁷ Mana ġi Jesu wor ilə waya gwaleyə jang siŋ da, abe ġi Parise min 'wogiw anju ba hana wamna mani kirə duwa lə me, Jesu dim kirə me dam wama biwə.

³⁸ Abe ġi Parise di yər Jesu wama ġi haye lə diban wiya ġi isaw bam ya hada day ba irim nim de bədə da, anji irim gwale naŋe.

³⁹ Aba ciri ġi Jesu wayiw da: «'Yeni nə Parise da, anə wuji isirang bam ladi ya hada dan ba

irim nim de me, dusirəng di korgiŋ da, 'wonbi daa gi irmə gi mīyni me dusi di urīne me ca. Wun ya anə banə wuji gi dɔgdəre me dásabe me taragi bam me, dwaregi nə korgiŋ da, wor gi gichini ta de.

⁴⁰ 'Yeni nare woni irmə gwale bədə nə gá! Mǎĩ gaba dāra mani taragi nə iche da, dāri dwaregi nə korgiŋ bədə mo?

⁴¹ Ladni duwa da, 'yānagi nare nə ŋagini mani gi dusirəng di wuse her anju me, sidəng pad kaw, ha wusə her Mǎĩ dirəwə me ca.

⁴² 'Yeni nə Parise da, wamani ha 'ywange! Dara chemde nə bani bani woni bwaa bira lə kaw, nə nyamna mwaj da, anə bīri bidəgi min min hára 'yàw Mǎĩ com minang, iŋi cor anə giŋ yəə gi kwandang nare gi birmə duwa ladi bam me, anə giŋ urə gi Mǎĩ gi dusirəng min bam me ca. Bag da, dee anə ha àla i mani nə ta di do me anə ha àla nə dāng nə wor di siŋ.

⁴³ 'Yeni nə Parise da, wamani ha 'ywange! Dara anə ur dama gi mana gaba sumiyə kululi woni amsa Mǎĩyə me, anə ur nare ba àlnáng labiya gi horimbə nare dirəgi lə mana gaba dayara lə me ca.

⁴⁴ 'Yeni nə Parise da, wamani ha 'ywange! Dara anə wun i ya munini nə gi hurbəgi mani didəgi lə bədə me nare 'wocŋigi bədə me ha didəgi lə dīrbigi dodə ta de.»§

§ 11:44 11.44 *munini* Mana gi nare nə Juwib dayyə da, gun gi ðilnə muni da, anji gidə gun gi àcŋe Mǎĩ dirəwə me nem hára gi kwandaw mana gi kulu gaba amsa Mǎĩyə bədə biraa wála wurgisubu bá. (Yarna Giŋi (Nombres) 19.16).

⁴⁵ Mana gi ta læ da, gun min mana gi woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa u gwale wayiw Jesu da: «Aba gilənin mani, gwale gi mə wayiw ta da, mə cadibinin i nenin me ta bədə mo?»

⁴⁶ Jesu cow wayiw da: «Əw, 'yeni woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa kaw, wamani ha 'ywange! Dara anə chıgdigi nare hudir gi nugde didəgi læ me, ırı, gi dündirəng yande hiñe kaw, anə biliw wagi nim læ bədə.

⁴⁷ Wamani ha 'ywange! Anə awdigi woni cimə Măŕi biw nə pii munini day ladibi, cor i mwáگیرang nə pii me 'yəgi cendi gang.

⁴⁸ Anə àl yande gil nim dara mani nə mwáگیرang àl ta di 'ywalange. Cendi day da, 'yəgi me, 'yeni dan da, anə awdi munini day daa me ca.

⁴⁹ I dara ta di me Măŕi gi aba dirin naa waya pii ba da: “Nə ha kijəgi nare ni nə Juwib woni cimə bin me paja ni me ca. ırı nare nə Juwib di, ha 'yáa nə min bam me, ha giləgi nə yab dirəgi me ca.”

⁵⁰ I dara yande me nare nə caga ka da, gi ha ırəgi bare ginə woni cimə Măŕi biw nə pii day gi bor bam wála gi Măŕi àsi gi sına læ bá,

⁵¹ swaa made dinə Abel læ bá hára mana gi made dinə Jakari gi gi 'yəw mana gi kulu ginə Măŕi bulə day gi mana gaba bwasa Măŕiyə.* Nə wayang daa wang: Nare nə ta di bare day da, gi ha ırəw i nare nə caga ka di isiragi læ.

* **11:51 11.51** Yarna gwale ginə made dinə Abel duwa mana gi Diyə gi mani gindəgi (Genèse) 4.10 læ, me dinə Jakari duwa mana gi 2 Kuronik (Chroniques) 24.20-22 læ me.

⁵² 'Yeni woni gılə bii gi 'woo ginə Moyis duwa da, wamani ha 'ywange! Dara anə u lakile gaba tiŋəgi nare kulu gaba 'wacŋa Mǎŋi biw budi bam. Anə giŋ dimə gi kulu gi ta lə di bam me, nare nə ùr ba gi dim kulə di kaw, anə imgi birmə bam me ca.»

⁵³ Mana gi Jesu dimə iche mwom da, woni gılə bii gi 'woo me nare nə Parise me dusirəgi nagi naŋ diwə me ùrbiw gwale jiga jiga me ca.

⁵⁴ Cendi ùrbiw yande tow nim gaa ba gi 'yo gwale gi àcŋe biwə gaba yèw nim mo?

12

*Pama gi Jesu tariw diban dusi di sir sir
(Matiyə 10.26-33; 10.19-20)*

¹ Wála gi ta lə da, nare dayar naŋ nem dubu dubu me, nə yab dīrbi kwandagi gi gidiragi daa pəgiŋ mad mad. Jesu u gwale waygi woni girsə gwale duwa ba da: «Gamna sidənge dara musbu ginə nare nə Parise day. Cendi i nare nə gwale 'yol bidəgi lə, me dusirəgi di korgiŋ i jiga. *Pamna mani day nə àla bədə.*

² Dara mani nə nare gamgi dusirəgi lə pad da, ha dimə daa me, nə gi àlgə budə lə kaw, gindəgi ha piyara daa pad me ca.

³ I dara ta di me gwale gi anə wayiw budi lə da, gi ha dwayaw daa pidenyə dən dən me, gi anə dam kulə bo bidəng nare sumdəgi lə ŋamiw nim kaw, gi ha swajaw daa pidenyə pəng pəng nare dirəgi lə me ca.

⁴ Nə wayang i 'yeni nə kwandan moso: Kalna lánagi gi nare dī. Cendi da, nem 'yáa gun siw

gi doni mira me ha nyama gaba àláv mani min targiŋ dang bədə.

⁵ Yarna, nə giləŋ gun gi anə ha lánaw di: Láninaw Mǎĩ anju, dara anji duwa da, nem 'yáng me nem bwaa dúndirəŋ mana gi dùwa di budə dira gi bam ilə bədə bixiŋyə di. Əw, nə wayang: I anji me láninaw.

⁶ Dirbi nə tətə kaw, gi bamgi jii me gi kilgi bam gi chile di bani sir gaa bədə mo? Yande kaw, dirbi nə ta di, min dwaregi lə kaw, Mǎĩ nimgi bam bədə.

⁷ Dang da, wudiŋ nə didəŋ kaw, Mǎĩ 'wocŋ giŋə day le me ca. Yande da, lánina bədə! Anə 'yoliw Mǎĩ naŋ doŋ dirbi nə giŋə bam.

⁸ Nə wayang daa: Gun gi wayna daa nare dirəgi lə ba a i gun ni da, indi gi Gun gorndiw kaw, nə ha waya daa Paja nənə Mǎĩ duwa nə daa dirəgi lə, anju ba i gun ni me ca.

⁹ Dim da, gun gi bilnə biw sarni wayna daa nare dirəgi lə ba a 'wocŋin bədə da, indi kaw, nə ha waya daa paja nənə Mǎĩ duwa nə daa dirəgi lə ba nə 'wocŋiw bədə me ca.

¹⁰ Gun gi wayna indi gi Gun gorndiw gwale ni gi àcŋə kaw, Mǎĩ ha kala dusiw hilala diwə me, aba cadiba dúndi dinə Mǎĩ duwa da, anji ha 'ywaa dusi di hilale Mǎĩ siwə bədə.

¹¹ Wála gi gi dara hára gandang kululi woni amsa Mǎĩyə dara àlang sariya, labaa dara hára gandang dolgə lə labaa woni dwana dirəgi lə kaw, kalna hára dara gwale gi anə ha wayaw me bilə gi sidəŋ daa me di di.

¹² Dara i dúndi dinə Mǎĩ duwa me ha giləŋ

gwale gi anə ha wayaw mana gi ta lə di dog tandi.»

Gwale gi diri ginə aba 'ywaa mani naŋ duwa

¹³ Gun min mana gi nare nə giŋe dwaŋagi lə wayiw Jesu da: «Aba gilənin mani, wayiw chendin kaliw a isinənin dība di abiranin kalnin gandidi di bam.»

¹⁴ Jesu cow wayiw ba da: «Jan maché, i wi me chín geche gaba ang gwale labaa, aba isəng mani dodə mo?»

¹⁵ Iŋi Jesu waygi nare ba da: «Àsina angal dan dara ūrə gi mani nə 'ywaa nə 'yarbare. Gun da, dee mani duwa nə 'ywaa 'yarbarna ya man de kaw, cendi nem biləw bədə.»

¹⁶ Iŋi Jesu waygi gwale gi diri ba da: «Gun min gaba 'ywaa mani gi yiga duwa naw swagə 'yarbar naŋ ilə.

¹⁷ Mwom da, anji dam irim gwale dusiwə ba da: “Mana ni gaba bwaa swagə di yen daa me, nə ha àla i man mo?”

¹⁸ Iŋi anji way da: “Yər, mani nə nə ha àlagi di me i ta: Nə ha ichibə bechibe ni bam pad me, nə ha piyə nə gechide dāng me, nə ha bwaa gi swagə ni di lə me, nə ha dāya gi mani ni nə 'ywaa nə dāng pad lə me ca.

¹⁹ Targiŋ dāng da, nə ha waya dusinnə ba da: Dúndin, mani diya woni wama aliya naŋ dalawə 'yarbar naŋe. Dam, də wom me, də chə me, də bo gwayni, də aji pide siŋa didə.”

²⁰ Iŋi Mǎŋi cor wayiw da: “Məng gá! Changa di laba lə da, mə ha mara le! Yande da, mani dima nə 'ywaa nə mə dajibiŋi di, ha waraw i wi mo?”»

²¹ Me Jesu way dʒang ba da: «Gun gi kaŋjina 'ywaa dara siw duwa gang me kaŋji 'ywaa gi daa Mǎŕi siwə bədə da, ha wunə ya ta di de me ca.»

Jesu way gwale ginə nulbə gi sii
(Matiyə 6.25-34)

²² Iri Jesu waygi woni girsə gwale duwa ba da: «I dara ta di me nə wayang da: Kalna nulbə gi sidəng dara haye gi anə ha wama bilə nim di dī, me barge gi anə ha hura sidəngə di dī.

²³ Dara gun dama duwa gi dirəw bira siŋa didə ka da, ladni duwa dɔy mani nə wama bam, me gun siw gi doni kaw, ladni duwa dɔy barge gi hura bam me ca.

²⁴ Irminə gaa diwə siŋ: Anji yigi swagə bədə, me nil bədə me, dogilin duwa kaw, ilə bədə me ca. Bechibe duwa ilə bədə kaw, Mǎŕi isiw ta bədə mo? Me 'yeni nə nare da, anə dɔy dirbi bam həŋ Mǎŕi dirəwə bədə mo?

²⁵ Dang da, i wi dwareŋə, dara nulbə duwa gi siw di, me chidi nim gi wala duwa gi dam nim siŋa didə daa pii hiŋe mo?

²⁶ Ina yande da, dee dwana dan nyamna dara ala mani nə hiŋeru bədə da, dara na me anə nulbə sidəng dara mani nə dʒang di mo?

²⁷ Yarna balawrang hoo duwa gi anji huw siŋ. Anji al giyə bədə me ku barge bədə me ca. Me nə wayang: Dole gi Salmō gi mani duwa 'yarbar naŋ ta kaw, dii min hurə barge gi lade gi ya balawrang hoo duwa di de bədə.

²⁸ Ay, 'yeni nare nə dusirəng di kala Mǎŕi diwə i bani nə gá! Chemde nə bam nə dam laba me, sanga gi ha bwagi dūwa lə kaw, Mǎŕi hurnagi

barge gi lade sidəgi lə da, 'yeni nə nare da, anji ha hurang barge sidəngə bədə man man mo?

²⁹ Yande da, 'yeni, kalna nultə gi sidəng mani nə wama didəgi lə di me, kalna nultə gi sidəng mani nə chàa didəgi lə di me ca. İrminə mani nə ya ta de di didəgi lə nañ bədə me ca.

³⁰ Mani nə ta di pad da, i nare woni 'wacna Mǎrĩ gi bag bədə me kanjigi diban bwaa gi gwayni cendi siña didə ka. Me 'yeni da, Abirang gi Mǎrĩ 'wocn mani pad nə jalang ta di com.

³¹ Yande da, kanjina dara kal Mǎrĩ lamna dwǎrĩ duwa didəngə pii do me, mani nə dɔang di da, Mǎrĩ ha 'yàng gandagi lə diiyə siñ.»

*Jesu way gwale ginə 'ywaa duwa
(Matiyə 6.19-21)*

³² «'Yeni nə anə wun ya dimənje nə dayar bani kab de da, kalna lǎna di, dara Abirang gi Mǎrĩ ur ba a kalang anə ha dama ciri duwa lə di le.

³³ Kilnə mani dan nə 'ywaa bam me, gursi day da, isinəgi woni nugini. Kanjina mál di idi myandara bam bədə tandi. Dáyna mál dan bwanadi daa Mǎrĩyə, dara i mana gi mē ha mīyədi bədə me, digine kaw, ha ladi bədə me ca.

³⁴ Nə way yande dara mana gi mani dan nə 'ywaa pad ilə ta di, dusirəng ha 'ya lə diwə me ca.»

*Dama gi dirin biraa byada nim
(Matiyə 24.45-51)*

³⁵ «Hurbina barge dan gi giyə sidəngə damna nim me, kalna lamba dan damna gi 'ywaa jang me ca.

³⁶ Damna wunə ya woni àla giyè nə dam bədi aba ciri day gi ya dyamdiraniyə cwara duwa ta de. Mana gi anji girnəy me ajina kulu biw me da, cendi bīrīn kaláng tīniw bam.

³⁷ Woni àla giyè nə aba ciri day cwarnay girnəy 'ywanagi bira da, cendi dam i gi sii 'ywala! Dwayna, nə wayang i gwale siw: Aba ciri di ha cwara hura barge gi giyè di siwə me, ha kalagi dama dodə me, ha hára dwaɾagi lə mīn mīn isəgi mani nə wama me ca.

³⁸ Aba ciri di cwarnay hane gi changa dwaɾi labaa, gi manapir ib me, 'ywanagi bira da, woni àla giyè nə ta di, dam i gi sii 'ywala.

³⁹ Anə 'wocɯ com, gun gaba ciri dee 'wacɯana dara mē ba hára lə mīyəwə gi dawa di ya ta de da, anji ha dama dirəw bira iməw bwalba gi bii dimə kirə duwa lə di bam.

⁴⁰ 'Yeni kaw, ɗangrīna sidəng damna dirəng bira, dara indi gi Gun gorndiw di, nə ha cwara i gi dawa di anə irim lə bədə.»

⁴¹ Piyer ùr Jesu ba da: «Aba ciri nin, gwale gi diri gi mə wayiw ta di da, mə waynin i nenin mira labaa, mə waygi i nare pad mo?»

⁴² Aba ciri gi Jesu way da: «Gun gaba gama mani gi dusiw mīn me gi dirəw naa me da, i gi man mo? I gun gi aba ciri duwa ha bwaw giyè gi aba isəgi nare nə kirə duwa lə mani nə wama mana gi dawa day nem lə bá bá.

⁴³ Kwaya gi aba ciri duwa cwarnay girnəy 'ywanaw ilə àla giyè gi anji irmiw piiyè da, kwaya gi ta di dam i gi sii 'ywala.

⁴⁴ I sidi, nə wayang: Aba ciri duwa ha bwaw mani duwa nə 'ywaa pad isəwə.

⁴⁵ Me dee kwaya di wayna dusiwə ba da: “Aba ciri ni hára gang bədə sɪ̃” me anji damna dara gwaba kwandaw kòy nə abje me nə namde me, kal siw dam wom me chə widibi nim anju gang me da,

⁴⁶ ɪ̃ri aba ciri duwa di cwara hára i gi wála gi anji gamiw lə bədə me, i gi dawa di anji 'wocɪ̃di bədə me ca. Mana gi ta lə da, aba ciri duwa di ha 'ywaraw bam iche me, ha àsaw wamani gi gecheyə ðamaw gi nare nə cow Mǎ̃rɪ taragi.

⁴⁷ Kwaya gi 'wocɪ̃ mani nə aba ciri duwa ùrgi di com me, anji àlnagì bədə me, ðangrɪna mani gamna gi cwara duwa bədə me da, aba ciri duwa di ha gwabaw naɲe.

⁴⁸ Me kwaya gi 'wocɪ̃ mani nə aba ciri duwa ùrgi di bədə, me àlna mani nə àcɲe da, gi ha gwabaw ðaniye. Gun gi gi 'yànáw mani isəwə naɲ da, gi ha ùrəw mani naɲ me ca.»

*Nare ha agda bam dara Jesu
(Matiyə 10.34-36)*

⁴⁹ «Nə hára dara girə dùwa mana gi siɲa didə ka. Ay, dùwa di dee girnənə le ðim ðe!

⁵⁰ Me indi da, ùrin i àla gi batem min *di wamani* me, nə dam i gi hára biraa ðaɲ mani nə ta di àlal nim bá.

⁵¹ ɪrmə dannə da, anə way ba nə yalang i gi labiya siɲa didə ka ɓa? Bədə. Me nə wayang: Hára ni da, agdi nare bam.

⁵² So caga ka da, nare jii damna kirə min da, ha agda i bam, nə subu ha bwaa gindəgi ilə nə sir le me, nə sir ha ilə nə subu le me ca.

⁵³ Dwe abəw ha iləwe me, dwe ha ilə abəwe me ca. Dwe idi ha ilədi le me, durmədi kaw, ha ilədi le me ca. Dwe nuwadi ha ilədi le me, deme di dirway ha ilə nuwadi le me ca.»

*'Wacna gi mani nə əlal gindəgi
(Matiyə 16.2-3)*

⁵⁴ Jesu waygi nare nə gire nan di dang bi ba da: «Anə yarna mārī swanay gindiwe da, anə way, anji ba ha 'wāa le me, anji hāra 'wō 'yang me ca.

⁵⁵ Me mana gi anə yarna gale wanəy isay gi abeyə da, anə way mana ba ha urə nanə, me mana di gira urī 'yang me ca.

⁵⁶ 'Yeni nare nə gwale 'yol bideŋə, me dusirəŋ di korgiŋ i jiga nə gā! Anə 'wocn mani nə əlal siŋa didə me nə daa me ca, me dara na me anə 'wocn mani nə ilə əlal lə caga ka di gindəgi bədə mo?»

*Jesu way dara dangra gi gwale gi aba marande
dima
(Matiyə 5.25-26)*

⁵⁷ «Dara na me 'yeni gang, mani nə əla nə i gi birmə day da, anə 'wocnigi bədə bara?

⁵⁸ I ya aba əla gandiŋ gwale 'waginam mana gi sariya lə da, mana gi anə wor hāra lə birmə lə siŋ da, dangri gandiŋ gwale gi marjam nə hilale, pəgiŋ bədə da, anji ha hāra gandiŋ aba əla sariya dirəwə me, aba əla sariya di ha yəm 'yāgi asingar isiragi lə me, asingar di ha hāra əsam dangeyə.

⁵⁹ Nə wayim daa wang: Mə 'ywagina gursi di dimə di 'yanina bam pad bədə da, mə ha dimə bam dangeyə di bədə birin.»

13

Ladni ginə kala gi àcna bam

¹ Wála gi ta di lə da, nare yab chidibə Jesu siwə me kibiw gwale ginə dole gi Pilat duwa gi 'yáa gi nare nə Galile wála gi cendi dam ilə bwasaw Mǎĩyə.

² Jesu cogi lə diiyə ba da: «İrmə dannə da, anə way ba made di 'yáa nare nə Galile nə ta di da, gil i dara àcna day ba dfoy nare nə Galile nə dfang pad day bam mo?

³ Nə wayang: I yande bədə. Me anə kalna àcna dan bam bədə me anə hane 'ywana Mǎĩ bədə da, 'yeni di kaw, anə ha mara bam pad ya cendi di de me ca.

⁴ Labaa, irmə dannə da, nare nə mwaj dii dunasir nə kulu gi hoy gi ciri di Siloweyə jur didəgi lə 'yəgi bam di da, anə way cendi ba àl àcna naŋ dfoy nare pad nə gindəgi wor nə Jursalem di bam mo?

⁵ Nə wayang: I yande bədə. Me anə kalna àcna dan bam bədə me anə hane 'ywana Mǎĩ bədə da, 'yeni di kaw, anə ha mara bam pad ya cendi di de me ca.»

Gwale gi diri ginə dwaga di idi yàa bədə dira

⁶ İri Jesu waygi gwale gi diri ba da: «Dwaga dıləl lə abe min daga duwa gi yabiṛa dalawə. Anji kidibara dara ba a ar dwaga di yàa dira me, tandi yə bədə.

⁷ Yande da, anji so wayiw aba àla giyə daga gi yabiṛa lə ba da: “Yər, laba da, nem aliya subu pad, nə kidibara dara ba nə ar dwaga di yàa dira

me, tandi yè bədə. Caga da, sawdi bam, dara tandi dam im mana bam pəgin̄.”

⁸ Abe di cow wayiw da: “Aba ciri ni, kaldi aliya gi laba lə do. Nə ha pwala gindidi bam bwadi ichinyə yara nim siñ.

⁹ Nə àldí yande yər nim, ðaṅ gaa di ha yàa som. Tandi yàna bədə do me, mə ha sawadi bam siñ.”»

Jesu so deme daa wála gaba bwaa gwayniyè

¹⁰ Wála gaba bwaa gwayni ginə nare nə Juwib dayyè min, Jesu ilə gıləgi nare mani mana gi kulu gaba amsa Mǎĩyè.

¹¹ Mana gi nare di dwaregi lə da, deme min di dúndi di àcne biydi gwangrang nem aliya mwaj dii dunasir ilə. Tandi gongi i dodə nem biyè dirədi daa bədə.

¹² Me mana gi Jesu ba a yərđi mwom da, 'wagadi siwə me waydi ba da: «Chidin, kal mwom diya di biyarna bam siyyè ðim!»

¹³ Me anji lay isaw bıl sidi me, mana gi ta lə dog, tandi so yər daa tiba me, tandi so ilə bwaw Mǎĩ jilayyè.

¹⁴ Iri geche ginə kulu gaba amsa Mǎĩ di dusiw naw dara Jesu ba so deme daa wála gaba bwaa gwayniyè me, so waygi nare nə giře di ba da: «Wála gaba àla giyè da, i kubi. Hane wála gi ta lə di me gi swanang nim daa mwom dannə di. Hane wála gaba bwaa gwayniyè bədə, dara wála gi ta di, àla gi giyè ilə bədə.»

¹⁵ Abe ciri gi Jesu cow wayiw da: «'Yeni nare nə gwale 'yol bídəngə, me dusirəng di korgin̄ i jiga nə gá! I wi dwarengə me, awir labe duwa labaa,

kura duwa daa mana gi giɾeyə ha nim 'yàw nimi gi wála gaba bwaa gwayniyə bədə mo?

¹⁶ Me deme di i Abiraham mwàw di ta di, Sidan madi dodə àl aliya mwaj dii dunasir da, gi nem awradi daa gi wála gaba bwaa gwayniyə di bədə mo?»

¹⁷ Jesu gwale duwa gi cogi lə diiyə ta di, woni marande duwa da, jawe yibigi le, iɾi nare nə giɾe day da, siɾəgi 'yolgi naɲe dara mani nə lade naɲ nə Jesu àlgè ta di.

Gwale gi diri ginə habda gi gi 'wogiw mutardi dirəw

(Matiyə 13.31-32; Marki 4.30-32)

¹⁸ Iɾi Jesu way ba da: «Dwãɾi dinə Mãɾi duwa da, wun i ya na de mo? Labaa, nə ha 'wódi irmədi i gi na mo?

¹⁹ Dwãɾi dinə Mãɾi duwa wun i ya habda gi mutardi* dirəw nə gun ugi gisigi mana gi daga duwa lə ta de. Mutardi dirəw nə bani hiɲe di gandi daa me jor gidi habda gi geche gi dirbi nə daa ɗangri ciri day mana gi gangrawə dam lə.»

Gwale gi diri ginə musbu duwa

(Matiyə 13.33)

²⁰ Jesu cor way ɗang bi: «Nə ha 'woo dwãɾi dinə Mãɾi duwa di irmədi i gi na tugu mo?

²¹ Dwãɾi dinə Mãɾi di wun i ya musbu gi deme juw bow burə gi koro mwaj diwə dara àla

* **13:19 13.19** *mutardi* Habda gi gi 'wogiw «mutardi» da, i habda gi nare nə Juwib ɗilbiw mana gi yiga day dalawə dara hangda gi bira. Dirəw da, i bani bani yande, me habda siw da, jor ya jimdere de.

gimapa ta de. Mana gi tandi koyiw ßamiw daa min mwom da, burə di sodi daa pad duwa lə.»

*Dimə gaba h́ara mana gi ciri dinə Mǎřiyə
(Matiyə 7.13-14)*

²² Jesu ha dara h́ara ciri di Jursalem da, anji ha jə gi ciri di gechideyə me di dineyə me, gilgi nare mani dirəw daa.

²³ *Wála min*, gun min ùriw ba da: «Aba ciri nin, nare woni 'ywaa bilə da, ha 'ya i ßani mira mo?» Anji cogi waygi nare nə pad ta di ba da:

²⁴ «Jarna le dara dimə gi ciri bidi di ßaniyə anju. Nə wayang yande dara nare nan ha kanja dara ba gi dim gi ciri bidi di ta di, me cendi ha nyama bədə.

²⁵ *Wála* gi aba ciri† di dara swaa daa me dara d́yasa bii daa dej mwom da, 'yeni nə gindəng wor iche da, anə ha gwaba bii di biraa biraa me, anə ha waya ba da: “Aba ciri nin, aba ciri nin, tininin bii bam de!” Me anji ha wayang da: “Nə 'wacɲang bədə.”

²⁶ *İri* anə ha wayaw ba da: “Nenin, tanga nə wamanin gandim me nə chànin gandim me ca gaa bədə mo? İjim kaw, tanga mə giləgi nare mani mana gi ciri ninnə gaa bədə mo?”

²⁷ *İri* anji ha cwara wayang d́ang ba da: “Nə 'wacɲang bədə. Hana bam həɲ tulinnə pad, anə i nare woni àla àcɲa.”

²⁸ Mana gi ta lə di, anə ha yara Abiraham me Isak me Jakob me woni cimə Mǎřĩ biw pad me mana gi ciri dinə Mǎřĩ duwa lə, me 'yeni dan da,

† 13:25 13.25 *aba ciri* Aba ciri gi ta di, i Jesu. Yarna Matiyə 7.21-23 me ca.

gi ha 'ywarang bwang bam iche. Mana gi ta di i mana gaba nulə gura me yidibə sande lə me ca.

²⁹ Nare ha swaa tulin di jomniyə me, di turgi lə me, isay gi abeyə me gi jeleyə me. Cendi ha dama wama biwə alə daa ciri dinə Mǎr̥iyə di.

³⁰ Yarna, nare yab nə i targin caga ka da, ha cwara nə pii cendi. Me nare yab nə i nə pii caga ka da, ha cwara nə targin me ca.»

Jesu nul dara Jursalem
(Matiyə 23.37-39)

³¹ Wála gi ta di lə da, nare nə gi 'wogigi Parise nə yab chidibə hára Jesu siwə me wayiw ba da: «Cim kal ciri di ka di, me ha bam hən, dara dole gi Erod ūr ba a 'yəmmə.»

³² Jesu cogi waygi ba da: «Hana waynaw aba lama mana gi ta di da: Laba da, nə 'yor dúndi di àcne bam nare sidəgi lə me, nə so nare daa mwom dayyə me. Sanga kaw, nə ha àla yande bi. Me wála gi subu lə da, nə ha 'yaṇa giyə ni di le dīm.

³³ Me wála gi laba lə me sanga me kondidi me da, ūrin i 'woo gi birmə ijə Jursalem, dara gi 'yána aba cimə Mǎr̥i biw ciri di dāngə da, ha lə bədə.

³⁴ Ay, nare nə Jursalem, nare nə Jursalem, 'yeni nə anə 'yə woni cimə Mǎr̥i biw bam, me nare nə Mǎr̥i kijəng gandagi kaw, anə jərgi gi kuṛa 'yəgi bam me ca! Nə kaṇji birmə bá ba nə dáyang dodə ya dure ba di day gi dindadi gindidi lə ta de. Me 'yeni da, anə giṇə bam com!

³⁵ Yande da, dwayna: Mǎr̥i ha giṇə ciri dan di bam. I sidi, nə wayang: Anə ha yaran bədə

biraa ðaṇ anə ha waya da: “Kal Aba ciri gi Māñi biynəw anju gi hára lə gi sumiw di biw diwə, biynəw biw diwə” bá do.»

14

Jesu so aba mwom daa wála gaba bwaa gwayniyə

¹ Wála min gaba bwaa gwayniyə da, geche ginə Parise day min 'waga Jesu ba hane wamna mani kirə duwa lə. Nare woni dama gandiw wama biwə di 'yar yəriw.

² Mana gi ta lə da, abe min gi siw sodibi kaw ilə me ca.

³ Jesu u gwale ùr woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me nare nə Parise me ba da: «Mana gi bii inda gi 'woo lə da, gi nem swaa gun daa mwommə wála gaba bwaa gwayniyə, labaa gi sow bədə mo?»

⁴ Cendi àsiw gwale min lə diiyə bədə.

İri Jesu bil aba mwom di siw me, sow daa me, wayiw anju ba hana ulay duwa lə.

⁵ İri Jesu co dirəw me waygi da: «Inam i wála gaba bwaa gwayniyə kaw, i wi mana gi dwaṛangə ka, gorndiw labaa labe duwa indarna bila lə da, anji ha 'wów daa kaláng bədə mo?»

⁶ Ta di kaw, cendi 'yo gwale min gaba àsaw lə diiyə bədə.

Asa gi dii dodə me àla gi dwani me

⁷ Jesu dam yər dara nare pad nə gi 'wagagi dara ba hane wamna mani di ba kanji i mana gi lade gaba sumi mwom da, anji u gwale gi diri waygi ba da:

⁸ «Wála gi gun 'waginam ba mə hane wamna haye gi dyamdirani da, kal kanja mana gi lade dama lə pii bixiñ dī, dara gaa nare nə anji 'wagagi ta di, gun min gi geche gaba dʒwayam bam ilə som.

⁹ Aba 'wagang ca dannə ta di gira ha wayam ba da: “So daa, kaliw gun gi ta di mana”, ixi mə ha swaa gi jawe hára dama targiñ.

¹⁰ Ladni duwa da, mana gi gun 'waginam dyamdiraniyə da, ha dama targiñ, me aba 'wagam di gırnay me waynam da: “Jan maché, sway, hare dam mana gi ladeyə kwa pii ka!”, ta di do me nare nə gi 'wagagi pad di ha àsam sumi gi 'waga dimmə siñ.

¹¹ Dwayna, gun gi unə diw daa anju gaba ciri da, Māñi ha huraw diw di dodə, me gun gi hurna diw dodə da, Māñi ha biyəw gandidi daa me ca.»

¹² Ixi Jesu wayiw gun gaba 'wagaw di ba da: «Mə 'wagina gun wama gi dawa lə labaa gi turgi lə da, kal 'waga kwandam moso me, chamram me, waram me, woni ciri dima bidi woni 'ywaa mani me mira dī. Dara gaa cendi ha cwara 'wagam ba mə hane wamna lə biiyə me da, cendi 'yogim gwayni dima di daa dīm.

¹³ Ladni duwa da, wála gi mə urnə ba mə 'yanağı nare mani nə wama da, 'wagay nare nə bugir me, nə regidu me, nə majigəndi me, nə dirəgi bu me ca.

¹⁴ Mə əlna yande da, mə ha dama i gi sii 'ywala! Dara nare nə ta di ha 'ywaa mani woni 'yām lə biiyə bədə, i Māñi me dañ ha 'ywagam anju wála gi nare nə tība dirəwə dara dīmə daa muni lə.»

*Gwale gi diri ginə nare nə gi 'wagagi day
(Matiyə 22.1-10)*

¹⁵ Nare nə dam gi Jesu wama biwə me doy gwale duwa di, gun day min wayiw da: «Gun gi ɗaŋ dara hára wama mani daa ciri dínə Mǎĩyə da, ha dama i gi sii 'ywala.»

¹⁶ Ɔri Jesu cow wayiw da: «Wála min, abe min ɗorbi haye me 'waga nare naŋ ba hane wamna haye di.

¹⁷ Dawa di haye di nagdi mwom da, anji giy kwaya duwa min ba hana waynagi nare di ba haneye dara haye di ba naa le ɗim.

¹⁸ Ɔri nare nə anji 'wagagi di ginə bam pad dayyə pad. Gi min wayiw da: “Nə kíl daga ni ilə me, ùrin i hára yaraw lə. Kal dusim hílal dinnə.”

¹⁹ Gi ɗang way da: “Nə kíl labje ni mwaj ilə me, nə ha i girsəgi lə. Nə amsim ɗe: Kal dusim hílal dinnə.”

²⁰ Gi min ɗang bi way duwa ba: “Nə u deme di ɗirway caga caga ka ilə. Ta di me nə nem hára bəðə.”

²¹ Kwaya di cwara hára kibiw aba ciri duwa di gwale gi nare wayaw ta di daa pad. Ɔri aba ciri di dusiw naw me, wayiw kwaya di ba da: “Ha kaláng mana gi ciri ɗwaɗi lə me buɗəgi lə me walay nare nə bugir me nə majigəndi me nə ɗirəgi bu me nə regidu me hare gandagi.”

²² Bam yande da, kwaya di hára wayiw aba ciri duwa di ba da: “Aba ciri ni, mani nə mə wayin ba nə àlna di, nə àlgi ɗim me, mana gaba dama di wor lə siŋ.”

²³ Aba ciri di wayiw kwaya duwa di ba da: “Ha mana gi birmə lə me gər tariwə cab cab me,

walay nare kalgi gi hára 'won kulu ni dalaw daa bá.

²⁴ Dwayna, nə wayang, nare nə nə 'wagagi pii me giṅə hára bam ta di, gun day min ha nyama bilə haye gi nə doriw ta di biwə bədə.”»

*Mani nə gun ha àlagi dara gidə nim gi aba girsə gwale giṅə Jesu duwa
(Matiyə 10.37-38)*

²⁵ Mana gi Jesu ilə hára lə birmə lə gi nare nə gire di mwom da, anji co dirəw yergi me waygi da:

²⁶ «Gun gi ùrnə ba a gidinə aba girsə gwale ni da, kal a ùrnən indi dwayna abəw bam me, iw bam me, dyaməw bam me, dindaw bam me, chamraw nə abje me nə namde me bam me, siw duwa anju gang bam me ca. Anji àlna yande bədə da, nem gidə aba girsə gwale ni bədə.

²⁷ Gun gi unə habda duwa gi dagila diwə me pamnan nim bədə me da, anji ha nyama gidə aba girsə gwale ni bədə.

²⁸ Irminə ladi le: Gun min dwarengə ùrnə ba awna kulu gi geche da, kaliw a damna dodə àsina gursi duwa di gaa ha nyama 'yaṅaw kulu di maa mo.

²⁹ Pəgiṅ bədə da, anji swana yande birin àsina kulu di gindiw me 'yaṅinaw bədə da, nare pad nə yarna kulu gindiw gi ta di da, ha piyəw baya me

³⁰ ha waya da: “Yarna! Abe gi ta di, i gun gi àsi kulu gindiw me nem 'yaṅaw bədə di!”

³¹ Ya dole min ùrnə ba hana jirmənə jaw gi dole say da, anji dam dodə yər gaa asingar duwa

nə dubu mwaj di da, nem jara say gi asingar nə dubu ginin sir nənə jaw dole duwa di mo?

³² Anji yarna dwana duwa nyamna bədə da, mana gi jaw dole di warnay hən sin da, anji kiji nare ha 'ywaw dara ba gi dangri gwale kal ba gi dam labiya.

³³ Yande da, gun gi gininə mani duwa nə 'ywaa bam bədə da, anji kaw ha nyama gidə aba girsə gwale ni bədə me ca.»

*Jesu way gwale ginə wála hiranga duwa
(Matiyə 5.13; Marki 9.50)*

³⁴ «Wála da, i mani nə lade, me mana gi wála di hiranga duwa biyarna bam mwom da, gi ha alaw man me ha cwara hiranga dang bi mo?

³⁵ Anji al giyə min bədə dīm, gi bwanaw yiga lə kaw, gur duwa gaba swaa swagə ilə bədə dīm. Giyə duwa i twaa gi bam iche dīm. Gun gi sumdəw woni dwaya gwale ina lə da, kal a dwayna.»

15

Jesu yi nare woni ala àcna siwə

¹ Nare woni salaw dole gi geche gi Rom mani me, woni ala àcna nə dang me dayar pad Jesu tuliwə dara dwaya gi gwale duwa.

² Iri nare nə gi 'wogigi Parise me woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me, namdi gwale ba da: «Gun gi ta di, i man me yi nare woni ala àcna siwə me wom gandagi mani me ca mo?»

*Gwale gi diri ginə dimən di nole dīra
(Matiyə 18.12-14)*

³ Ɔri Jesu waygi gwale gi diri ba da:

⁴ «Gun min mana gi dwaɗangə pagina dimənje aru, me di min ana nwalna bam da, anji ha kala nə giniɗ dunamin gi dii dunamin di dodə, me ha hára kanja di min di ta di biraa 'ywadi bá do bədə mo?

⁵ Mana gi anji 'ywanadi mwom da, ha 'wódi àsadi kunəwə gi sii 'ywala.

⁶ Anji cwarnay hane ulay da, gira ha 'waga kwandaw moso me, woni ciri duwa biɗi me, ha wayagi da: “Alnandi sii 'ywala, dara dimən ni di nwala bam di, nə 'ywadi dɛm.”

⁷ Nə wayang, alə daa ciri diɗə Mǎɽiyə kaw, ha wunə i yande me ca: Gun min gaba àla àcɲa kalna àcɲa duwa bam me hane 'ywana Mǎɽi da, gi ha àla sii 'ywala gi geche dɛwaya nare nə giniɗ dunamin gi dii dunamin nə i tɪba Mǎɽi dirəwə nə ùrgi bwaa gi biɗəgi dɛang bədə di bam.»

Gwale gi diri ginə gursi di nɔle dira

⁸ «Dang da, ya deme min gursi dira ina lə chile mwaj me, chile min siɽinə nwalna bam da, tandi ha girə dùwa lamba lə me, ha twaja gi kulu dalaw di bam kanjadi nim angal angal biraa 'ywadi bá do bədə mo?

⁹ Mana gi tandi 'ywanadi mwom da, tandi ha 'waga kwandadi mware me woni ciri dira biɗi me, wayagi da: “Alnandi sii 'ywala, dara gursi ni di dee nol bam di, nə yala 'yodi dɛm.”

¹⁰ Nə wayang, alə daa ciri diɗə Mǎɽiyə kaw, ha wunə i yande di me ca: Gun min gaba àla àcɲa kalna àcɲa duwa bam me hane 'ywana Mǎɽi da,

paja nənə Mǎĩ duwa nə daa ha àla sii 'ywala nañe me ca.»

Gwale gi diri ginə dwe gi nole duwa

¹¹ Jesu u gwale gi diri waygi dʒang bi ba da: «Abe min, dindaw nə abje sir ilə.

¹² Wála min da, gi dwe wayiw abəw da: “Aban, isinin mani nə dʒaŋ ha waranin diba di bam gi dirəm dima.” Iri abəw di kaw, so isigi diba di bam me ca.

¹³ Al wála bani da, gi dwe di day mani duwa di kilgi bam me so ha mana gi ciri di dʒang di yēyə. Mana gi ta lə di, anji àl mani nə ha gi birmə day bədə, me mendi mani duwa di bam pad.

¹⁴ Wála gi anji mendi mani duwa nə 'ywaa di bam pad mwom da, badigara di geche indər mana gi ciri di ta lə di, iri mani pad yala jaliw dʒim.

¹⁵ Anji so ha 'ywaa gun min mana gi ciri di ta lə di ba 'yàwaw giyə. Mwom da, gun di giyiw ba hana bam gamnaw gochəŋg.

¹⁶ Anji ur ba a wom mani nə gochəŋg womgi di me, gun min kaw 'yàw bədə.

¹⁷ Iri anji dam irim gwale dusiwə me way ba da: “Woni àla giyə indi na mana gi kirə nə abannə wom ibdi me, mani gindəgi wor bilbi dodə me, cor man me, indi nə mar cherni ka mo?”

¹⁸ Caga da, nə ha cwara hára 'ywaa aban di me, nə ha wayaw da: Aban, nə àl i àcña Mǎĩ dirəwə me, ijim dirəmmə me ca.

¹⁹ Caga da, nə nem gi mə yərin ya gorndim de bədə dʒim. Me con ya gun dima gaba àlám giyə ta de.”

20 An̄ji so cor ba a ha 'ywaa abəw di. Mana gi an̄ji wor birmə lə hən̄ siŋ da, abəw di yaraw h́ara lə me, dirəw 'yəngiw diwə me wada h́ara saw dirəw daa jirmiw yəw siwə.

21 Iri gorndiw di wayiw da: “Aban, nə àl i àc̄na M̄ãrĩ dirəwə me, ijim dirəmmə me ca. Nə nem gi mə yərin ya gorndim de bədə ðim.”

22 Cor abəw di waygi kòy duwa ba da: “Wana kaláng, laynay barge gi lade hurnaw siwə me, hurnaw kulim isəwə me gíbande gidawə me ca.

23 Yinə labe gi dwe gi əne, 'yánaw me, də wamang me də ajang pide me ca.

24 Dara gorndin gi anə yəriw ta di, i ya ba mare me ba ðimə i daa muni lə ta de. An̄ji tanga nol i bam me, nə yala 'yow bi.” Mana gi ta lə di, cendi diy gin̄iŋ ilə àla sii 'ywala lə.

25 Iri gorndiw gi geche di wara duwa i bam yiga lə. Mana gi an̄ji swaa bam gíra ciri gogir ðira lə ib mwom da, an̄ji doy mani nə too nimə day me n̄ara me ca.

26 An̄ji 'waga aba àla giyə kírə nə abəwə min me, ùriw dara mani nə àlal kírə nə abəwə di.

27 Aba àla giyə di cow wayiw da: “I chendim gi dwe di cwara yala bi, me abam 'yə labe gi dwe gi əne, dara chendim di, ba a yala 'yow gi labiya.”

28 Cor gorndiw gi geche di, dusiw naw me giŋ h́ara gi kírə bam. Iri abəw di ðimə iche gíra mirgiw, an̄ju ba hane kírə.

29 Iri an̄ji wayiw abəw di ba da: “Nə dam gandim aliya nan̄, nə àl̄im giyə ya kwaya de, me nə giŋ bim bam bədə bir̄iŋ me ca kaw, dii min yande mə 'yàn cange di dwe dara ba nə 'yána

àlna gi sii 'ywala gi kwandan moso bədə.

³⁰ Cor gorndim gi cwara yala ta di, i gi 'woo wama mani dima nə 'ywaa bam pad gi namde nə kaya, me mə 'yəw labe gi dwe gi əne anju mo?"

³¹ Abəw di wayiw ba da: "Gorndin, iijim, mə ilə gandin gi wála wála, mani ni nə 'ywaa pad kaw, i dima iijim.

³² Yande da, ca inda lə ca, dee ùrndi i àla gi sii 'ywala dara chendim gi ta di. Anji i ya ba mar i bam me ba dimə daa muni lə ta de. Anji nol i bam me, nə yala 'yow bi."»

16

Gwale gi diri ginə aba gama mani

¹ Iri Jesu waygi woni girsə gwale duwa gwale gi diri dang ba da: «Gun gaba 'ywaa mani min 'yàw aba gama mani, mani duwa nə 'ywaa isəwə. Me nare gira wayiw ba gun duwa gi ta di, ba mendiw mani duwa nə isəwə di bam.

² Aba ciri duwa di 'wagaw hára nim siwə me wayiw da: "Nə doy nare wayin gwale dima nan yande, dana mo? Caga da, àsin mani ni nə nə 'yàm isəmmə di daa pad, dara nə ha kalam, mə ha àlán giyə ni di bədə dīm."

³ Aba gama mani di irim dusiwə ba da: "Aba ciri ni di ha 'ywaran bam da, nə ha àla i man man mo? Dwana ni di idi yiga ilə bədə. Nə hana amsina mani le, i jawe me ca.

⁴ A! Nə 'wocŋ mani nə nə ha àlagi me, nare ha yèn nim sidəgi lə wála gi aba ciri ni 'ywarnan bam giyə duwa lə di."

⁵ Mana gi ta læ da, aba gama mani di 'waga nare nə anji 'yàgí mani nənə aba ciri duwa læ didəgi læ di min min hára nim siwə. Me anji ur gi pii ba da: "Mani nənə aba ciri ni di ilə dimmə indi na mo?"

⁶ Aba 'woo kwale di wayiw ba da: "Giyaye nə swani aru ilə dinnə." Me anji cow wayiw da: "Dam dodə, u maktubu dima kaláng me, jangi ginin jii."

⁷ Iri anji wayiw gi min dang ba da: "Ijim da, kwale di i indi na dimmə mo?" Me anji wayiw da: "Suwal gi geme aru." Aba gama mani di cor wayiw da: "Dam dodə, u maktubu dima me, jangi ginin dunasir."

⁸ Aba ciri di dam yər maché duwa gi ácne di kojigə duwa di anji əldi me bow siwə, dara anji əla mani gi dirin naa. I sidi, nare nə sina didə ka da, əl mani gi dirin naa nan gi kwandagi doy nare nə dam mana gi ácne ginə Māri duwa læ bam.»

⁹ *Me Jesu waygi da:* «Dwayna, indi da, nə wayang: 'Yeni da, unə 'ywaa dan gi sina didə ka gaba lama mana di yinə gi milan gi kwandang nare. Yande da, wála gi mani di 'yanina bam isirangə kaw, gi ha yəng nim mana gaba dama gi dirin birinyə di.

¹⁰ Yarna, gun gi mə nem kala dusim diwə mani nə baniyə da, nə gechideyə kaw, mə ha nyama kala dusim diwə me ca. Me gun gi əlna mani nə bani gi birmə day bədə da, mani nə gechide kaw, anji ha əlagi gi birmə day bədə me ca.

¹¹ Mani nə 'ywaa woni lama mana nə sina didə ka, anə əlnagi gi birmə duwa bədə da, i wi me

ha kala dusiw didəngə 'yàng mani sɨdəgi nə lade nə daa isirangə mo?

¹² Labaa, mani nənə gun duwa nə 'yàng isirangə me anə àlnagì gi birmə day bədə da, nə dan nə gi irim ba gi ha 'yàng da, i wi me ha 'yàng gandagi isirangə mo?

¹³ Kwaya min nem àlagí dolgə sir giyə bədə. Anji ha ùrə gi min nan me ha giṇə gi min bam, labaa ha yəə gi min nan me ha àla gi min ichiṇ me ca. Anə nem àlāw Mǎrǐ giyə me gidi kwaya giṇə gursi dira me ca bədə.»

¹⁴ Mana gi Jesu way gwale duwa di 'yeṇ bam pad mwom da, nare nə gi 'wogigi Parise nə doy gwale gi anji wayiw di àlìw məng, dara cendi ùr gursi naṇe.

¹⁵ Iṛi anji waygi da: «'Yeni da, anə ùr dara nare ba yarnang anə banə i nare nə tɨba Mǎrǐ dirəwə, me Mǎrǐ da, 'wocṇ dusirəng di korgiṇ com. Dwayna, mani nə nare yərgi ba i nə lade da, Mǎrǐ yərgi ba i mani nə àl iṇama.»

Jesu way gwale giṇə bii gi 'woo giṇə Moyis duwa

(Matiyə 11.12-13)

¹⁶ «Bii gi 'woo giṇə Moyis duwa me berni dinə woni cimə Mǎrǐ biw day me da, gilgi nare birmə cendi biraa hāra nim wāla giṇə Jǎ Batis lə bá. So wāla giṇə Jǎ Batis lə da, gi way i nō di dwǎrǐ dinə Mǎrǐ duwa gwale dira, me wi wi kaw, jər dara ba a gandi ha mana gi ciri dinə Mǎrǐyə di gi dwana.»

(Matiyə 5.18)

¹⁷ «Siyaya me siṇa me myandara day gi bam da, wom bədə, me biyə gi mani bam hiṇe mana gi janga gi bii gi 'woo lə da, ilə bədə.»

(Matiyə 5.32)

¹⁸ «Gun gi 'ywarna dyaməw bam me hana unə di dāng da, anji àl i àcṇa gi gichini. I ya anji ba i i gi jaw dyaməw de. Dang tugu, gun gi unə deme di tirədi 'ywaradi bam da, anji àl i àcṇa gi gichini di me ca. I ya anji kaw, ba i i gi jaw dyaməw de me ca.»

Jesu way gwale gi diri giṇə aba 'ywaa mani day gi Lajar

¹⁹ «Wála min da, abe min gaba 'ywaa mani ilə; anji hurbə i barge gi ladibe gi 'yogde gi kili duwa wom naṇ siwə jwab jwab. Me gi wála wála da, anji àl i sii 'ywala me ca.

²⁰ Abe gi bugir min gi siw sabar jarbe gi gi 'wogiṇ Lajar hára igdi ciri duwa biḍə.

²¹ Anji ùr dee ba tigdi haye gi susigi dodə tabil gindidi lə wom dara 'yáa gi cherni duwa, iṛi girade kaw, hára lagdi diyabe duwa me ca.

²² Wála min da, abe gi bugir di mar me Paja nənə Māṛi duwa nə daa uw ha nim chéw Abiraham tuliwə. Me aba 'ywaa mani di kaw, mar me gi muw bam me ca.

²³ Mana gi bengə da, aba 'ywaa mani di giḷ diriṇ naṇe, me mana gi ba a u dirəw daa mwom da, yər Abiraham dībi lə hən me Lajar ilə tuliwə me ca.

²⁴ Iṛi aba 'ywaa mani di soy daa naṇ ba da: “Aban gi Abiraham, yər ṇagini ni de! Giyəy Lajar kaliw a sunə dūniw nimiye hane biḷnən

dilesinnə də, dara nə gil dirin naŋe dūwa di ka di dirədi lə.”

²⁵ Abiraham wayiw da: “Gorndin, irim dara tanga pii da, mə 'ywaa 'ywala dīma bam siŋa didə dīm, me Lajar duwa da, tanga 'ywaa i wamani. İri caga, mana gi ka di lə da, gi yala əsiw hilala dusiwə me, ijm da, mə wor i gilə gi dirinyə dīm.

²⁶ Dang kaw, beng gi geche ilə dwarendi lə. Beng gi ta di, i yande dara gun nin ūrnə le kaw, nem cilangaw hāra sidəngə bədə me, 'yeni kaw, anə nem cilangaw hāra sidənnə bədə me ca.”

²⁷ Aba 'ywaa mani di wayiw Abiraham ba da: “İna yande da, aban, nə amsim də: Giy Lajar kaliw a hana kirə nə abannə,

²⁸ dara chamran jii wara lə. A hana waynagi mani nə 'yon ka di gwale day, kal cendi gi hane mana gaba gilə dirin gi ka lə di lə bədə dīm.”

²⁹ İri Abiraham cow wayiw da: “Kalgı gi dwayna gwale ginə Moyis duwa me ginə woni cimə Mārī biw day me dīm.”

³⁰ Aba 'ywaa mani di cor wayiw da: “Yande bədə, aban gi Abiraham, me gun dimnə daa nare nə mare dwaregi lə hana waynagi da, cendi ha kala əcna day bam me ha hāra 'ywaa Mārī siŋ.”

³¹ İri Abiraham cor wayiw da: “Cendi dwayna gwale ginə Moyis duwa bədə me ginə woni cimə Mārī biw day bədə me da, gun dimnə daa nare nə mare dwaregi lə hana waynagi kaw, cendi ha yəə gwale duwa bədə com.”»

*Jesu gisi woni girsə gwale duwa
(Matiyə 18.6-7; Marki 9.42)*

¹ Iri Jesu waygi woni girsə gwale duwa ba da: «Siɲa didə ka da, mani woni lama nare bwagi àla gi àcɲa lə ha 'ya lə bá. Dim da, gun gi hane gi mani nə ta di lamna gi kwandaw bwanagi àla gi àcɲa lə di da, wamani ha 'ywawe!

² Gun gi nem mani bədə nare dirəgi lə kaw, gun gi lamnaw àsinaw àla gi àcɲa lə da, aba lamaw di, gi manaw kuɾa di jore di noy naɲ kunəwə me gi unəw álnaw mana gi nimi nə kuray gi gecheyə kaw, womme bədə siɲ.

³ Yande da, àsina angal dan ladi le!»

(Matiyə 18.15,21-22)

«Chendim àlna àcɲa da, gisiwe. Anji 'wacɲana ba a àl i àcɲa da, kal dusim hilal diwə.

⁴ Anji àlna gandim àcɲa dii wurgisubu wála min dalawə me, cwarnay hane 'ywanam dii wurgisubu wála gi ta di dalawə me ùrnəm dusi di hilale da, kal dusim hilal diwə.»

*Gwale ginə dusi di kala dira
(Matiyə 17.19-20)*

⁵ Paja nənə Aba ciri gi Jesu duwa wayiw ba da: «Àl kal dusi nin di kala di di jwarna le.»

⁶ Iri Aba ciri gi Jesu di cogi waygi ba da: «Dee dusi dan di kala di ina i ɓani hiɲe ya habda gi mutardi* dirəw de mira kaw, anə ha nyama wayaw habda gi dam i ta di ba biyarna daa gi

* **17:6 17.6** *habda gi mutardi dirəw* Yarna gwale gi ta di gindiɲ di biyə mana gi Luk 13.19 maktubu gindidi di dodə lə.

sabiraw burag, ba hana dɪlalna kuray dalawə kaw, an̄ji ha biyara hára dɪlala le.»

Giyə gi àla ginə kwaya duwa

⁷ «Ya gun min dwaɾangə kwaya duwa gaba yigaw labaa gamaw mani nə paga ina lə. Mana gi an̄ji swanay bam girnəy da, aba ciri duwa di ha wayaw ba hane kaláng, ba wamna mani mo?

⁸ Bədə, an̄ji ha wayaw ba da: “Dorin haye, me huray barge dɪma gi d̄ang me, hare d̄wagɪɾan ni 'yàn nə wom me nə chə me bam do me, mə ha wama me mə ha chàa dɪma me siɲ.”

⁹ Bag da, kwaya àlna mani nə aba ciri duwa wayaw ba àlnagɪ da, aba ciri duwa di ha àláv dóche mo? An̄ji ha àláv dóche bədə.

¹⁰ 'Yeni kaw, ha 'ya i yande di me ca. Wála gi anə àlna mani nə aba ciri dan gi Mǎĩ ùrnə anə banə àlnagɪ da, wayna da: “Nə inin kòy dɪma nə woni dama dirəmmə nə pəgin̄ yande, nə àlanin i mani nə ùrnin i àla mɪra.”»

Jesu sirigi nare mwaj cagim day bam

¹¹ Mana gi Jesu ha dara hára Jursalem da, an̄ji jè i gi wama gi Samari bulə day gi Galileyə.

¹² Mana gi an̄ji dɪm ciri min didə da, woni cagim mwaj ha saw dirəw daa, me gɪra dɪbigi bam hən̄ gandiw.

¹³ Cendi amsiw gi maɾɪjagi daa naɲ ba da: «Jesu, aba ciri nin, yər n̄agini nin dɛ!»

¹⁴ Jesu yərgi me waygi ba da: «Hana gɪlnəgi woni bwasa Mǎĩ sidəng.» Mana gi cendi ilə hára lə mwom da, cagim day di siribi bam sidəgi lə.

¹⁵ Mana gi gi min dwaṛagi læ yər dara cagim di ba siṛi bam siwə da, anji cwara gidaw didəgi læ mijag bow Mǎṛi jilay gi maṛijaw daa naṇ.

¹⁶ Anji gira piy gubirəw dodə Jesu dirəwə me ibər dodə me àlɿw dóche. Me aba cagim gi ta di, i gun gi Samari.

¹⁷ Jesu u gwale way da: «Dee nare nə cagim siṛibi bam sidəgi læ di i mwaj gaa bədə mo? Me nə dunamin di, we day mo?

¹⁸ Gun gi dʌng min kaw, cwara gira àlɿw Mǎṛi dóche bədə, i miye gi ta di min duwa læ mo?»

¹⁹ Iṛi Jesu wayiw da: «So daa, ha le! Mə kala dusim dinnə da, mə 'yo labiya.»

*Dwǎṛi dinə Mǎṛi duwa hára dɪra
(Matiyə 24.23-28,37-41)*

²⁰ Wála min, nare nə gi 'wogigi Parise ùr Jesu ba da: «Dwǎṛi dinə Mǎṛi duwa da, hára i mindi na mo?» Anji cogi waygi ba da: «Dwǎṛi dinə Mǎṛi duwa da, gun ha yara hára dɪra gi dirəw bədə.

²¹ Gun ha wayang da, hane, tandi ba i ka, labaa, ba i alə ta da, i yande bədə. Irminə ladi le, dara Mǎṛi ilə lama dwǎṛi duwa di læ dwaṛangə ka dɪm.»

²² Iṛi anji waygi woni girsə gwale duwa di ba da: «Daṇ wála min hára læ. Wála gi ta læ di, anə ha ùrə dara anə banə yər wála min tenene ginə indi gi Gun gorndiw ni di kaw, anə ha yaraw bədə.»

*Wála ginə Gun gorndiw duwa
(Matiyə 24.26-27; Marki 13.21-22)*

²³ «Gi ha wayang ba da, Kris di ba ilə ka, labaa, ba ilə alə ta da, hana lə bədə me, wana kaláng hana lə bədə me ca.

²⁴ Dara wála gi indi gi Gun gorndiw nə cwar-nay hane da, ha wunə i ya Māṛi ba a wurin me ácn gi siyaya bam so tulin di ka lə bíraa ha tulin di alə ta lə de.

²⁵ Pii pa da, ùrin i gilə gi dirin nan me, nare nə caga ka lə di kaw ha ginən bam do me ca.»

(Matiyè 24.37-39)

²⁶ «Wála gi indi gi Gun gorndiw di, nə cwarnay hane da, mani ha àlala wunə i ya nə tanga àlal wála ginə Nuwe† duwa lə ta de.

²⁷ Wála gi ta di lə da, nare dam wom me chə me, lay namde me wur dindiragi nə namde abjeýə me, bíraa wála gi Nuwe gira gandi nim bírwa gi geche dalawə bá. Iri, nimi nə geche gira laygi 'yəgi bam pad.

²⁸ Dang kaw, cwara ginə indi gi Gun gorndiw ni di da, ha wunə i ya tanga pii big wála ginə Lot duwa lə ta de me ca. Nare wom me, chə me, kil mani me, kil mani day bam me, yigi swagə me, aw kululi me ca.

²⁹ Iri wála gi Lot dimə bam ciri di Sodommə‡ da, Māṛi 'wāa dùwa duwa ya nimi de bamadi gi kuṛa di dùwa sidə min gira ul nare bam pad.

³⁰ Wála gi indi gi Gun gorndiw nə dara dimə gilə sin di kaw, ha dimə i jisgi nare didəgi lə ya

† 17:26 17.26 Nuwe Yarna maana dinə Nuwe duwa mana gi maktubu di Diyə gi mani gindəgi (Genèse) 6–8. ‡ 17:29 17.29 wála gi Lot dimə bam ciri di Sodommə Yarna maana dinə Lot me ciri di Sodom me di mana gi maktubu di Diyə gi mani gindəgi (Genèse) 18.20–19.25.

tanga mani ba ðim nim nare ðidəgi lə wála ginə
Nuwe day gi Lot lə ta de me ca.»

(Matiyə 24.17-18; Marki 13.15-16)

³¹ «Wála gi ta lə da, gun gi ina lə daa kulu duwa
ðiwə da, a chínə dodə dara laya gi mani duwa nə
ilə dodə di bədə ðim. Me gun gi ina i bam yiga
lə kaw, a cwarnay hane ulay bi bədə ðim me ca.

³² İrminə gwale ginə Lot dyaməw ðira ðiwə!§

³³ Gun gi ùrnə dara ba a bil siw duwa dodə siña
ðidə ka da, anji ha nwala bilə duwa gaba dama
gi ðirəw bixi di i bam. Me gun gi giñinə bilə gi
siw gi siña ðidə ka di bam da, anji ha 'ywaa bilə
gaba dama gi ðirəw bixi di le.»

(Matiyə 24.40-41)

³⁴ «Dwayna, nə wayang: Wála gi indi gi Gun
gorndiw di nə cwarnay hane da, nare sir ina
solbə lə ca da, gi ha bixə gi min hára nim me,
gi ha kala gi min dodə me.

³⁵ Namde sir ha ðibə gine biwə igə lə, gi ha
bixə di min hára nim me, gi ha kala di min dodə
me.

³⁶ [Abje sir ha ðibə daga dalawə min yiga lə:
Gi ha bixə gi min hára nim me, gi ha kala gi min
dodə me ca.]»

³⁷ İri woni girsə gwale duwa di ùriw ba da:
«Aba ciri nin, mani nə ta di ha àlala i mana gi
weyə mo?» Anji cogi lə diiyə waygi gi gwale gi

§ 17:32 17.32 gwale ginə Lot dyaməw ðira Māñi waygi Lot day gi
dyaməw ba swana kalna ciri day bam me, ba belna taragi bədə.
Me Lot dyaməw di bel tardi me, Māñi 'yədi bam mana gi ta lə di
dog. Yarna mana gi Diyə gi mani gindəgi (Genèse) 19.17-26.

diri ba da: «Mana gi we we gi kumbi ina læ da, duni ha dayara læ me ca.»

18

Gwale gi diri ginə aba àla sariya day gi deme di wambi

¹ Jesu waygi woni girsə gwale duwa gwale gi diri cendi ba amsina Mǎĩ ajimarna nim me ba kalna sidəgi ba wànagi bədə me ca.

² Anji waygi da: «Mana gi ciri di gecheyə min, aba àla sariya min gi lánɪw Mǎĩ bədə me doliw gi gun bədə me ca ilə.

³ Ciri di ta læ di kaw, deme min di wambi ilə me ca. Tandi hára 'yow gi wála wála me wayiw da: “Aba maɣande ni jiban naɛ. Wannə, anin sariya di bam.”

⁴ Wála naɛ, anji gin gwale dira di bam. Ɔri targin ɗang da, anji irim dusiwə ba da: “Nə lánɪw Mǎĩ bədə me, dolin gi gun bədə me ca kaw,

⁵ wambi di ta di jiban naɛ. Yande da, nə ha wadi læ adi sariya di bam le dara kaldi di cwarnay ɗugirinən sumdin ɗang bədə ɗim.”»

⁶ Me aba ciri gi Jesu way ɗang ba da: «Aba àla sariya gi ta di, i gi àcɛ, me irminə gwale gi anji wayiw di diwə.

⁷ Me Mǎĩ da, nare duwa nə anji anjirigi nə ilə bwaw gura læ gi dawa me gi changa me, anə irim dara ba ha wagi læ bədə mo? Anji ha wagi læ kaláng bədə man man mo?

⁸ Nə wayang: Mǎĩ ha wagi læ kaláng ma, ɗim da, wála gi indi gi Gun gorndiw, nə cwarnay da,

gaa nɔ ha 'ywaa nare woni kala dusirɛgi Mǎĩ diwɔ dodɔ siɲa didɔ ka di mo?»

Gwale gi diri ginɔ abe gi Parise me aba salaw dole gi geche gi Rom mani me

⁹ Nare nɔ yɔr sidɛgi ba gi i nɔ tɪba Mǎĩ dirɔwɔ me, yɔr kwandagi ya ichiɲ de me ca da, Jesu waygi gwale gi diri min dang ba da:

¹⁰ «Nare sir nagi ha kulu gaba bwasa Mǎĩyɔ dara amsa gi Mǎĩ, gi min i Parise me, gi min i aba salaw dole gi geche gi Rom mani me ca.

¹¹ Abe gi Parise di so dɪbi daa me amsi Mǎĩ dusiwɔ ba da: “Mǎĩ, nɔ alim dɔche, dara indi da, nɔ i ya nare nɔ dang de bɔdɔ. Nare nɔ ta di i miidi me, i nɔ tɪba bɔdɔ me, i woni kanja namde me ca. Nɔ i ya aba salaw dole gi geche gi Rom mani gi alɔ ta di de bɔdɔ me ca.

¹² Indi da, dimas dɔwari lɔ min da, nɔ u asiyam din sir, me mani ni nɔ 'ywaa pad nɔ nem mwaj da, nɔ birɪ min 'yàw Mǎĩ me ca.”

¹³ Iri aba salaw dole gi geche gi Rom mani di dɪbɔ bam hiɲe, anji lán 'woo gi dirɔw yara daa. Anji gobi nudɔw me way dusiwɔ ba da: “Mǎĩ ni, yɔr ɲagini ni de! Nɔ i gun gi acɲe.”»

¹⁴ Iri, Jesu waygi nare da: «Dwayna, nɔ wayang: I aba salaw dole gi geche gi Rom mani di me gidi gi tɪba Mǎĩ dirɔwɔ anju me cwara hára ulay duwa lɔ. Me gi Parise da, acɲa wor lɔ diwɔ com. Dara gun gi unɔ diw daa anju gaba ciri da, gi ha yɔw huraw gandidi dodɔ me, gun gi hurna diw dodɔ da, gi ha biyɔw gandidi daa me ca.»

Jesu yi dine nə 'yəng siwə
(Matiyə 19.13-15; Marki 10.13-16)

¹⁵ Dine nə maŋ kaw, nare layagi hára nim 'yàw Jesu dara aŋju ba bilbinə sidəgi *me ba amsina Mǎrǐ daragi*. Me woni girsə gwale duwa yər yande da, cendi sogdigi le.

¹⁶ Ɔri Jesu waygi cendi ba hane gi dine nə 'yəng nə ta di siwə me, waygi woni girsə gwale duwa da: «Kalne dine di gi hane 'ywanan, imnəgi bam bədə. Dara i nare nə wun ya cendi de me nem dimə hára lew di dwǎrǐ dinə Mǎrǐ duwa lə di cendi.

¹⁷ Dwayna, nə wayang i gwale siw: Gun gi kalna Mǎrǐ lamna dwǎrǐ duwa diwə ya dwe gi 'yəng de bədə da, aŋji ha ganda hára ciri dinə Mǎrǐyə di bədə birɿŋ.»

Jesu day gi gun gaba 'ywaa mani
(Matiyə 19.16-30; Marki 10.17-31)

¹⁸ Geche ginə nare nə Juwib day min gira 'yo Jesu me uriw ba da: «Aba gilenin mani gi lade, nə ha ala i man me nə ha 'ywaa gi bilə gaba dama gi dirɿŋ birɿŋ di mo?»

¹⁹ Jesu cow wayiw da: «Mə 'wogin ba nə i gun gi lade, dana mo? Gun gi lade da, i Mǎrǐ min tenene.

²⁰ Mə 'wocŋ mani nə bii gi 'woo ginə Mǎrǐ duwa waygi di com: ba mə *kanjina gun dyaməw bədə*, ba mə *'yána gun gi urə dima bədə*, ba mə *mīynə bədə*, ba mə *sawnaw gun gwale àsinaw diwə bədə*, ba mə *àlnagí nə abam day gi im horimbə me.**»

* **18:20 18.20** Kirara gi daa (Exode) 20.12-16.

²¹ Abe di cow wayiw da: «Mani nə pad ta di, nə àlgì le big dinani niyè bá.»

²² Mana gi Jesu doy gwale duwa di mwom da, wayiw da: «Mani min worim àla ilè siɲ: Kìl mani dɪma nə 'ywaa bam pad me, gursi dáy da, isigi nare nə bugir. Yande me, mə ha 'ywaa mani daa Mǎĩ siwə siɲ. Me hare, pam tarin.»

²³ Mana gi abe di ba a doy yande da, siw mar bam ledede, dara mani duwa nə 'ywaa di 'yarbar naɲe.

²⁴ Mana gi Jesu yəriw siw mar bam mwom da, anɲi wayiw da: «Ay! Nare woni 'ywaa mani, ganda day gaba hára ciri dinə Mǎĩyè da, wom naɲe.

²⁵ Jambal dimnə libara gaba busə mani gubu duwa lə kaw, wom bədə siɲ. Me gun gaba 'ywaa mani ganda duwa hára gi ciri dinə Mǎĩyè da, wom naɲ doy bam.»

²⁶ Nare nə dam doy gwale duwa di way da: «Me inam i yande da, i wi me ha nyama 'ywaa bilə di mo?»

²⁷ Jesu cogi waygi da: «Mani nə doy nare didəgi da, doy Mǎĩ diw bədə.»

²⁸ Piyer cow wayiw da: «Yər, nenin da, nə kalanin mani nin bam pad dara pama tarim. *Nin da, ha 'ya i man mo?*»

²⁹ Jesu waygi da: «Dwayna, nə wayang i gwale siw: Gun gi kalna ciri duwa bam labaa, dyaməw bam labaa, chamraw bam labaa, waɾaw bam labaa, dindaw bam dara dwǎĩ dinə Mǎĩ duwa da,

³⁰ gun gi ta di ha 'ywaa mani nə anɲi kalagi bam ta di 'yarbara naɲ daa bi caga ka me, dɛɲ

wála gi sɪna dara cwara dirway da, an̄ji ha 'ywaa bilə gaba dama gi dirɪn bɪrɪn me ca.»

Jesu way ɗang bi dara made duwa me dimə duwa gi daa muni lə me

(Matiyə 20.17-19; Marki 10.32-34)

³¹ Jesu wol woni girsə gwale duwa nə mwaj dii sir di mindagi me waygi da: «Dwayna, də ilə nagang dara hára Jursalem dɪm, me gwale gi pad gi woni cimə Mǎrĩ biw jangiɯ big dara indi gi Gun gorndiɯ di, ha ɔlala lə.

³² Gi ha yèn 'yàgí nare nə i Juwib bədə isiragi lə. Cendi ha ɔlàn mæng me ha cadɪban me ha bisibən láde sinnə me ca.

³³ Cendi ha gwaban gi bɪraw me ha 'yán bam me, ɪrɪ wála gi subu lə† da, nə ha dimə daa muni lə me ca.»

³⁴ ɪrɪ woni girsə gwale duwa di 'wocɯ gwale duwa gi an̄ji wayiɯ ta di gindiɯ hiŋe bədə bɪrɪn. Gwale duwa gi ta di gindiɯ budərgi i dodə me, cendi 'wocɯ mani nə an̄ji waygi gandagi gindəgi bədə me ca.

Jesu tiɲiɯ abe dirəw bam

(Matiyə 20.29-34; Marki 10.46-52)

³⁵ Jesu day gi nə woni girsə gwale duwa hargi girgi ib gi ciri di Jeriko. Abe min gi dirəw bu dam lə birmə dugdiwə amsa lə.

³⁶ Mana gi an̄ji doy nare nə giɾe di gidiragi mwom da, an̄ji ũrgi ba da: «I na ɔlɔl yande mo?»

† **18:33 18.33** wála gi subu lə Yarna gwale gi ta di gindiɯ di gi biy mana gi Luk 9.22 maktubu gindidi di dodə lə.

³⁷ Nare di wayiw ba i Jesu gi Najaret me ba ilə hára lə anju.

³⁸ Mana gi abe gi dirəw bu di doy yande da, so soy marjaw daa ba da: «Jesu ginə *dole* gi Dabid mwàw, yər ɲagini ni dɛ!»

³⁹ Nare woni hára pii kwandagi dirəgi lə di àlíw gwale anju ba dɣasina biw daa, ɪɹi anji cor soy marjaw daa naɲ dɔy gi pii bam bi ba da: «Dole gi Dabid mwàw, yər ɲagini ni dɛ!»

⁴⁰ Jesu dibi dodə me waygi nare di ba walnaw abe gi dirəw bu di hane nim. Mana gi anji gira Jesu siwə ib mwom da, anji uriw ba da:

⁴¹ «Mə ʊr ba nə àlnám i na mo?» Anji cow wayiw da: «Aba ciri ni, tiɲin dirən bam. Nə ʊr ba nə cor yər mana bi.»

⁴² ɪɹi Jesu wayiw da: «Kal dirəm di yarna mana. Mə kala dusim dinnə da, mə 'yo labiya dɪm.»

⁴³ Mana gi ta lə di dog, anji yər mana pirang me, so pam Jesu tariw me, bow Mǎɹi jilay me, nare nə yər mani nə àlal ta di bow Mǎɹi jilay me ca.

19

Jesu day gi abe gi gi 'wogiw Jache

¹ Targiɲ da, Jesu ha jə gi ciri di Jeriko didə.

² Mana gi ciri di ta lə di, abe min gi gi 'wogiw Jache ilə. Abe gi ta di, i geche ginə nare woni salaw dole gi geche gi Rom mani day me, anji i aba 'ywaa mani naɲ.

³ An̄ji kan̄ji birmə ùr ba yər Jesu di, ba i gun gi man mo? Me an̄ji nem yaraw bədə, dara nare giṛi naṇe me, an̄ji i gun gi mwange me ca.

⁴ An̄ji wà ha pii haga daa habda diwə dara ba yər gi Jesu, dara Jesu di ba ha 'woo i birmə gi ta di me, ba ha hára nim.

⁵ Mana gi Jesu ha giṛ mana gi ta lə da, an̄ji u dirəw daa yər Jache me, 'wogiṛ wayiw ba da: «Jache, chéy dodə kaláng, dara laba da, ùrin i wála gi kirə dima lə.»

⁶ Jache chéə dodə kaláng me wol Jesu ha nim kirə duwa lə gi sii 'ywala.

⁷ Mana gi nare di ba gi yər yande mwom da, pad dayyə pad ṇamdi gwale dodə ba da: «An̄ji ha 'ya wála kirə nə gun gi àcṇeyə!»

⁸ Iṛi Jache so dībi daa Aba ciri gi Jesu dirəwə me wayiw da: «Aba ciri ni, yər: Mani ni nə 'ywaa pad da, nə ha joo tuləgi 'yàgí nare nə bugir. Me gun gi nə salna mani duwa gi birmə day bədə da, nə ha 'ywagaw lə diiyə dii wodi.»

⁹ Iṛi Jesu wayiw ba da: «Wála gi laba lə da, Māṛī 'yàm bilə iḡim me nare nə kirə dima lə di me. Dara iḡim di kaw, mə i Abiraham mwàw me ca.

¹⁰ Dwayna, indi gi Gun gorndiw di, nə hára i dara kan̄ja gi nare nə nole dara ba nə 'yàgí bilə.»

*Gwale gi diri giṇə kòy nə mwaj woni àla kenge
(Matiyə 25.14-30)*

¹¹ Mana gi nare nə giṛe di ba ilə dwaya gwale gi ta di lə mwom da, Jesu u gwale gi diri waygi, dara an̄ji yala i ib gi ciri di Jursalem me an̄ji 'wocṇ iṛmə day com. Nare di iṛim an̄ji ba giṛnə

Jursalem mwom da, dwāṛī dinə Māṛī duwa di kaw, ba ha dimə lə mana gi ta lə di dog me ca.*

¹² Yande da, anji waygi ba da: «Abe min waṛaw gindəgi i dolgə. Anji so ba a ha siṇa di hənyə dara ba gi chinəw dole gi geche do me ba a cwara hāra lam dwāṛī di siṇa duwa lə siṇ.

¹³ Mwom da, anji 'waga kòy duwa mwaj kwandagi dwaṛagi lə 'yàgí wi kaw, jindar min min, me waygi ba da: “Hana àlna gi kenge bīraa cwara niyè bá.”

¹⁴ Iri nare nə siṇa duwa lə di ùriw bədə. Me cendi giy nare tariwə ba hana waynaw dole gi geche da, ba gi ùr abe gi ta di ba wamnagi bədə.

¹⁵ Me *dole gi geche di giṇ gwale day bam me* chéw dwāṛiyə di mwom da, anji cwara hāra siṇa duwa lə bi. Anji 'waga kòy duwa nə tanga anji 'yàgí jindar ba àlnáw gi kenge di, gaa cendi ba 'yo nimi dīra lə diiyə indi na mo?

¹⁶ Gi pii chidi hāra siwə me wayiw ba da: “Aba ciri ni, jindar di mə 'yàn gandidi di me, nə 'yo nimi dīra lə diiyə mwaj.”

¹⁷ Aba ciri duwa di wayiw da: “Ladi naṇe, mə i kwaya gi lade. Mana gi mani nə baniyə kaw, mə gilə dara ba mə i gun gi gun nem kala dusiw dimmə 'yang. Yande da, nə chíw dole giṇə ciri di mwaj dīra mə ha lama dwāṛī lə.”

* **19:11 19.11** Nare nə Juwib bēdi Dole gi Māṛī biyəw gi Kris di figden, ba hāra lə lama dwāṛī mana gi Jursalem siṇa di Juwib lə. Nare nə ilə bwaa Jesu di, irim anji ba i Dole gi Māṛī biyəw gi Kris di me, cendi irim dara anji ba ha 'ywara woni maṛande day nə Rom bam me.

18 Gaba dii sirrə chidi siwə me wayiw ba da: “Aba ciri ni, jindar di mə 'yàn gandidi di, nə 'yo nimi dira lə diiyə jii.”

19 Aba ciri duwa di wayiw da: “Ladi naṇe, iḡim di kaw, nə chīm dole ḡinə ciri jii dira mə lam dwāṛi lə me ca.”

20 Gi dāng hāra ḡira wayiw da: “Aba ciri ni, yər, jindar dīma di i ta. Nə madi ḡi barge biw gamdi daa,

21 dara nə lāṇimme. Iḡim da, mə i gun ḡi gwale dīma wom naṇe. Nə way yande dara gursi di mə àsinadi mana gaba gama lə iḡim bədə kaw, mə udi le, me mani nə mə ḡisigi iḡim bədə kaw, mə ṇilḡi le me ca.”

22 Aba ciri duwa di wayiw da: “Kwaya ḡi àcṇe ḡá! Gwale dīma ḡi mə wayiw ta di me àsim gwale dīmme iḡim gaba ciri duwa gang. Mə 'wocṇ dara ba nə i gun ḡi gwale ni ba womme, ba nə i aba 'woo gursi di nə àsidi indi mana gaba gama lə bədə me, ba nə ṇil mani nə ba nə ḡisigi indi bədə me ca.

23 Inam yande da, dana me mə àsan gursi ni di mana gaba gama lə bədə mo? Cwara niyə da, dee nə ha 'wódi ḡi nimi dira lə diiyə.”

24 Iṛi dole di waygi nare nə dībi lə tuliwə di ba da: “Unə jindar duwa di bam me 'yānaw gandidi aba 'ywaa mwaj di lə diiyə.”

25 Cendi cow wayiw ba da: “Aba ciri nin, anḡi jindar duwa di ilə isəwə mwaj ta dīmme.”

26 Aba ciri di cogi lə diiyə waygi ba da: “Nə wayang: Gun ḡi mani duwa ina lə da, ḡi ha 'yàw lə diiyə bi. Me gun ḡi mani duwa ina lə bədə da,

nə hiñe nə ilə isəwə ta di kaw, gi ha 'wógi i bam isəwə.

²⁷ Dang da, woni maṣande ni nə ùr ba nə lamna dwāñi didəgi lə bədə di, laynagi hane nim 'yánagi bam dirənnə ka.”»

Jesu yala mana gi Jursalem

(Matiyə 21.1-11; Marki 11.1-10; Jǎ 12.12-16)

²⁸ Mana gi Jesu way gwale gi ta di 'yeñ bam pad mwom da, anji indər nare dirəgi lə dara naga hára ciri di Jursalem.

²⁹ Anji chidi yala ib gi ciri di Betipage me di Betani me. Ciri di ta di dam i kuṣa di gi 'wogidi «kuṣa di Olib» tuldi lə ib. Mana gi ta lə da, anji giy woni girsə gwale duwa sir dirəwə,

³⁰ me waygi da: «Hana mana gi ciri di 'ya dirəngə ta di. Mana gi anə girnə ciri di ta lə da, anə ha 'ywaa kura gi dwe gi gun ajiliw dii min bədə siñ, gi maw dībi lə. Awrinaw daa, hane nim.

³¹ Gun ùrnəng anə banə awir kura di dana mo da, waynaw da: “I Aba ciri nin me ùr anju.”»

³² Woni girsə gwale duwa nə sir di hargi me, gira ha 'ywaa mani di ya Jesu dee ba a waygi nim de.

³³ Mana gi cendi ilə awra kura gi dwe di lə mwom da, woni ciri duwa ùrgi ba da: «Anə awir kura di dana mo?»

³⁴ Cendi cogi waygi ba da: «I aba ciri nin me ùr anju.»

³⁵ Mwom da, cendi yəə kura di hára nim 'yàw Jesu. Cendi darbi barge day tariwə, me u Jesu chíw lə diiyə.

³⁶ Mana gi anji ilə hára lə mwom da, nare lay barge day darbi dodə birmə dalawə dirəwə pii.

³⁷ Mana gi anji chéə daa kuṛa di Olib didə hára dara hára Jursalem dīm da, nare woni girsə gwale duwa nə giṛe pad woni bwaw hára nim di, sidəgi 'yolgi naṇe me, cendi bīṛiṇ ilə bwaw Māṛi jilayyə gi maṛijagi daa naṇ dara mani nə daṇa pad nə Jesu əlgi me cendi yaragi ta di.

³⁸ Cendi way ba da:

«*Kal Aba ciri gi Māṛi biynəw anju gi dole gi geche gi hára lə gi sumiw di biw diwə, biynəw biw diwə!*†

Kal hılala jwam ina lə daa Māṛiyə, me kal Māṛi gaba dama daa cog, sumiw 'wagina me ca!»

³⁹ Nare nə Parise nə yab nə ilə nare nə giṛe di dwaṛagi lə wayiw Jesu da: «Aba gilənin mani, waygi woni girsə gwale dıma di, kalgi gi dıyasına bídəgi daa.»

⁴⁰ Me anji cogi lə diiyə waygi ba da: «Nə wayang: Cendi desibına bídəgi daa kaw, i kuṛa di bolbəre me ha bwaa gura le com.»

Jesu dirəw 'yəngiw dara Jursalem

⁴¹ Mana gi Jesu gir ib gi ciri di Jursalem me ba yərđi da, anji nul gura daradi

⁴² me way da: «Ay! Dee mindi kaw, wála gi laba lə, də 'wacṇana i man me də ha 'ywaa hılala jwam mo! Me cor caga ka, mani di pad budər dodə dirəyyə.

† 19:38 19:38 Diri (Psaume) 118.26

⁴³ Daŋ wála gi àcŋe hára læ me, woni maŋande diya ha aja gər liwí daa kudaj. Cendi ha ðimðəy daa ka me, ka me.

⁴⁴ Cendi ha myanday bam, me ha 'yáa nare nə dam ðiyyə di bam me ca. Cendi ha cubə kuɾa di gi awiy nim daa di bam pad, min kaw, ha wara daa kondidi ðidə bədə, dara di 'wocŋ wála gi Mǎŕi gira nim diya læ dara way nim læ di bədə.»

Jesu 'yor woni àla kenge bam kulu gaba bwasa Mǎŕiyə

(Matiyə 21.12-17; Marki 11.15-19; Jǎ 2.13-22)

⁴⁵ Mana gi Jesu gir Jursalem mwom da, anji ðim ha ciri dwaɾi di kulu gaba bwasa Mǎŕi ilə di. Me anji so ilə 'ywara woni àla kenge læ bam.

⁴⁶ Me anji waygi ba da: «Gi jangi læ Maktubu ðinə Mǎŕiyə, Mǎŕi ba way da: “*Kulu ni di ha 'ya i kulu gaba amsa Mǎŕi.*”[‡] Me iɾi 'yeni dan da, anə cow dan mana gaba budə ginə miidi day[§]!»

⁴⁷ Jesu dam ciri dwaɾi di kulu gaba bwasa Mǎŕi ilə di gilgi nare mani gi wála wála. Cor woni bwasa Mǎŕi gechide day me, woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me, gechide nə d'ang nənə nare nə Juwib day me, kanji birmə dara ba gi 'yəwe.

⁴⁸ Me cendi 'wocŋ mani nə ba gi ha àla dara 'yáw nim di bədə, dara nare di pad dayar ilə gandiw gi wála wála dwaya gwale duwa læ.

[‡] 19:46 19.46 Esayi 56.7

[§] 19:46 19.46 *mana gaba budə ginə*

miidi day Jeremi 7.11

20

*I wi me 'yàw Jesu birmə me àl gi mani mo?
(Matiyə 21.23-27; Marki 11.27-33)*

¹ Wála min mana gi Jesu ilə giləgi nare mani mana gi ciri dware di kulu gaba bwasa Mǎǎ ilə di me, ilə wayagi nare Nō di lade di Mǎǎ lam gi dwǎǎ duwa lə me ca da, woni bwasa Mǎǎ gechide day me, woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me, gechide nənə nare nə Juwib day me, gira 'yow

² me ùriw ba da: «Waynin daa, i gi dwana di we me mə àl nīm gi mani nə ta di mo? I wi me 'yām birmə me mə àl nīm gi mani nə ta di mo?»

³ Jesu cogi waygi da: «İndi kaw, nə ha ùrəng gwale min ka, me cwanan lə diiyə:

⁴ I wi me giyə Jǎ gira əlgı nare batem di mo? I Mǎǎ, labaa i nare nə gisigədə mo?»

⁵ İri cendi wajibi gwale bulə dayyə ba da: «Də cwanaw inda lə diiyə ba i Mǎǎ da, anji ha wayandi ba də yəng gwale gi Jǎ wayiw di bədə, dana mo?

⁶ Me də waynang ba i nare nə gisigədə da, nare di ha jarandi gi kuṛa 'yāndi i bam me ca, dara cendi pad irim dara Jǎ di, ba i aba cimə Mǎǎ biw.»

⁷ Yande da, cendi cow wayiw ba gi 'wocṇ gun gaba giyə Jǎ me gira əlgı nare batem di bədə.

⁸ İri Jesu cogi waygi ba da: «Yande da, indi kaw, nə ha wayang dwana ni di nə àl nīm gi mani nə ta di bədə me ca.»

*Gwale gi diri ginə woni yiga yabiṛa nə dusirəgi
àcṇ day*

(Matiyə 21.33-46; Marki 12.1-12)

⁹ Jesu waygi nare di gwale gi diri ba da: «Abe min yigi daga duwa gi yabiṛa ilə. Me anji u daga di 'yàgí woni àla giyə isiragi lə mwom da, so yá mijəni di idi wála nanyə.

¹⁰ Mana gi wála gaba cəə yabiṛa yàa duwa nem mwom da, aba ciri di giygi woni àla giyə ginə yabiṛa di kwaya duwa min, dara cendi ba junəw yabiṛa yàa duwa di me ba kalna day me ca. İri woni àla giyə ginə yabiṛa yi kwaya di gobiw me 'yoriw daa isəw pəgin.

¹¹ Mwom da, aba ciri di cor giygi kwaya gi dāng bi. Anji gi ta di kaw, cendi gobiw me àliw àcṇ 'yoriw daa isəw pəgin bi me ca.

¹² İri anji giygi kwaya gi dāng gaba dii subu lə kaw, cendi ajibiw diyabe me 'ywaraw daa bi.

¹³ Aba ciri ginə daga di dam irim gwale dusiwə ba da: “Ya ta de da, nə ha àla i man mo? Nə ha giyəgi gi gorndin gi nudən gi dusin ùriw nan di. Anju da, gaa cendi ha yèw jawe som.”

¹⁴ Me, mana gi cendi yaraw hára lə da, cendi waji gwale bulə dayyə ba da: “Ta di me i aba wama dība duwa sanga di! Hane, 'yánandi gandiw bam, me dība di ha warandi inda.”

¹⁵ Me cendi yiw suriw ha nim bam iche daga di tariwə me, 'yəw bam.»

İri Jesu ùr nare di ba da: «İna yande da, aba yiga di ha àla nare nə ta di man mo?

¹⁶ *Nə wayang:* Anji hára lə gi siw duwa 'yáa nare nə ta di bam, me ha 'woo daga di 'yàgí nare

nə dang isiragi læ.»

Mana gi nare di ba gi doy yande da, cendi way da: «Kal mani nə ta di àlalna bədə bīrīn!»

¹⁷ İri Jesu yərgi bam, me waygi ba da: «Gwale gi gi jangiw Maktubu dinə Māñiyə di, gindiw i man mo? Gi jangi ba da:

“Kura di woni awa kululi giñdi bam di, yala gidi kura sidi di lade di idi yəə kulu daa tandi.

¹⁸ *Gun gi we we gi indarna kura di ta di didə da, diw ha ichara bam, me gun gi tandi indarna diwə da,*

*tandi ha dilañaw bam migilag me ca.”**

¹⁹ İri, woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me, woni bwasa Māñi gechide day me, 'wocñ dara Jesu ba way gwale gi diri gi ta di, i dara daragi cendi. Mwom da, cendi kanji birmə mana gi ta læ dog ba gi yiw, me cendi lāngi i nare nə gire di.

Gwale gaba 'ywagaw dole lombo

(Matiyə 22.15-22; Marki 12.13-17)

²⁰ Mana gi ta læ di, woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me, woni bwasa Māñi gechide day me, kal dirəgi Jesu diwə. Mwom da, giyiw nare nə àl sidəgi ya ba gi i nare nə tiba Māñi dirəwə de. Nare nə ta di, hāra 'yo Jesu me ùriw gwale gaba twaw, gaa ba gi 'yo gwale gi àcñe biwə me, ba gi yiw 'yāw dole gi Rom isəwə.

²¹ Cendi ùriw ba da: «Aba gilənin mani, nə 'wocñininne dara mə i aba waya gwale siw, me mə gilgi nare gwale siw gi Māñi ùr nare ba àlna

* **20:18 20.18** Diri (Psaume) 118.22

di gi birmə duwa. Mə àl yande diban lánaw gi gun, dara dolim gi nare nə ladibe bədə me ca.

²² Yande da, waynin irmə dima daa siŋ: Gaa nendi da, bii inda gi 'woo lə da, 'ywagaw gi dole gi geche gi Rom lombo da, ladi le, labaa ladi bədə mo?»

²³ Jesu 'wocŋ kojigə day di com, me waygi ba da:

²⁴ «Gılən chile di gursi mın di deniye† di kwa siŋ.» *Cendi giliw gandidi mwom da, anji ùrgi ba da: «Mana gi chile di ka di sidə da, i wi diw me sumiw me ilə mo?» Cendi cow wayiw da: «I dole gi geche gi Rom.»*

²⁵ İri Jesu waygi da: «*Ladi!* Yande da, mani nənə dole duwa da, 'yánáw dole di, me mani nənə Mǎřǐ duwa kaw, 'yánáw Mǎřǐ di le me ca.»

²⁶ Cendi nem 'ywaa gwale gi ácŋe biwə mana gi gwale duwa gi anji wayiw nare dirəgi lə di bədə. Gwale gi anji cogi lə diiyə di, 'yàgı irmə naŋe me, cendi dam biðəgi miğimi.

Gwale giŋə nare nə mare dimə day gi daa muni lə

(Matiyə 22.23-33; Marki 12.18-27)

²⁷ İri nare nə mın nə gi 'wogigi Saduse hára 'yo Jesu. Cendi irim day ba nare nə mare da, Mǎřǐ ba ha diməgi daa muni lə bədə bixiŋ. Me cendi ùriw ba da:

²⁸ «Aba gılənin mani, yər, Moyis jangi mana gi bii inda gi 'woo lə ba da, *abe gi ba unə deme*

† **20:24 20.24** *deniye* Deniye mın da, i gursi di idi 'ywagaw gun mın giyə duwa gi ala wála mın dalawə. I gi gursi di deniye di ta di me nare nə Juwib 'yogiw gi dole gi Rom lombo.

me yàna gandidi dine bədə me ba marna bam da, chendiw ba unə wambi di me ba yà naw gi chendiw gi mar bam di dine.[‡]

²⁹ Caga da, doy: Wála min, chebni di nare wurgisubu ilə. Chandragi gi geche u deme me mar bam diban yàa gandidi dwe.

³⁰ Chendiw gaba dii sirrə udi kaw, mar bam yande me, gi aba dii subu lə kaw, àlal yande me, bíraa gi aba dii wurgisubu lə bá.

³¹ Chamre nə wurgisubu di margi bam pad dayyə pad diban yàa gandidi dine.

³² Targiŋ đang da, deme di kaw, wála dira nem me, tandi mar bam me ca.

³³ Yande da, wála gi Mǎĩ ha dimə gi nare nə mare daa muni lə da, tandi ha 'ya i gi we dyaməw mo? Dara cendi nə pad ta di, tanga i tĩrgadi.»

³⁴ Jesu cogi lə diiyə ba da: «Mana gi siŋa didə ka da, abje me namde me lay sidəgi le.

³⁵ Me nare nə Mǎĩ yərgi ba i woni nyama dimə daa muni lə me sanga ba ha nyama dama dirĩa di dirwayyə da, cendi ha laya sidəgi bədə.

³⁶ Nare nə ta di, ha mara bədə bĩrĩŋ, dara cendi ha wunə ya Paja nənə Mǎĩ duwa nə daa ta de, me cendi i Mǎĩ dindaw me ca, dara anji diməgi i daa muni lə đim.

³⁷ Nare nə mare dimə day gi daa muni lə da, Moyis siw duwa gang kaw, way gwale duwa i mana gi gwale giŋə habda gi đwag đwag§gi

‡ 20:28 20.28 Deteronom 25.5-6 § 20:37 20.37 gwale giŋə habda gi đwag đwag gi duwa 'yo lə Yarna gwale gi ta di mana gi maktubu di Kirara gi daa (Exode) 3.6,15 lə.

dùwa 'yo lə di. Mana gi ta lə da, Moyis 'wogi Aba ciri gi Mǎřĩ ba i Mǎřĩ ginə Abiraham duwa me, ginə Isak duwa me, ginə Jakob duwa me ca.

³⁸ *Me Mǎřĩ di, i ginə nare nə mare day bədə, me i ginə nare nə dam bira day.* Dara anju gi Mǎřĩ dirəwə da, nare nə subu nə ta di, dam lə bira.»*

³⁹ *Woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa nə yab u gwale way ba da: «Aba gilənin mani, gwale dima gi mə co lə diiyə ta di, ladi naŋe.»*

⁴⁰ *Iri gun min kaw, nem uriw gwale gi dɛng bədə dɛm.*

Gwale ginə Dole gi Mǎřĩ biyəw gi Kris me ginə Dabid me

(Matiyə 22.41-46; Marki 12.35-37)

⁴¹ *Iri Jesu ur nare di ba da: «I man me, anə way bá, dole gi Mǎřĩ biyəw gi Kris di, ba i Dabid mwàw mo?*

⁴² *Dabid gi siw duwa gang kaw, way mana gi Maktubu di diriyə ba da:*

“Aba ciri gi Mǎřĩ wayiw aba ciri ni ba da:

Hare, mə dam isən gi abeyə,

⁴³ *biraa nə ha bwam woni marande dima dodə gidammə bá do.”†*

* **20:38 20.37-38** Abiraham me Isak me Jakob me mar bam figden do me Moyis jangi gwale gi ta di sin. Mana gi Jesu way ba Mǎřĩ ba i ginə nare nə mare day bədə da, ta di way i dara ba Abiraham me Isak me Jakob me margi bam mindagi me da, cendi dam lə bira alə daa Mǎřĩ tuliwə. † **20:43 20.43** Diri (Psaume) 110.1

44 Dabid 'wagina Dole gi Mǎřĩ biyew gi Kris di ba i aba ciri duwa da, i dana me gi 'wogiw ba i Dabid mwàw d'ang tugu mo?»‡

Asina angal dan dara nare nə gwale 'yol bidəgi lə me àl mani nə jiga

(Matiyə 23.1-36; Marki 12.38-40; Luk 11.37-54)

45 Mana gi nare nə giře di ilə dwaya gwale duwa lə da, anji waygi woni girsə gwale duwa ba da:

46 «Āsina angal danne! Alna mani ya woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa ba gi àl nim de bədə. Cendi ùr hurba gi barge gi gechide gaba sumi kidibər nim, me ùr ba gi əlnagí labiya gi horimbə nare dirəgi lə mana gaba dayara lə me. Cendi ùr dama gi mana gaba sumiyə kululi woni amsa Mǎřiyə, me wama gi maniyə kaw, cendi ùr i mana gaba sumi me ca.

47 Cendi chəbi namde nə wambi mani day bam me, d'ang da, cendi d'ibinə dara amsa gi Mǎřĩ da, amsi bīraa bīraa bīraa dara gilə gi sidəgi ba gi i nə ladibe cendi. Me sanga da, sariya day ha wama naŋe.»

21

Mani nə dwani nənə deme min di wambi dīra
(Marki 12.41-44)

1 Mana gi kīrə ciri dwaři di kulu gaba bwasa Mǎřĩ ilə da, mana min gi nare hāra gi gursi day àl gi dwani gi Mǎřĩ ilə. Jesu u dirəw daa me

‡ 20:44 20.44 Kris me Dabid meYarna mana gi Matiyə 22.46 maktubu gindidi di dodə lə.

yər nare woni 'ywaa mani ilə bwaa mani day nə dwaniyə mana gi sungi dwaŋi lə.

² Anji yər deme di wambi min di mani dira ilə bədə bixiŋ kaw, so bo chile sir di nem əla gi mani bədə me ca.

³ Anji way da: «Dwayna, nə wayang i gwale siw: Deme di wambi di bugir di ta di bo gursi dira dɔy nare day di bam pad.

⁴ Nə way yande dara nare di, i gursi day di wor dodə sirigim me, cendi hára 'yàa siŋ. Me tandi da, mani pad jaldi le, me cor 'yàa i mani pad nə ilə isədi lə dara isə gi sidi di bam.»

*Kulu gaba bwasa Mǎŋi di ha myandara i bam
(Matiyə 24.1-2; Marki 13.1-2)*

⁵ Mana gi nare nə min way gwale dara kulu gaba bwasa Mǎŋi ladni duwa me kuŋa di ladibe di gi aw nim di me mani nə ladibe nə gi hára chigdigigi di me ca da, Jesu waygi da:

⁶ «Daŋ wála hára lə da, mani nə anə yərgi ta di pad da, ha myandara bam. Kuŋa min kaw, ha wara daa kondidi didə bədə.»

*Diriŋa 'yaŋa dira di, gi ha 'wacɲadi i man mo?
(Matiyə 24.3-14; Marki 13.3-13)*

⁷ Iri cendi uriw da: «Aba gilənin mani, mani nə ta di ha əlala i mindi na mo? Me i mani na me ha gilə dara mani di ba ha əlala le di mo?»

⁸ Jesu waygi da: «Asina angal dan ladi le! Kal gi lamnang bwanang bam bədə. Nə way yande dara nare naŋ ha 'woo sumin hára nim lə, me wi kaw, ha waya ba Dole gi Mǎŋi biyəw gi Kris di, ba i anju, labaa, wála di ba yala ib dɪm. Cendi waynang yande kaw, kalna pama taragi di.

⁹ Mana gi anə dwayna nare jarna say, me nare swana gi gwale sidəgi dayyə gang me da, kalna àla lánə dī, dara mani nə ya ta de di ha àlala le pii pa do. Dīm da, i dīrīnə 'yaŋa dīra bədə sīŋ.»

¹⁰ Jesu waygi dāng ba da: «Nare nə wama gi ciri dī minnə ha swaa jara say gi kwandagi nə ciri dī wama gi dāngə me, dole gi mīn ha jara say gi jaw dole gi dāng me ca.

¹¹ Sīŋa ha gīgdara naŋe mana lə jiga jiga me, badīgara dī geche ha indara cīriyə jiga jiga me, mwom gaba dīmə mana ha àla nare me. Gi ha yara mani nə daŋa nə àl lánə naŋ ha àlala daa me ca.

¹² Mani nə ta di ha àlala le. Me pii pa dīrəgi lə da, gi ha yībəng gīləng dīrəng me, gi ha hára gandang kululi woni amsa Māĩ nənə nare nə Juwib dayyə bwang gwale didəngə me, gi ha bwang dangeyə me ca. Gi ha hára gandang dōlgə dīrəgi lə me woni wama ciri dīrəgi lə me dara daran indi.

¹³ I ta di me anə ha biyəgi gi gwale gi nə wayiw me mani nə nə àlgī di me.

¹⁴ Gwale gaba bīlə sidəng da, 'wacŋana dara anə ha dāngraw 'yeni gang bədə.

¹⁵ I indi me nə ha 'yàng gwale di bīdəngə, me woni maŋande dan ha nyama gaga gandang gwale bədə. Nə ha 'yàng dīrīŋ naa me, gwale day ha nyama dwaya gi dan bədə me ca.

¹⁶ Abirang me, chamrang me, waŋang me, kwandang moso me kaw, ha wayagi nare woni dwana ba yībīnəng me, cendi ha 'yáa nə yab dwaŋəngə bam me ca.

¹⁷ Nare pad ha ilənge dara daran indi.

18 Ta di kaw, wudiŋ nə didəngə min tenene ha nwala bam bədə.*

19 Yinə sidəng wayna le me anə ha 'ywaa gi bilə gaba dama gi diriŋ biriŋ di siŋ.»

Ciri di Jursalem ha myandara bam

(Matiyə 24.15-21; Marki 13.14-19)

20 «Wála gi anə dara yara asingar woni maṛande liwnə Jursalem daa da, irminə dara wála dira gaba myandara bam di wor i ibdeŋ dīm.

21 Mwom da, nare woni dama wama gi Judeyə da, gi wana hana daa kuṛa didə me, nare nə ilə kirə Jursalem da, dīmnə bam iche, me nə warna bam yiga lə da, gi hane ulay ciriyə bədə dīm me ca.

22 Dara i wála gaba aa sariya gi gi jangi gwale duwa mana gi Maktubu dinə Māṛīyə di ha əlala le dīm.

23 Wála gi ta lə di, owe namde woni gudi gudi me woni 'yāgi dindiragi nāy me! Wamani ha 'ywagi le! Dara wamani gi geche ha indara siŋa di ta lə di me, Māṛī dusiw ha swaa nare dira didəgi lə me ca.

24 Nare nə yab da, gi ha 'yāgi bam gi suginəne me, nə min da, gi ha yibəgi kwaynani hára nim siŋa di dāngə me. Ciri di Jursalem da, nare nə i Juwib bədə ha dīrbədi dodə gi gidiragi, bīraa

* **21:18 21.18** Gwale gi ta di gindiw da, way ba gi ha nyama gilə gi nare woni kala dusirəgi Jesu diwə dirəgi me 'yāgi bam mindagi me da, gun min kaw, ha nyama chabagi bam Jesu isəwə bədə (yarna Jā 10.28-29), me ha nyama iməgi bilə gaba dama gi diriŋ biriŋ di bam bədə me ca (yarna Matiyə 10.28). Bulə day gi Māṛī da, ladi le gi diriŋ biriŋ.

ɗaŋ wála gi Mǎĩ irmiw gandiw di nyamna nim bá.»

*Cwara giŋə Gun gorndiw duwa
(Matiyə 24.29-31; Marki 13.24-27)*

²⁵ «Daŋ da, daa dawa lə me, duru lə me, dechu lə me da, gi ha yara mani nə daŋa woni àla láŋa ha àlala lə me ca. Me siŋa didə ka da, láŋa ha àla nare naŋe me, dusirəgi ha cubəgi me dara nimi nə kurayyə gwabara day me sugdə day me ca.

²⁶ Nare nə siŋa didə ka da, láŋa ha bugdəgi 'yági dodə dara wamani gi hára lə siŋa didə pad, dara mani nə daa pad woni dwana ha gigdara daa.

²⁷ Mwom da, nare ha yaran indi gi Gun gorndiw, nə ha swaa daa siyaya dalawə dara chéə dodə. Nə hára i gi dwana me gi 'ywagda ni me ca.

²⁸ Wála gi mani nə ta di pad dara àlala da, yinə sidəng wayna le, àlna láŋa bədə, dibiŋə abnani yarna dirəng daa me, dara wála gi Mǎĩ ha kidəng nim daa wamaniyə di, wor i ib dīm.»

*Gisəni gaba dama gi diriŋ bira
(Matiyə 24.32-35; Marki 13.28-31)*

²⁹ Iri Jesu waygi gwale gi diri ɗang ba da: «Yarna dwaga me habde nə ɗang pad me siŋ.

³⁰ Mana gi anə yarna bajiragi kubinə mwom da, anə 'wocŋ dara marsini ba i ib dīm.

³¹ *Cwara giŋə Gun gorndiw di kaw, ha wunə i yande di me ca:* Mana gi anə dara yara mani nə dee nə wayang gwale day pii di dara àlala da, irminə dara wála giŋə Mǎĩ duwa gaba lama dwǎĩ di kaw, yala ib dīm me ca.

³² Dwayna, nə wayang i gwale siw: Mani nə pad ta di dara àlala da, nare nə caga ka di ha mara bam pad pii dirəgi lə bədə siŋ.

³³ Daa me, siŋa me da, ha myandara i bam me, gwale ni da, ha myandara bam bədə bixiŋ.

³⁴ Asina angal dan, gamna sidənge dara kal anə nimarna bam mana gi wama gi naŋ diwə me widibə gi gani diwə me, irmə gi siŋa didə ka diwə me bədə. Yande bədə da, wála gi indi gi Gun gorndiw, nə dara cwara da, ha dimə i didəngə jisgi.

³⁵ Dara cwara ni di ha yibə nare nə siŋa lə ka pad ya boy ba di yibi gi mani de.

³⁶ Damna dirəng bira me, amsina Mǎĩ diban bwaa gi gwayni, dara kal a 'yànaŋ dwaŋa di idi dimə nim bam mana gi mani nə wome nə ha àlala ta di lə me, anə ha dībə nim daa indi gi Gun gorndiw dirənnə di me ca.»

³⁷ Gi dawa da, Jesu hirim daa giləgi gi nare maniyə ciri dwaŋi di kulu gaba bwasa Mǎĩ ilə di. Iri gi turgi da, anji dim ha kuŋa di gi 'wogidi Olib didə wála lə.

³⁸ Gi jomni coŋəŋə da, nare pad hára 'yow ciri dwaŋi di kulu gaba bwasa Mǎĩ ilə di dara dwaya gi gwale duwa.

22

Woni bwasa Mǎĩ gechide day me Judas me ma gwale Jesu diwə

(Matiyə 26.1-5,14-16; Marki 14.1-2,10-11; Jǎ 11.45-53)

¹ Wála gaba sii 'ywala ginə mapa gi diban musbu di wor ibden dīm. Sii 'ywala gi ta di, gi 'wogiw sii 'ywala ginə kɪrara gi daa kwaynaniyə me ca.

² Woni bwasa Mǎĩ gechide day me, woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me, kanji birmə ba gi yi Jesu 'yəw bam *kaláng*, dara cendi lǎngi i nare nə gire di.

³ Mwom da, Sidan dīm mana gi Judas gi gi 'wogiw Iskariyot dusiwə. Judas gi ta di, i woni girsə gwale ginə Jesu duwanə mwaj dii sir di gun day gi min.

⁴ Judas ha 'ywaa woni bwasa Mǎĩ gechide day di me, asingar woni gama kulu gaba bwasa Mǎĩ me, cendi maa gwale gaa ba a ha yəw Jesu di i man me ba a ha 'yàgí nīm gandi w isiragi lə mo?

⁵ Cendi sidəgi 'yolgi pad me irmiw ba gi 'yàw gursi.

⁶ Anji dusiw ùre me, kanji birmə dara ba a yiw gi budə 'yàgí gandi w isiragi lə dara kal nare nə gire di ba 'wacnana bədə.

Gi dʌngri mani woni sii 'ywala ginə kɪrara gi daa kwaynaniyə

(Matiyə 26.17-25; Marki 14.12-21; Jǎ 13.21-30)

⁷ Wála gaba àla sii 'ywala ginə mapa gi diban musbu, gi gi ha kunbə gəgiriŋje nə dine woni àla gi sii 'ywala ginə kɪrara gi daa di nem dīm.

⁸ Jesu giy nə Piyer day gi Jǎ me waygi da: «Hana dʌngrandi mani woni àla sii 'ywala ginə kɪrara gi daa di.»

⁹ Cendi ùriw da: «Mə ùr ba nə hananin àlnám mani nə wama di i we mo?»

¹⁰ Jesu cogi waygi da: «Yarna, mana gi anə girnə ciri di Jursalem da, gun min go nimi gi pirim hāra sawa dirəng daa. Pamna tariw biraa mana gi ciri di anji ha dimə lə bá.

¹¹ Iri anə ha wayaw aba ciri da: “Aba gilənin mani wayanin ba nə ùrnəmnin bá, kulu gi ba a ha wama mani woni sii 'ywala ginə kirara gi daa day gi nə woni girsə gwale duwa lə di, ba i we mo?”

¹² *Mana gi ciri di ta di lə da, kulu min gi gi aw daa jaw diwə ilə. Aba ciri di ha giləng gandiw. I kulu gi bile, gi mani pad ilə dalawə. I mana gi ta lə me anə ha ala mani nə wama woni sii 'ywala di lə.»*

¹³ Cendi ha me gira ha 'ywaa mani di lə ya Jesu ba wayagi nim de, me ala mani nə wama woni sii 'ywala di.

Jesu wom mani day gi nə woni girsə gwale duwa min

(Matiyə 26.26-30; Marki 14.22-26; 1 Korenti 11.23-25)

¹⁴ Dawa di idi wama mani woni sii 'ywala ginə kirara gi daa kwaynaniyə di nem mwom da, Jesu dam wama biwə day gi nə paja duwa di min.

¹⁵ Iri anji waygi da: «Nə ùr bá ba nə wom mani gandang mana gi sii 'ywala ginə kirara gi daa gi ta di lə do me ba nə ha gilə dirin.

¹⁶ Nə wayang daa wang: Mani woni sii 'ywala ginə kirara gi daa di, nə ha wamagi dang bədə birin biraa dan sii 'ywala gi ta di gindiw di bag alalna alə daa ciri dinə Mārijə bá do.»

17 Iri anji u kob di gani gi yabiṛa yàa duwa ilə dwaliṇyə isəwə me àlɪw Mǎṛi dóche lə diiyə me waygi da: «Unə chàna pad ðannə pad.

18 Nə wayang daa wang: Caga da, nə ha chàa gani gi yabiṛa yàa duwa di dɛng bədə dɛm, biraa i wála gi dɛɲ Mǎṛi ha lama gi dwǎṛi duwa lə di bá.»

19 Targiṇ dɛng da, Jesu u mapa isəwə me àlɪw Mǎṛi dóche lə diiyə me bɔlbi dodə u 'yàgɪ me waygi da: «Ta di, i doni gi sin. Nə 'yàw sarga i dara darang. Alna yande kal dusirəng gunəng nim daa dinnə.»

20 Mana gi cendi wom mani di bam mwom da, anji u kob dɛnə gani gi yabiṛa yàa duwa di isəwə bi me àlɪw Mǎṛi dóche ya dee ba a àl nim gi mapa di de, me way da: «Gani gi ta di, i mɪlan di dɪrway di Mǎṛi yi gandang. Mɪlan di ta di, anji yidi i gi bare ni gi bor dodə dara darang di.

21 Me caga da, yarna: Aba ùrə yèn 'yàgɪ woni maṛande ni isiragi lə di kaw, ilə wama lə gandin min.

22 I sidi, indi gi Gun gorndiw di, nə ha mara le 'yang, ya Mǎṛi ba irim nim de, me anju gaba 'yàn woni maṛande ni isiragi lə di da, wamani ha 'ywawe.»

23 Iri woni girsə gwale duwa di ùrbi sidəgi ba da, i wi dwaregi lə min me ba ha àla mani nə ta di mo?

I wi me i geche mo?

(Matiyə 20.25-28; Marki 10.42-45)

24 Dang da, woni girsə gwale ginə Jesu duwa-gagi gwale ba, dwaregi lə da, i wi me gi yəriw ba nem 'ya geche day mo?

25 Jesu waygi da: «Dolgə nənə nare nə sɪŋa gindidi lə pad da, cendi bil nare day ya ba gi i woni ciri day de. Me woni lama dwãrĩ kwandagi didəgi lə da, kal sidəgi gi 'wogigi bā i woni àla mani nə lade.

26 Dɪm da, 'yeni dan da, kal ina yande bədə. Ladni duwa da, gun gi geche dwarengə da, cwana siw ya dwe gi 'yəng de me, aba dama didəngə da, kal a cwana siw aba kijəgi kwandaw.

27 Ya ɪrmə dannə da, i wi min me i geche mo? Aba dama wama biwə labaa, aba isəgi nare mani nə wama mo? I aba dama wama biwə bədə mo? Me indi da, nə ilə dwarengə ya aba isəng wama de.

28 'Yeni da, anə dɪbə gandin waya mana gi wamani niyə.

29 I dara ta di me dwãrĩ di Aban gi Mãrĩ 'yàn gandidi di, indi di kaw, nə 'yàng gandidi me ca.

30 Yande da, anə ha wama me chàa me gandin wála gi nə dara lama dwãrĩ ni me, anə ha dama gagege nə dwãrĩyè àlagí nare nə Israyel gangle day gi mwaj dii sir di sariya.»

Jesu way dara Piyer ba ha bilə biw sarni diwə (Matiyə 26.31-35; Marki 14.27-31; Jã 13.36-38)

31 *Irĩ Jesu wayiw Piyer da:* «Simõ, Simõ, àsi angal dima ladi le! Sidan ùr Mãrĩ dara ba di lugiyanɛge ya ba gi lugi gi swagə dɛgina lə de.

32 Me indi da, nə amsi Mãrĩ daram dara kal dusim di kala di cwarna targiñ bədə. Me iɟim da,

wála gi mē cwarnay kalna dusim dinnē dang bi da, hurēgi chamram abnani dusirēgi lē.»

³³ Piyer cow wayiw da: «Aba ciri ni, indi da, ina i mana gi dangeyə labaa madeyə kaw, nə ha hára i gandim.»

³⁴ Jesu cow wayiw da: «Piyer, nə wayim: Laba da, mē ha bilē bim sarni dim subu ba mē 'wocñin bēdē do me giray ha swaya hirda siñ.»

³⁵ Iri Jesu waygi woni girsē gwale duwa pad dayyē ba da: «Wála gi tanga pii nə kijəng diban 'woo gi gursi isirangē me magila isirangē me laya gi gibandē daa me da*, i na jalang mo?» Cendi cow wayiw da: «Mani min jalnin bēdē.»

³⁶ Anji waygi da: «Iri caga ka da, gun gi gursi duwa ina lē da, a unē daa isēwē, me gi magila duwa ina lē kaw, a unē daa isēwē me ca, me gun gi suginē duwa di chere ina lē bēdē da, a kilnē barge duwa gi geche bam me kilnē gi suginē di†.

³⁷ Nə wayang daa wang dara gwale gi gi jangi w Maktubu dinē Mārīyē, ha àlala le dinē bá. Gi jangi w ba gi āsiw bamiw gi nare woni 'yáa mana di min.‡ I sidi, mani nə woni cimē Mārī biw nə pii jangi irim dara daran di, ha àlala le dīm me ca.»

* **22:35 22.35** Yarna Luk 9.1-6 me 10.1-16me. † **22:36 22.36** *a kilnē barge duwa gi geche bam me kilnē gi suginē di* Suginē di ta di, Jesu way i gwale ginē suginē di bag bēdē, me anji way i gwale gi diri, yarna Luk 2.49-51. Jesu ùr ba waygi woni girsē gwale duwa ba dangrina sidēgi le dara wamani gi geche ba ha 'ywagi le, yarna Epes 6.10-18. Me woni girsē gwale duwa di 'wocñ gwale gi ta di gindi w bēdē, yarna Luk 22.38. ‡ **22:37 22.37** Esayi 53.12

³⁸ Cendi wayiw da: «Aba ciri nin, yər suginəne sir ilə ka dīm.» Anji cor waygi da: «Ta di nemme dīm.»

*Jesu amsi Māṛi kuṛa di Olib didə
(Matiyə 26.36-46; Marki 14.32-42)*

³⁹ Iṛi Jesu dīm ha kuṛa di Olib didə ya te ba a àlbi nīm pii pii de, me woni girsə gwale duwa kaw, pamiw tariwə me ca.

⁴⁰ Cendi gir mana gi ta lə di mwom da, anji waygi da: «Amsina Māṛi dara mana gi mani 'ywanang da, kal lamnang bwanang àla gi àcṇa lə bədə.»

⁴¹ Iṛi anji duwa da, biy siw ha bam hiṇe kal bulə day wor bam bani me, piy gubirəw dodə me amsi Māṛi ba da:

⁴² «Aban, ladina dirəmmə da, chidi gilə gi dirin gi ta di ha nīm bam sinnə. Ladina bədə da, àl mani nə dirəm ur iḵim, kal àla nə urə niyə dī.»

[
⁴³ Mana gi ta lə da, paja ginə Māṛi duwa gi daa min dīmə gira 'yow me 'yàw dwana.

⁴⁴ Jesu di, lāṇa gi geche àlìw me, anji amsi Māṛi mirgiw nīm daa daa me, lāṇa gi siwə cor wun ya bare de me ulbi bor dodə.]

⁴⁵ Mana gi anji amsi Māṛi di bam pad mwom da, so daa ha 'ywaa woni girsə gwale duwa di. Me anji 'yogi cendi i i nuni nə ṇagini

⁴⁶ me waygi da: «Dara na me anə i nuni yande mo? Swana daa, amsina Māṛi dara mana gi mani 'ywanang da, kal lamnang bwanang àla gi àcṇa lə bədə.»

Gi yi Jesu

(Matiyø 26.47-56; Marki 14.43-50; Jã 18.3-11)

⁴⁷ Mana gi Jesu ilø waya gwaleyø jang siñ da, nare nə gĩre di ðiməw daa. Abe gi gi 'wogiw Judas gi i woni girsø gwale ginə Jesu duwanə mwaj dii sir gun day gi min di indara nare nə gĩre di ðirəgi lə. Anji hára chidi Jesu siwə ib dara ba a chichim gajaw§.

⁴⁸ Jesu wayiw da: «Judas, i chichimə gi gajan *ya ba mə ùrin nanə de* di me mə ha yèn indi gi Gun gorndiw di 'yàgí gi woni marande ni isiragi lə di?»

⁴⁹ Mana gi woni girsø gwale ginə Jesu duwa di yər dara ba gi ha yèwe mwom da, cendi ùriw da: «Aba ciri nin, nə ajibinaginini gi suginəne di mo?»

⁵⁰ Me mana gi ta lə di dog, aba girsø gwale gi min so aji kwaya ginə woni bwasa Mǎřĩ geche day duwa sumiw gi isəw gi abeyə led sawiw bam.

⁵¹ Iri Jesu so waygi da: «Àlna yande bədə, ta di nemme ðim!» Me anji bɪl isəw mana gi abe di sumiwə me, sumiw di wal daa mana duwa lə bi.

⁵² Iri nare nə hára ba gi yi Jesu di dwařagi lə da, woni bwasa Mǎřĩ gechide day me asingar woni gama kulu gaba bwasa Mǎřĩ gechide day me gechide *nə dʻang* nənə nare nə Juwib day me ilə. Iri Jesu waygi ba da: «Anə hára gi suginəne nə sore me cilangde me isirangə dara yèn ya ba nə i mẽ de!

§ 22:47 22.47 *chichim gajaw* Mana gi nare nə Juwib dayyø da, i àlāw gi jam maché labaa gun gi mə ùriw nan labiya.

⁵³ Gi wála wála, nə dam gandang ciri dwaři di kulu gaba bwasa Mǎřĩ ilə kaw, anə yən bədə. İři laba da, i dawa dan di idi əla mani nə dirəng ūr me, i dawa dīnə dilim dīra di Sidan gıl gi dwana dīra lə me ca.»

*Piyer bıl biw sarni ba a 'wocŋ Jesu bədə
(Matiyə 26.57-58,69-75; Marki 14.53-54,66-72;
Jǎ 18.12-18,25-27)*

⁵⁴ Mana gi cendi yi Jesu da, woliw ha nim kīrə nə woni bwasa Mǎřĩ geche dayə, ıři Piyer da, wor bam targiŋ həŋ me ha pam gi Jesu tariw.

⁵⁵ Mana gi ciri dwaři lə dēŋ da, gi lam dūwa lə me, nare dayar dam ilə wunə lə me, Piyer hára dam dwařagi lə.

⁵⁶ Deme min di idi əla giyə kīrə ciri di ta lə di yəriw dama lə dūwa bīdə me kal dīrədi diwə yəriw dər, me way da: «Gun gi ta di kaw, i aba harba gandiw di me, gaa bədə mo?»

⁵⁷ İři Piyer bıl biw sarni me way da: «Deme di ga, nə 'wocŋ abe gi ta di bədə.»

⁵⁸ Bam da, gun min dāŋ gīra yəriw me wayiw da: «İjim di kaw, mə i gun duwa me, gaa bədə mo?» İři Piyer cow wayiw da: «Abe ga, nə i gun duwa bədə.»

⁵⁹ Bam nem ya dawa min de da, gun gi dāŋ gīra ajimar gandiw ba da: «I sidi, gun gi ta di kaw, i aba hára gi Jesu di min. Anji i gun gi Galile me ca.»

⁶⁰ İři Piyer cow wayiw da: «Abe ga, gwale dima gi mə wayiw ta di, nə 'wocŋ gindiw bədə!»

Me mana gi anji wor ilə waya gwaleyə jang sīŋ da, gīray soy hīrda.

⁶¹ Aba ciri gi Jesu co dirəw yəriw dər me, Piyer dusiw guw daa mana gi gwale gi aba ciri wayaw gandiw pii di diwə. Anji wayaw ba da: «Laba da, pii gi giray wor hirdə sɪŋ da, mə ha bilə bɪm sarni dinnə dɪm subu ba mə 'wocɲin bədə.»

⁶² Iri Piyer dɪmə iche me nul gura nulə gi àcɲe.

⁶³ Nare woni gama Jesu di àlɪw mæng me gobiw me ca.

⁶⁴ Cendi maw dirəw daa me, wayiw da: «Mə ina i aba cɪmə Mǎŕi biw 'yang da, waynin daa: I wi me ajɪm ta di mo? I wi me ajɪm ta di mo?»

⁶⁵ Me cendi cadibiw widiru naŋ me ca.

Gi ha gi Jesu mana gi woni àla sariya nənə Juwib day dirəgi lə

(Matiyə 26.59-66; Marki 14.55-64; Jǎ 18.19-24)

⁶⁶ Mana gi mana wal bam mwom da, gechide nənə nare nə Juwib day me woni bwasa Mǎŕi gechide day me, woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me dayara me, gi walagi Jesu hára nɪm mana day gaba àla sariya lə.

⁶⁷ Woni àla sariya di ùr Jesu ba da: «Mə ina i Dole gi Mǎŕi biyəw gi Kris di da, waynin daa!» Anji cogi waygi da: «Nə waynang yande kaw, anə ha yəə gwale ni bədə com,

⁶⁸ me nə ùrnəng gwale indi kaw, anə ha cwan lə diiyə bədə me ca.

⁶⁹ So ka ha pii da, indi gi Gun gorndiw di, nə ha dama Mǎŕi gaba dwana isəw gi abeyə.»

⁷⁰ Cendi pad dayyə bɪrɪŋ bo gura wayiw ba da: «Ijɪm di me mə i Mǎŕi gorndiw di mo?» Anji cogi waygi da: «Anə way gwale gi ta di 'yeni gang.»

⁷¹ Iri cendi way ba da: «Də kanjang i gwale na gi gun ba biyñendi dɔng mo? Də dwayang gwale biwə gi sumdendi inda ta mwom me, i na dɔng tugu mo?»

23

Gi yi Jesu ha nim Pilat dirəwə

(Matiyə 27.1-2,11-14; Marki 15.1-5; Jǎ 18.28-38)

¹ Iri nare nə giɾe di pad dayyə pad birin daa me, wala Jesu hāra gandiɯ dole gi Rom gi gi 'wogiɯ Pilat* dirəwə.

² Cendi so ilə sabaw gwale bwaw diwə. Cendi way ba da: «Abe gi ta di, nə 'ywawnin ilə lama nare nin myandagi bam. Anji waygi nare nin di, cendi ba 'ywaginaw dole gi geche gi Rom lombo bədə. Me anji way ba a i dole nin gi geche anju, ba a i Dole gi Mǎĩ biyəw gi Kris di.»

³ Pilat uriw ba da: «Ijim me mə i dole ginə Juwib day di mo?» Me Jesu cow wayiw da: «Mə way gwale gi ta di ijin gang.»

⁴ Pilat waygi woni bwasa Mǎĩ gechide day me, nare nə giɾe di me ba da: «Gun gi ta di, nə 'yo mani min nə àcɲe siwə dara yəw nim di bədə.»

⁵ Iri cendi ajimar gi gwale di com, way ba da: «Anji gilgi nare nin mani me nogi gindəgi cendi ba swana gi gwale gi dole gi Rom. Anji diy gwale duwa di gindiɯ mana gi wama gi Galileyə me, gi Judeyə me biraa yala nim ka di bá.»

* **23:1 23.1** *Pilat* Pilat i gun gi Rom gi dole gi geche gi Rom chəw ba lamna dwǎĩ wama gi Judeyə.

Pilat giy Jesu dole gi Erod dirəwə

⁶ Mana gi Pilat doy yande da, anji ùr ba da: «Gun gi ta di, swaa i wama gi Galileyə mo?»

⁷ Gi wayiw Pilat dara Jesu ba i gun gi wama gi Galileyə 'yang. Me wama gi Galile di, i dole gi Erod me lam dwārī lə anju. Caga ka da, Erod di kaw, ilə Jursalem me ca. I yande me Pilat giy Jesu mana gi dole gi Erod siwə.

⁸ Mana gi Erod yər Jesu mwom da, siw 'yoliw nañe, dara ðag kaw, anji ùr ba a yəriwe, dara Jesu di, gi way gwale duwa nañe. Me anji ùr Jesu ba àlna mani nə daña ba a yərre.

⁹ Anji ùrbi Jesu gwale nañ, me Jesu àsiw gwale min lə diiyə bədə birin.

¹⁰ Mana gi ta lə di, woni bwasa Mārī gechide day me, woni gilə bii gi 'woo ginə Moyis duwa me, birin ðibə daa me, ilə saba gwale gi wome bwaw Jesu diwə.

¹¹ İri Erod me asingar duwa me, àl Jesu ichin me àliw mæng me ca. Cendi lay barge gi 'yogde hurəw siwə me, cow giyiw gandiw dole gi Pilat bi.

¹² Pii da, dole gi Pilat day gi dole gi Erod, nə igi i mañande kaw, iri wála gi ta lə di, cendi yi milan.

Gi yi Jesu dara 'yáw

(Matiyə 27.15-26; Marki 15.6-15; Jã 18.39-19.16)

¹³ Dole gi Pilat 'waga woni bwasa Mārī gechide day me, gechide nənə nare nə Juwib day me, nare nə dang me, siwə

14 me, anji waygi ba da: «Anə yèn abe gi ka di hára nim ba i aba lama nare myandagi bam. Cor nə ùrbiw gwale mana gi dirəngə ka indi gang kaw, nə 'yo gwale gi àcne gi anə way daraw di min tenene bədə.

15 Anə yər dole gi Erod kaw, 'ywaa mani min siwə bədə me cwindi nim gandiw bi ta di. Abe gi ta di, àl mani nə àcne hiñe nə nem gi ha 'yáw nim di bədə.

16 Caga da, nə ha kala gi ha gwabaw gi bixaw mira me, nə ha girəw i daa.»

17 [Wála gaba àla sii 'ywala ginə kirara gi daa kwaynaniyə ginə Juwib dayyə da, ùr Pilat ba girnə i dange min daa bá bá.]

18 Nare nə gire di bixiñ bo gura pad dayyə pad ba da: «Girnin Barabas daa me, anju gi ta da, 'yánaw bam.»

19 Barabas di, gi yèw àsiw dangeyə dara anji day gi kwandaw swaa gi gwale gi nare nə Rom me 'yáa gun mana gi ciri di Jursalem me ca.

20 Pilat di, irmə duwa lə da, ùr ba a gir i Jesu daa, mwom da, anji waygi gwale gi pii di bi.

21 Ixi cendi bixiñ bo gura nañ ba da: «Bengiwiñ fabixiñ daa habda gi dagila siwə! Bengiwiñ fabixiñ daa habda gi dagila siwə!»

22 Ixi Pilat waygi dʒang gaba dii subu lə ba da: «Abe gi ta di àla i na nə àcne mo? Nə 'ywaa mani nə àcne hiñe siwə nə nem 'yáw nim di bədə. Caga da, nə ha kala gi ha gwabaw gi bixaw me, nə ha girəw i daa.»

23 Ixi cendi ajimar me bixiñ bo gura nañ dʒoy gi pii bam, kal ba gi benginaw fabixinaw daa

habda gi dagila siwə. Me gura day di dɔy Pilat diw.

²⁴ Mwom da, Pilat u biw ba a àlgí mani nə cendi ùrgi di le.

²⁵ Anji gir anju gi gi yiw dange dara anji swaa gi gwale gi nare nə Rom me 'yáa gun me, gi cendi ùr dara ba gi gírnəw daa di. Me Jesu da, anji 'yàgí gandiwi isiragi lə, cendi ba àlnáw mani nə dirəgi ùr di.

*Gi bengi Jesu babirɪw daa habda gi dagila siwə
(Matiyə 27.32-44; Marki 15.21-32; Jǎ 19.17-27)*

²⁶ Mana gi asingar nə Rom yi Jesu ilə hára gandiwə da, cendi gir ha 'ywaa abe min gi gi 'wogiw Simō, gi ciri duwa i Siren. Anji swaa i bam yiga lə. Me cendi yiw gi dwana dara ba unə habda gi dagila di ba pamna gi Jesu tariw.

²⁷ Nare nə gire pamaw tariwə me, namde kaw ilə nare dwaregi lə me. Namde di gobi nudirəgi me nul gura àl nɔgini daraw.

²⁸ Cor Jesu cwaa dirəw yaragi me, waygi ba da: «Namde nə Jursalem, nulnə dara daran indi bədə, me nulnə dara sidəng dan 'yeni me, dara dindirang me anju.

²⁹ Dwayna, dan wála hára lə, gi ha waya da: “Namde nə madirə me nə yè dine bədə me, nə dine chə najiragi bədə me ca da, cendi dam i gi sii 'ywala.”

³⁰ Wála gi ta lə da, nare ha wayadi *kuɾa di gechide ba cubarna didəgi lə, me di dine dā, ba mugdinəgi dodə me ca.*[†]

[†] 23:30 23.30 Oje 10.8

31 Nə way yande dara habda gi bîra kaw, gi àlnàw yande da, gi woye duwa da, gi ha àlâw i man mo?»‡

32 Gi yîbê woni 'yâa mana sir hâra nim ba gi 'yêgi bam gandiw min mana gi ta lê di me ca.

33 Mana gi cendi gira mana min gi gi 'wogiw «Mana ginê dii kunging dira» lê mwom da, gi bengi Jesu babirîw daa habda gi dagila siwê me, woni 'yâa mana nê sir di kaw, gi bengdigi babirîgi daa habde nê dagila sidêgi lê me ca, gun min Jesu isêw gi abeyê me, gun min isêw gi jeleyê me ca.

34 Irî Jesu amsî Măĩ me way ba da: «Aban, kal dusim hîlal âc̣na day di diwê, dara mani nê cendi âlgî ta di, cendi 'woc̣n gindêgi bêdê.»

Me cendi gobi jagi me isi gi barge duwa di sidêgi lê.

35 Nare nê giře di đîbdi tuliwê me ilê yara gi mani nê ilê àlala lê di. Me gechide nê nê nare nê Juwib day da, àlîw mêng way ba da: «Anji kîdê nare nê đang daa, yande da, a ina i Dole gi Măĩ biyêw gi Kris di anju 'yang da, kal a kîdî nê siw duwa daa anju gang!»

36 Nê asingar kaw àlîw mêng me ca. Cendi chidîbê hâra siwê me u gani gi yabîra yâa duwa gi yale 'yâw anju ba chàna,

‡ 23:31 23.31 *Gwale gi diri ginê habda gi bîra me gi woye me gîndîw* Habda gi bîra da, i Jesu. Bag da, habda gi bîra da, dùwa ulîw bêdê. Me Jesu di, àl mani nê âc̣ne min bêdê kaw, gi àlîw wamani nạ com. Nare woni àla mani nê âc̣ne da, cendi wun i ya habde nê woye nê dùwa ulgi bam kaláng de. Cendi wamani day da, ha đwaya ginê Jesu duwa bam.

³⁷ me wayiw ba da: «Mə ina i dole ginə Juwib day 'yang da, kidi sim daa gi isəm dima gang.»

³⁸ Mana gi daa diwə da, gi jangi mani babiri lə me ca. Gi jangi ba da: «AN̄JI GI TA DI, I DOLE GINƏ JUWIB DAY.»

³⁹ Woni 'yáa mana nə gi bəngdigi babirəgi daa habde nə dagila sidəgi lə gandiw min di, gi min àliw məng me wayiw ba da: «İjim, mə i Dole gi Māri biyəw gi Kris di gaa bədə mo? Ina yande da, kidi sim daa gi isəm dima gang me, kidinin daa gandim me ca!»

⁴⁰ İri gi min so àliw jaw gi ta di gwale wayiw ba da: «İjim da, mə laniw Māri bədə ba? İjim kaw, mə ilə gilə dirinyə ya an̄ji de me ca ta bədə mo?

⁴¹ Gilə gi dirin gi inda da, i gi birmə duwa bag, dara i mani inda nə àla me hārandi gi gilə gi dirin gi ta di. Me an̄ji duwa da, àl mani nə ac̣ne min tenene bədə.»

⁴² İri an̄ji wayiw Jesu ba da: «Jesu, wála gi mə dara lama dwāri dima da, kal dusim gunəm daa dinnə de!»

⁴³ İri Jesu cow wayiw da: «Doy, nə wayim i gwale siw: Dawa di laba lə da, mə ha hāra dama gandin min alə ciri di daa lə.»

Made dinə Jesu duwa

(Matiyə 27.45-56; Marki 15.33-41; Jā 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Mana gi dawa ba di dibi ciri dwari lə da, mana gidi dilim kidab siṇa gindidi lə paḍ. Dawa aa bədə biraa pagar nim, nem dawa subu bá. Me barge gi geche gi gi jəw kulu gaba bwasa Māri dalawə dara sabaw nim dodə di, chowər dodə korgin sir.

⁴⁶ Iri Jesu soy marjaw daa nañ ba da: «Aban, nə 'yām dúndin isəmmə!» me, mana gi anji way gwale gi ta di bam mwom da, biw som me ca.

⁴⁷ Mana gi asingar nə Rom geche day yər mani nə àlal ta di mwom da, anji bow Māñi siwə ba da: «I sidi, gun gi ta di, i gun gi tiba 'yang.»

⁴⁸ Nare nə gire nə gira dibi yər mani nə àlal ta di gi dirəgi day da, cendi gobi nudirəgi cwara hára nim ulay dayyə bi.

⁴⁹ Nare pad woni 'wacña Jesu me, namde nə swaa gandi wama gi Galileyə di me da, dibigi bam həñ me yər nim gi mani nə àlal ta di.

*Gi àsi Jesu kumbi duwa mana gi muni lə
(Matiyə 27.57-61; Marki 15.42-47; Jā 19.38-42)*

⁵⁰⁻⁵¹ Abe min gi gi 'wogiw Josep ilə. Anji, ciri duwa i Arimate di i ciri dinə Juwib dayyə. Anji i gun gi lade me, i gi tiba Māñi dirəwə me ca. Anji kaw dam bedi i wála gi Māñi ha lama gi dwāñi duwa lə di me ca. Anji i gechide nənə woni àla sariya nənə Juwib day gun day gi min me, anji duwa da, hurə siw mana gi mani nə kwandaw irmigi me əlgə gi Jesu me di bədə.

⁵² Anji so ha 'ywaa dole gi Pilat me uriw ba 'yánaw Jesu kumbi duwa di me, anji 'yàw.

⁵³ Mwom da, anji biyə Jesu kumbi duwa di daa habda gi dagila siwə dodə me, legiridi daa gi bagda me u ha àsa mana gi muni gi gi poliw kuṛa dwañi lə. Muni gi ta di, dii min kaw, gi wor àsa gun gi mare lə siñ.

⁵⁴ Wála gi mani nə ta di àlala lə di, i wála gi nare nə Juwib dāngri sidəgi dara wála gaba

bwaa gwayniſ, me wála gaba bwaa gwayni di wor ib dîm.

⁵⁵ Mana gi ta lə di, namde nə bwaa Jesu di swaa gandiŵ i wama gi Galileyə bá, cendi pam Josep tariŵ biraa ha nim muni lə di me ca. Cendi gir ha dîbə yara muni di me, yara, gaa ba gi àsi Jesu kumbi duwa di i man me mo?

⁵⁶ Cendi cwara hára ulay, gíra ha dāngri swani gi biy 'yol naŋ. Iri wála gaba bwaa gwayniyə da, cendi bo gwayni ya bii gi 'woo ginə Moyis duwa ba irim nim de.

24

Jesu dîm daa muni lə

(Matiyə 28.1-8; Marki 16.1-8; Jā 20.1-13)

¹ Gi dimas, gi jomni coŋəŋə da, namde di lay swani gi bii 'yol naŋ gi cendi dāngriŵ di isiragi lə me ha nim muni lə.

² Cendi yər kuŋa di gi d̄esi gi muni biw di nongrər àsar bam tulinyə. ³ Cendi dîm ha muni lə di me yər Aba ciri gi Jesu kumbi duwa di ba ilə bədə.

⁴ Mana gi cendi ilə ūrbə sidəgi lə dara mani nə àlal ta di gindəgi ba i man mo da, jisgi yande abje sir dîmə dîbi dirəgi lə. Cendi hurbi barge gi 'yogde sidəgi lə.

⁵ Namde di, láŋa àlgì me cendi hurbə dirəgi dodə. Iri abje nə sir di waygi da: «Anə kanji

ſ 23:54 23.54 wála gi nare nə Juwib dāngri sidəgi dara wála gaba bwaa gwayni: Gil dara Jesu mar me gi àsiw muni lə i gi bandiradi. Nare nə Juwib 'wogi wála gi bandiradi ba i «wála gaba dāngra sii», dara wála gi ta di, cendi àl giyə pad lə me wála gi samadi da, cendi àl giyə bədə, dara i wála day gaba bwaa gwayni.

gun gi dam gi dirəw bira mana gi nare nə mare dwaɾagi lə dana mo?

⁶ Anji ilə ka bədə, anji dim daa muni lə. Kalna dusirəng gunəng gwale gi anji wayang pii mana gi anji wara nim Galile siŋ di diwə.

⁷ Anji wayang pii ba Gun gorndiw da, ba ha urə i yəw 'yàgí woni àla àcna isiragi lə, me ba gi ha byangaw babiraw daa habda gi dagila siwə me, wála gi subu lə da, anji ba ha dimə daa muni lə me ca.»

⁸ Me namde di dusirəgi gugí gwale ginə Jesu duwa di diwə.

⁹ Cendi swaa muni lə di cwara hára kibigi woni girsə gwale ginə Jesu duwa nə mwaj dii min di me nə ɗang pad di me.

¹⁰ Namde nə ta di, i nə Mari di Magdala me Jan me Mari dinə Jak iw me namde nə ɗang woni hára gandagi me ca. Cendi kibigi paja nənə Jesu duwa nŋ di ta di.

¹¹ Me paja di doy gwale gi namde wayiw ta di me, cendi way ba i gwale gi məng pəgin me, kal dusirəgi lə diiyə bədə me ca.

¹² Me Piyer duwa da, so wà ha muni lə di me, anji gira dim ha muni dalawə me ɗimbil dodə me yər barge gi gi legiriw nim di ilə anju mira. ɪri anji cor ha ulay me irim gwale naŋe dara mani nə àlal ta di.

Jesu gilgi nare duwa nə sir siw mana gi birmə gi Emayus lə

¹³ Wála gi ta lə di dog, woni girsə gwale ginə Jesu duwa sir sogi hargi mana gi ciri di min di gi 'wogidi Emayus. Ciri di ta di bulə day gi Jursalem da, nem i hára lə ya dawa sir de.

¹⁴ Mana gi cendi ilə hára lə birmə lə da, cendi kibə gwale ginə mani nə àlala ta di pad dirəgi daa.

¹⁵ Mana gi cendi ilə kibə gwaleyə me gaga lə naŋ me da, Jesu hára gi siw duwa indər ha gandagi birmə lə min.

¹⁶ Iri cendi yəriw, me nem gaba 'wacŋaw bədə.

¹⁷ Jesu ùrgi da: «I gwale na me anə gagaw dirəng daa hára lə birmə lə mo?» Iri cendi dibi dodə me dirəgi àl ŋagini.

¹⁸ Nare nə sir ta di dwaɾagi lə da, gun min gi gi 'wogiw Kilopas wayiw Jesu da: «Hay, nare nə Jursalem ka pad dwaɾagi lə da, i ijim min tenene me mə 'wocŋ mani nə àlala wála gi ta lə di bədə mo?»

¹⁹ Jesu ùrgi da: «I na di àlal bag mo?» Cendi cow wayiw da: «Nə waynin i dara mani nə 'yo Jesu gi Najaret. Anji i aba cimə Mǎĩ biw gi àl mani me way gwale me gi dwana Mǎĩ dirəwə me nare dirəgi lə me ca.

²⁰ Gechide nin woni bwasa Mǎĩ me woni dībə dirəninne me yiw 'yàgí nare nə Rom isiragi lə, dara ba gi 'yánaw bam me benginaw babirɪnaw daa habda gi dagila siwə me ca.

²¹ Irmə ninnə da, nə waynin anji ba i gun gi ba ha kidə nare nə Israyel daa nare nə Rom isiragi lə, me iri cor laba da, mani di àlal nem wála subu dīm.

²² Dang kaw, namde nə yab dwaɾaninne gira waynin gwale gi dɔy didənin bam. Cendi 'wò muni lə gi jomni corəɾə

²³ me, cendi 'ywaa Jesu kumbi duwa muni lə bədə, me cwara hára kibigi nare ba Paja nənə

Mãrĩ duwa nə daa ba dimə gira waygi, anji ba dim yá dama lə bira.

²⁴ Iri nare nin nə yab kaw, 'wò mana gi muni lə di yara mani di ya namde ba gira kibigi nim de dige dige. Me Jesu da, cendi yaraw bədə.»

²⁵ Iri Jesu waygi da: «Ay, 'yeni da, anə i nare woni 'wacna mani gindəgi bədə me nə kal dusirəgi kaláng mana gi gwale ginə Mãrĩ duwa gi woni cimə biw wayiw di diwə bədə me ca!

²⁶ Anə 'wocn dara Dole gi Mãrĩ biyəw gi Kris di, uriw i gilə gi dirin yande pa do me ha hára dama daa mana gi gage duwa gi dwārīyə di sin bədə mo?»

²⁷ Iri Jesu biygi gwale gi gi way dara daraw mana gi Maktubu dinə Mãrīyə pad. Gwale gi ta di, anji diy gindiw i mana gi maktubu dinə Moyis lə me hára nim dinə woni cimə Mãrĩ biw lə pad me ca.

²⁸ Mana gi cendi yala ib gi ciri di woni girsə gwale duwa ur ba gi ha lə di mwom da, Jesu ur ya ba dīgi ha i pii de.

²⁹ Nare nə sir di ajimar gandiw ba hane walna gandagi dodə, dara dawa ba 'yenye. Me anji dim kirə ba a ha dama gandagi.

³⁰ Mana gi anji dam gandagi wama biwə da, u mapa isəwə me aliw Mãrĩ dóche lə diiyə, bolbiw dodə me u 'yàgí.

³¹ Iri dirəgi tinər bam me cendi 'wocniw, me anji so kwalá bam dwaregi lə.

³² Cendi waji gwale bulə dayyə ba da: «Mana gi anji wayandi gwale hára lə birmə lə me biyəndi gwale gi gi jangiw Maktubu dinə Mãrĩ

duwayə di gindiw daa me da, sidəndi 'ywalandi naŋ gaa bədə mo?»

³³ Cendi so mana gi ta lə di dog cor ha Jursalem bi, me cendi gira ha 'ywaa woni girsə gwale ginə Jesu duwa nə mwaj dii min di me kwandagi nə dʒang di me dayar damgi lə.

³⁴ Nare nə dayar dodə ta di waygi ba da: «I sidi, Aba ciri inda di dimə daa muni lə 'yang! Anji giləw Simō siw!»

³⁵ Iri kwandagi nə sir di aji giniŋ kibigi day mani nə 'ywagi hára gi birmə lə di me ba gi 'wacŋa Jesu i mana gi anji 'woo mapa fwalbaw dodə isəgi nim ta di me ca.

*Jesu gilgi woni girsə gwale duwa siw
(Matiyə 28.16-20; Marki 16.14-18; Jā 20.19-23;
Paja nənə Jesu duwa 1.6-8)*

³⁶ Mana gi woni girsə gwale ginə Jesu duwanə sir di ilə kibəgi kwandagi gwale gi ta di lə siŋ da, Jesu dimə gira dibi dwaɾagi lə me waygi da: «Hilala jwam ginə Māŕi duwa damna gandang.»

³⁷ Cendi sidəgi sadigi, me lánə àlgi me ca, cendi irim ba gi yər i dúndi.

³⁸ Iri Jesu waygi da: «Anə lánə dana mo? Anə irimdi gwale dusirəngə me yande dana mo?

³⁹ Yarna isan me gidan me, i indi di 'yang, bilnə sin yarna siŋ! Dúndi da, doni dɪra ilə bədə me, gucheŋ dɪra kaw, ilə bədə me ca, me indi da, doni ni me gucheŋ ni me ilə, ya anə banə yərin nim de.»

⁴⁰ Me mana gi anji waygi gwale gi ta di mwom da, anji gilgi isaw me gidaw me ca.

⁴¹ Woni girsə gwale ginə Jesu duwa di, sidəgi 'yolgi me, mani di dɔy didəgi bam me, cendi nem kala dusirəgi lə gwale duwa di diwə bədə siŋ. Iɾi Jesu di ʉrgi ba da: «Mani nə wama ilə hiŋe bədə mo?»

⁴² Cendi u dòche gi wáa tuliw min 'yàw.

⁴³ Anji u dòche di wom daa dirəgi lə.

⁴⁴ Iɾi anji waygi da: «Mana gi nə wor dam nim lə dwareŋə siŋ da, nə wayang gwale gi gi jangi dara daran mana gi bii gi 'woo ginə Moyis duwa lə me, maktubu dinə woni cimə Mǎĩ biw dayyə me maktubu di Diriyə me di pad da, ʉr ba àlalna le bá.»

⁴⁵ Iɾi anji tiŋgi dirəgi bam dara ba 'wacɲana mani nə gi jangigi Maktubu dinə Mǎĩyə di gindəgi.

⁴⁶ Anji waygi da: «Gi jangi lə Maktubu dinə Mǎĩyə ba Dole gi Mǎĩ biyəw gi Kris di, gi ha giləw dirəw naŋe me, anji ba ha mara le me, wála gi subu lə da, anji ba ha dimə daa nare nə mare dwaregi lə

⁴⁷ me, ba gi ha àsagi nare nə gindəgi jiga jiga nə siŋa gindidi lə pad berni gi sumiw duwa, dara cendi ba kalna àcɲa day bam me ba hane 'ywana Mǎĩ, me anji ba ha kala dusiw hɪlala àcɲa day diwə siŋ. Berni di ta di, gi ha diyə gindidi i mana gi Jursalem.

⁴⁸ 'Yeni da, anə yər mani nə àlal pad ta di gi dirəŋ, yande da, anə ha 'ya woni biyəgi nare 'yeni.

⁴⁹ Iɾi da, nə ha giyəŋ dwana di Aban gi Mǎĩ

biyəng bii dīra* di hāra lə sidəngə. Me 'yeni da, damna lə ciri di ka lə di jang bīraa dwana di daa di hane sidəngə bá do.»

Māĩ u Jesu ya nīm daa

(Marki 16.19-20; Paja nənə Jesu duwa 1.9-11)

⁵⁰ Targiŋ dang da, Jesu wāla woni girsə gwale duwa dīngi kal Jursalem bam, hargi gir ciri di Betani ib. Mana gi ta lə da, anji lay isaw daa me piy biw didəgi lə.

⁵¹ Mana gi anji ilə piyə biw lə didəgi lə da, anji so kalgi me, Māĩ uw yá nīm daa.

⁵² Woni girsə gwale duwa da, piy gubirəgi dodə dirəwə milawdiw nīm me, iŋi cendi cor ha Jursalem gi sii 'ywala gi geche.

⁵³ Gi wāla wāla, cendi jal hāra gi kulu gaba bwasa Māĩyə bwaw jilay bədə.

* **24:49 24.49** *dwana di Aban gi Māĩ biyəng bii dīra* Jesu ha giyəgi woni girsə gwale duwa i Dúndi dīnə Māĩ duwa, yarna jā 14.16-17 me, Luk 12.12, Paja nənə Jesu duwa 1.4-5 me, Juwel 3.1-2 me.

Maktubu dīnə Mǎĩ duwa
Somrai: Magtubu dənê Mǎĩ (New Testament+)

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Somrai)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-07-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jul 2025 from source files
dated 3 Jul 2025

709a9ed4-78c1-5393-bf98-819ac0f1bbbc